

**Odziv glasača među
mladima
na Kosovu**

Jul 2016.

USAID
NGA POPULLI AMERIKAN
OD AMERIČKOG NARODA

Odziv glasača među mladima na Kosovu

Autorsko pravo © 2016. Međunarodna fondacija za izborne sisteme (IFES). Sva prava zadržana.

Izjava o dozvoli: Nijedan deo ove publikacije ne sme se reproducirati ni u kom obliku niti bilo kakvim sredstvima, elektronskim ili mehaničkim, uključujući fotokopiranje, snimanje ili bilo kakav sistem za skladištenje i preuzimanje podataka, bez pisane dozvole IFES-a.

Zahtev za dobijanje dozvole trebalo bi da sadrži sledeće podatke:

- Opis materijala za koji se traži dozvola za kopiranje.
- Svrha u koju će se kopirani materijal koristiti i način na koji će se koristiti.
- Vaše ime, zvanje, naziv kompanije ili organizacije, broj telefona, broj faksimila, adresa e-pošte i poštanska adresa.

Zahteve za dobijanje dozvole slati na:

International Foundation for Electoral Systems
2011 Crystal Drive, Floor 10
Arlington, VA 22202
E-pošta: editor@ifes.org
Faks: 202-350-6701

Ovaj Izveštaj je omogućen zahvaljujući podršci američkog naroda preko Agencije Sjedinjenih Država za međunarodni razvoj (USAID). Ovde izražena mišljenja pripadaju autoru-ima i ne odražavaju neophodno stavove USAID-a ili Vlade Sjedinjenih Američkih Država.

Sadržaj

A. Kratak pregled izveštaja	4
B. Uvod	5
C. Metodologija	5
D. Nalazi dobijeni kroz fokusne grupe	7
1. Razlozi za glasanje.....	7
2. Razlozi za ne glasanje	9
E. Kratak pregled statistike o odzivu glasača	12
F. Odziv glasača na četiri poslednja izbora, po uzrastu i opštini.....	13
G. Trendovi odziva glasača za svaku opštinu, po uzrastu i rodu.....	34

A. Kratak pregled izveštaja

U ovom izveštaju, *Odziv glasača među mladima na Kosovu*, sadržana je procena toga zašto mlađi na Kosovu glasaju ili ne glasaju na izborima, i dati su podaci o odzivu glasača tokom poslednja četiri izbora na Kosovu, sa presekom prema uzrastu, opštini i rodu. Nalazi predstavljeni u ovom izveštaju zasnovani su na utiscima deset fokusnih grupa održanih sa mlađima, kao i na statističkim podacima dobijenim iz biračkih mesta o tome ko je glasao na dan izbora.

Glavni razlozi zašto je velika većina učesnika fokusne grupe bila motivisana da glasa bili su: da bi se uvela promena u politici i načinu upravljanja, da bi upražnjavali svoju građansku dužnost i moralnu obavezu, da bi zauzvrat ostvarili lične koristi, da bi sprečili druge da zloupotrebe njihov glas, da upražnjavaju pravo glasa po prvi put i da bi glasali u odgovoru na politički i društveni pritisak.

Mali broj učesnika fokusne grupe izjavio je da ili nisu glasali ili da ubuduće ne bi glasali. Prema navodima učesnika, neki od razloga zbog kojih oni ili drugi glasači ne glasaju su sledeći: glasanje ne znači ništa, percepcija o političkoj korupciji, razočarenje u političke procese, percepcija o izbornoj prevari, nema kandidata ili političkih subjekata koje treba podržati, razočarenje nakon glasanja po prvi put, i druge tehničke prepreke, posebno u vezi sa ubacivanjem glasača na birački spisak u manjinskim sredinama.

Empirijski podaci pokazuju da je u sva četiri izbora održana između 2009. i 2014. god. odziv među mlađima (18 do 29 godina) bio ili veći (2014, 2013, 2010) ili jednak (2009) opštem odzivu glasača. U četiri opštine na severu, Zvečan, Leposavić, Severna Mitrovica, Zubin Potok, prosečan odziv glasača među mlađima tokom poslednja četiri izbora bio je veoma nizak, što je uticaj pristupa izborima i problema oko bojkota u periodu pre 2013. god. Osim ove četiri opštine, najniži prosek odziva glasača tokom četiri poslednja izbora zabeležen je u opštinama Dragaš, Dečane, Prizren, Mitrovica, Đakovica, Junik, Orahovac i Peć, u kojima je prosečni odziv bio između 36 procenata i 41 procenat.

Odziv glasača je najveći među uzrastom od 18 do 21 godine u poređenju sa drugim starosnim grupama za sva četiri izbora. Tokom opštih izbora održanih 2014. godine, odziv među uzrastom od 18 do 21 godine bio je veći od opšteg odziva glasača na opštinskem nivou u skoro svim (36 od 38) opštinama. Ovaj nalaz je u skladu sa stavovima nekih učesnika fokusne grupe koji su motivisani da glasaju na izborima uzbudnjem zbog glasanja po prvi put.

Odziv glasača se progresivno smanjuje među mlađima uzrasta od 22 do 25 godina i od 26 do 29 godina. Tokom sva četiri izbora, odziv glasača uzrasta od 26 do 29 godina ispod je opšteg odziva glasača. Uopšteno, odziv tokom poslednja četiri izbora među mlađima najniži je među ženama uzrasta od 26 do 29 godina. Ovaj nalaz potkrepljuju stavovi određenih učesnika fokusne grupe koji su izrazili razočarenje nakon što su po prvi put glasali na izborima.

Odziv među ženama uzrasta od 18 do 29 godina značajno je povećan od opštih izbora održanih 2010. god. do lokalnih izbora održanih 2013. god. Uopšteno, procenat odziva pokazuje da u skoro svim opštinama i među mlađima svih uzrasta odziv žena je bio veći nego odziv muškaraca na lokalnim izborima 2013. godine. Nasuprot tome, odziv među mlađim

muškarcima je bio veći nego među mladim ženama na opštim izborima održanim 2014. godine. Međutim, učesnici i učesnice fokusne grupe uopšteno su mišljenja da je glasanje na opštim i lokalnim izborima od jednakog značaja. Jedine indicije fokusnih grupa o tome zašto su žene u većoj meri glasale na lokalnim izborima održanim 2013. god. bila su mišljenja da opštinski organi vlasti neposrednije utiču na svakodnevni život žena, te da žene možda imaju veze sa kandidatima za lokalne izbore.

B. Uvod

Odziv glasača je definisan kao procenat glasača koji su na biračkom spisku za te izbore, a koji u stvari glasaju na izborima. Te podatke za poslednja četiri izbora na Kosovu (2009. lokalni, 2010. opšti, 2013. lokalni i 2014. opšti), koji se mogu podeliti po rodu, uzrastu i opštini, poseduje Centralna izborna komisija (CIK). Preliminarna procena podataka otkrila je zanimljive trendove odziva, posebno među mladim glasačima i ženama glasačima. Da bi bolje razumeo trendove odziva među mladima, IFES je održao deset fokusnih grupa u različitim opštinama na Kosovu sa mladima uzrasta između 18 i 29 godina, uglavnom da bi se ispitali razlozi zbog kojih glasaju, ili ne glasaju, na izborima.

U ovom izveštaju predstavljena je kombinacija nalaza dobijenih od fokusnih grupa, a predstavljeni su i statistički podaci o odzivu mlađih glasača. U Odeljku D ovog izveštaja opisani su razlozi zbog kojih mlađi glasaju ili ne glasaju na izborima. U Odeljku F dati su grafikoni o odzivu birača tokom poslednja četiri izbora, po uzrastu (svi glasači: glasači od 18 do 29, 18 do 21, 22 do 25 i 26 do 29 godina) i opštini, kako bi se omogućilo poređenje odziva po uzrastu od opštine do opštine na tim izborima. U Odeljku G izveštaja dati su grafikoni o trendu odziva glasača za Kosovo i za svaku opštinu za muškarce, žene i sve glasače u svakoj od gore navedenih starosnih grupa za svaki od poslednja četiri izbora.

Informacije predstavljene u ovom izveštaju biće od koristi CIK i organizacijama civilnog društva za izradu izbornih strategija za odnose sa javnošću, posebno za identifikaciju grupa mlađih glasača kojima će biti potrebno pokloniti delotvorniju pažnju i raditi na njihovom motivisanju. Izveštaj će informisati i političke subjekte o sredinama i uzrastu mlađih kom mogu da posvete svoje izborne kampanje, kako bi mobilisali veću podršku na izborima.

Izveštaj su pripremili studenti osnovnih diplomskih studija¹ uključeni u istraživačko stažiranje u sklopu IFES-ovog programa na Kosovu pod nazivom „Povećanje inkluzije i smanjivanje nasilja u izbornim procesima“, a koji finansira Agencija Sjedinjenih Država za međunarodni razvoj, pod vođstvom službenika IFES-a na Kosovu. Ovaj izveštaj je jedan od tri izveštaja o ispitivanju učešća mlađih na Kosovu, a koje je IFES pripremo 2016. god. Druga dva izveštaja predstavljaju nalaze u vezi sa ulogom mlađih u političkim subjektima i uticajem političkih govora mržnje na mlade na Kosovu.

C. Metodologija

---

¹ Eugen Cakoli (Fakultet političkih nauka, Univerzitet u Prištini „Hasan Prishtina“), i Majlinda Jašanica (Fakultet sociologije, Univerzitet u Prištini „Hasan Prishtina“). Doprinos kvalitativnoj analizi dala je i Rita Rugova (Institut tehnologije Rochester, Kosovo)

U ovom izveštaju predstavljena je kombinacija nalaza dobijenih od fokusnih grupa, a predstavljeni su i statistički podaci o odzivu mlađih glasača. Nalazi predstavljeni u Odeljku D izveštaja zasnivaju se na utiscima dobijenim kroz deset fokusnih grupa održanih u različitim opštinama na Kosovu sa mlađima uzrasta između 18 i 29 godina. Ovo je uzrast koji je korišćen u definiciji mlađih koju je dala Agencija SD za međunarodni razvoj. Učesnici fokusne grupe izabrani su nasumičnom tehnikom snežne kugle, uz proces provere, kako bi se obezbedila predstavljenost širokog spektra mlađih različitih socio-ekonomskim uslova i nivoa društvene angažovanosti, kao i iz seoskih i gradskih sredina. Uopšteno, grupe su imale jednaku rodnu predstavljenost i obuhvatile su lica sa ograničenim sposobnostima, kao i predstavnike manjinskih zajednica. Dve od deset fokusnih grupa održane su sa srpskom manjinom u Gračanici i Severnoj Mitrovici. Jedna fokusna grupa održana je samo sa učesnicama u Uroševcu, a jedna fokusna grupa je održana samo sa glasačima koji su tek dobili pravo glasa (18 do 19 godina) u Prištini.

U Odeljku F i G izveštaja data je statistika o odzivu glasača, po opštini, uzrastu i rodu, sastavljanjem podataka dobijenih iz biračkih mesta o tome ko je glasao tokom poslednja četiri izbora, i poređenjem istih podataka sa podacima dobijenim od matičnih knjiga, a koje je CIK koristio za sastavljanje biračkih spiskova za te izbore. Podatke je obezbedila CIK za svaku opštinu po rodu, za sledeće starosne grupe: svi glasači i glasači od 18 do 21; 22 do 25; i 26 do 29 godina.

Postoji nekoliko važnih stvari u vezi sa podacima o odzivu glasača. Preciznost matičnih knjiga je dovođena u pitanje, posebno u vezi sa brisanjem pokojnika. Relevantnost biračkih spiskova za odziv glasača takođe je dovođena u pitanje, pošto podaci iz matičnih knjiga na koje se zasniva birački spisak obuhvataju i glasače van Kosova koji možda ne žele ili ne mogu da učestvuju na izborima na Kosovu. Ova dva činioca mogu da imaju sve veći uticaj na procenat odziva glasača kako glasači stare. To je problem u većini zemalja koje svoj birački spisak zasnivaju na matičnim knjigama. Iako se takve stvari moraju imati na umu prilikom razmatranja statističkih podataka predstavljenih u ovom dokumentu, upotreba podataka iz biračkog spiska, koliko god da ima mana, predstavlja međunarodni standard za računanje odziva glasača. Podaci o odzivu dati u ovom dokumentu najprecizniji su podaci koje je trenutno moguće odrediti.

Nova opština je uspostavljena za Parteš pre izbora održanih 2010. god. tako da za Parteš ne postoje podaci o izborima održanim 2009. god. Izbori su formalno organizovani u opštinama na severu Kosova (Zvečan, Leposavić, Zubin Potok i nova opština Severna Mitrovica) tek 2013. i 2014. godine, tako da je odziv za neke od ovih opština bio mali ili nulti pre 2013. god. Tokom izbora održanih 2009. i 2010. godine, Opština Mitrovica je obuhvatala i Severnu Mitrovicu, što može da utiče na odziv glasača u Mitrovici. Na kraju, podaci o odzivu glasača predstavljeni u ovom izveštaju možda nisu u potpunosti u skladu sa rezultatima Centralne izborne komisije za izbore jer, na primer, tokom opštih izbora nije bilo moguće podeliti glasačke liste dobijene poštovom prema opštini na koju se odnose.

U ovom izveštaju se na izbore za Skupštinu Kosova upućuje kao na „opšte“ izbore, a na izbore za skupštine opština i gradonačelnike se upućuje kao na „lokalne“ izbore.

D. Nalazi dobijeni kroz fokusne grupe

1. Razlozi za glasanje

Velika većina učesnika fokusne grupe izjavila je da je motivisana da glasa na izborima. Učesnici su naveli različite razloge zašto glasaju, ili zašto misle da drugi glasaju: da bi se uvela promena u politici i načinu upravljanja, da bi upražnjavali svoju građansku dužnost i moralnu obavezu, da bi zauzvrat ostvarili lične koristi, da bi sprečili druge da zloupotrebe njihov glas, da upražnjavaju pravo glasa po prvi put i da bi glasali u odgovoru na politički i društveni pritisak. Ti razlozi su dodatno objašnjeni u daljem tekstu.

„Ne odlazite da glasate radi većeg idealističkog cilja, već radi neke svakodnevne, obične lične koristi. Svako ko glasa to čini zbog nekog vrlo uskog ličnog interesa.“

- učesnik grupe u Gračanici

Najčešći odgovor učesnika fokusne grupe bio je da je glasanje način da se uvedu promene u politici i načinu upravljanja. U Vučitrnu, većina učesnika je izjavila da su glasali da bi uveli „promene u politici“, „da bi dali glas nekome ko je nov u politici“, „da bi obezbedili da do vlasti dođu novi politički subjekti“, „da bi vladajuće stranke skinuli sa trenutnih pozicija“ i „da bi kaznili političke subjekte“. Učesnici iz Prištine (18 i 19 godina) uveliko smatraju da je glasanje način da se smeni vladajuća stranka, ukazujući na promene u Prištini posle lokalnih izbora održanih 2013. god. Dvojica njih u grupi iz Đakovice povezali su glasanje sa promenama u oblastima koje nisu u vezi samo sa politikom „promene u prosveti, zaposlenju, omladinskom i kulturnom sektoru“ i „za bolji privredni razvoj“.

„Glasanje me čini vrednim... Postajem deo promene.“

- Učesnica iz Prištine

Još jedan veoma uobičajeni odgovor u fokusnim grupama bio je da je glasanje građanska dužnost i moralna obaveza, bilo lična bilo društvena. Fokusne grupe iz Vučitrna, Gnjilana i Đakovice stavile su veći akcenat na to od grupe iz drugih mesta. Neke su tu obavezu povezali neposredno sa građanskim pravima. Drugi učesnici su napravili čvrstu vezu između akta glasanja i moralnog imperativa da se uključe u demokratiju. Među njima je bila učesnica grupe iz Đakovice koja je rekla: „Po meni, to je moralna obaveza, tako da mogu da učestvujem u donošenju odluka u vezi sa budućnošću moje zemlje.“ U grupi iz Peći jedna žena je odgovorila: „Ovo je demokratska zemlja i mi kao građani imamo moralnu obavezu [da glasamo]“, na pitanje zašto je glasala na opštim izborima 2014. god.

„Glasam zato što je to građanska obaveza.“

- Učesnica iz Vučitrna

Sa druge strane, vrlo često je pominjana lična korist kao motivacija za glasanje. Učesnici su izjavili da glasaju ili da bi bili motivisani da glasaju ako bi zauzvrat stekli neposrednu korist, uglavnom u vezi sa prilikama za zapošljavanje. Dve žene u grupi iz Gnjilana izjavile su da su prilike za zapošljavanje bili glavni razlozi zbog kojih su glasale na opštim izborima održanim 2014. godine, a što je ponovljeno i u drugim fokusnim grupama, kao u Severnoj Mitrovici, gde je učesnik iz grupe tvrdio da je na opštim izborima održanim 2014. god. glasao „zbog zaposlenja“. Jedan čovek u grupi iz Gnjilana izjavio je da bi glasao za kandidata kog poznaje lično tako da bi mogao da ima neposrednu korist od glasanja. U Prištini, jedan čovek iz grupe je rekao: „Očekujem da mi poslanik u Skupštini pronađe posao, tako da mogu da obezbedim život.“ Uopšteno, učesnici su izrazili stav u smislu „šta ja imam od toga“ u vezi sa glasanjem.

U nekoliko fokusnih grupa, učesnici su smatrali da takvi lični podsticaji predstavljaju glavni izvor motivacije za druge grupe glasača. Učesnici iz Gračanice se uveliko slažu da je za većinu ljudi glasanje način da steknu ili povećaju neku ličnu korist. Uopšteno, učesnici smatraju, ne neophodno ispravno, da na izborima radije glasaju stariji glasači, prvenstveno zato što ishod izbora utiče na njihove penzije. Prema navodima učesnika iz Peći, zaposleni u javnoj upravi verovatnije će glasati na izborima zato što to utiče na njihove plate. U Đakovici, jedan čovek u grupi smatra da vladajuće političke stranke odvajaju budžetska sredstva za određene grupe glasača, kao što su ratni veterani, kako bi ih podstakli da glasaju.

Čest odgovor učesnika fokusne grupe, još češće među ženama, bio je da glasaju da niko ne bi mogao da se predstavi kao oni na dan izbora i glasa koristeći njihovo ime na biračkom spisku. Na primer, jedna žena u grupi iz Đakovice odgovorila je: „Nisam htela da mi ukradu glas“, na pitanje zašto je glasala na opštim izborima održanim 2014. god.

„Ne želim da se moj glas zloupotrebi, čak iako nema kandidata koji mi se dopada, izači ču da glasam i da ponишtim svoj glasački listić.“

- Učesnica iz Uroševca

Nekoliko učesnika fokusne grupe podsetilo je na uzbuđenje oko glasanja kada se to čini po prvi put kao razlog zbog kog su glasali na izborima. Jedna žena u grupi iz Orahovca i jedan muškarac u grupi iz Peći rekli su: „Prvi put sam glasao-la“, te je to razlog zbog kog su glasali na opštim izborima održanim 2014. god. Slično tome, jedna žena u grupi iz Uroševca bila je uzbuđena jer je prvi put glasala i konstatovala: „Učinilo me je zrelijim.“ Taj nalaz se poklapa sa statističkim podacima o odzivu glasača, što pokazuje da mladi uzrasta od 18 do 21 godine imaju najveći odziv u poređenju sa drugim uzrastima.

Uopšteno, učesnici u grupi iz Severne Mitrovice smatraju da su glasači u Severnoj Mitrovici pod pritiskom spoljnih sila da učestvuju u izborima. Tvrde da je postojao pritisak ili zastrašivanje ljudi da bi glasali, prvenstveno od strane političkih stranaka, ali i od porodice i poslodavaca. Jedna žena u grupi izjavila je: „Nove majke su pod rizikom da njihov dečiji dodatak bude prekinut ako ne glasaju na izborima za određenu političku stranku.“ Neki učesnici su pomenuli da su privatna preduzeća podsticala svoje zaposlene da izađu i glasaju za određenu političku stranku ako žele da zadrže svoja radna mesta.

Pored tih opštih tema razgovora u okviru fokusne grupe, učesnici su dali i brojne druge odgovore zašto su glasali: „da bi eliminisali korupciju“ (žena, Uroševac); „zbog kandidata“ (čovek, Priština); „zato što mi se dopao politički program“ (čovek, Podujevo); „glasam zato što je to zabavno“ (žena, Đakovica); i „podrška političkoj stranci“ (čovek, Peć). Bilo je primetno da je samo par učesnika pomenulo podršku određenoj političkoj stranci, kandidatu ili politici kao razlog za glasanje. Uopšteno, velika većina učesnika fokusne grupe osećala je motivaciju da glasa i izjavila da će glasati na budućim izborima. Ta široko rasprostranjena namera razlikuje se od statistike o odzivu glasača za poslednja četiri izbora, koja pokazuje da manje od 50 % mlađih izlazi da glasa.

Uopšteno, muškarci i žene iz fokusnih grupa dele slične stavove u vezi sa činiocima koji ih motivišu da glasaju. Različito mišljenje podelila je jedna žena u grupi iz Severne Mitrovice koja je objasnila da će verovatno glasati za manje važne stvari za koje misli da će njen glas imati veći uticaj, kao što je glasanje o stvarima u vezi sa zajednicom, ili glasanje za predstavnika studentskog parlamenta.

„Nemam problem da glasam za porodične stvari, stvari u vezi sa zajednicom ili studentski parlament. Ali, kada se radi o velikoj organizaciji [izbora], kada je u igri puno toga, i gde su neki motivisani da urade šta god treba da bi pobedili, onda se samo uzdržim i distanciram od učešća na takvim izborima.“

- Učesnica iz Severne Mitrovice

Uopšteno, učesnici i učesnice su mišljenja da je glasanje na lokalnim i opštim izborima od jednakog značaja. Učesnici uopšteno smatraju da im glasanje na opštim izborima daje priliku da utiču na važnije političke odluke u vezi sa budućnošću zemlje i u nekim slučajevima pomenuli su da je glasanje način na koji mogu da utiču na zakone, budžet i ekonomiju.

Veća tendencijama da prihvate značaj lokalnih izbora postojala je među učesnicama, gde su neke navele da glasaju na lokalnim izborima zato što to utiče na njihov svakodnevni život i zato što radije podržavaju kandidate koje lično poznaju. Jedna žena u grupi iz Uroševca izjavila je: „Obe vrste izbora su važne, međutim, uticaj lokalnih izbora je vidljiviji.“ Još jedno stanovište iznela je jedna učesnica iz Gnjilana, a to je da će verovatnije glasati na lokalnim izborima zato što „možda poznajete ljude koji su kandidati na lokalnim izborima“. Jedna žena u grupi iz Vučitrna izjavila je da glasa na lokalnim izborima „zato što je [kandidat] iz našeg sela i moramo da glasamo... moramo da izađemo i glasamo zbog našeg rođaka [kandidata] i ko zna, možda ćemo dobiti posao...“

2. Razlozi za ne glasanje

Uopšteno, mali broj učesnika fokusne grupe izjavio je da nije glasao ili da verovatno neće glasati ubuduće. Prema navodima učesnika, neki od razloga zbog kojih oni ili drugi glasači ne glasaju su sledeći: glasanje ne znači ništa, percepcije o političkoj korupciji, razočarenje u političke procese, percepcije o izbornoj prevari, nema kandidata ili političkih subjekata koje treba podržati, razočarenje nakon glasanja po prvi put, i druge tehničke prepreke, posebno među manjinskim zajednicama. Ti razlozi su dodatno opisani u daljem tekstu.

Najuobičajeniji odgovor učesnika u vezi sa razlozima da se ne glasa bio je taj da glasanje ne znači ništa. Jedan čovek u grupi iz Prištine ko je tek stekao pravo da glasa smatra da njegov glas neće imati nikakav uticaj, što je naveo još jedan čovek iz grupe. Jedna učesnica iz Gnjilana dodala je: „...isto je, glasala ili ne.“ Još jedan učesnik iz Severne Mitrovice tvrdi da nije glasao na opštim izborima održanim 2014. god. jer se „glas naroda ne čuje“.

„Ne mislim da će moj glasa imati bilo kakav uticaj pa sam neutralan, ne podržavam nikoga.“

- Učesnik iz Prištine

Neki učesnici su izgubili svoju motivaciju da glasaju zbog percepcija koje imaju o korupciji. Jedna žena u grupi iz Orahovca izjavila je: „lako većina ljudi glasa, uvek će biti korupcije i oni najveći uvek pobeđuju.“ Jedan čovek iz iste grupe izjavio je da je korupcija široko rasprostranjena u društvu uopšte i glasači

„Nijedna politička stranka, program... ne može da utiče na 18-godišnjaka da glasa, jer veruje da je svako lopov.“

- Učesnik iz Peći

prodaju svoje glasove političkim strankama, dok je jedan drugi rekao da misli da je njegov glas korumpiran zbog izveštaja o izbornoj prevari u medijima. Jedna učesnica iz Đakovice izjavila je da je korupcija glavni razlog zbog kog nije glasala.

Neki od učesnika tvrde da su izgubili podsticaj da glasaju zbog percepcija koje imaju o izbornoj prevari. U nekoliko fokusnih grupa učesnici su ukazali na nepreciznosti u biračkom spisku, sami su bili svedoci prevare na izborima ili su čuli za izborne prevare u medijskim izveštajima. Uobičajeno je bilo da učesnici navedu slučajevе u kojima su videli imena svojih pokojnih članova porodice na biračkom spisku. Jedna žena u grupi iz Orahovca izjavila je: „Proces glasanja je uvek isti, videli smo mrtve ljudе na biračkom spisku... i glasali vi ili ne, vaš glas je ukraden.“ Percepcije o izbornoj prevari dele i učesnici iz Đakovice.

Bilo je i učesnika koji smatraju da ne postoji nijedan politički subjekat ili kandidat koga bi podržali i da ne postoji nijedna politička platforma koja na adekvatan način zadovoljava njihove interese. Jedna učesnica iz Uroševca odgovorila je „nije bilo stranke koju bih podržala“ na opštim izborima održanim 2014. godine, dok je jedan učesnik iz Orahovca izjavio da „ne vredi glasati za nikoga“. Jedan čovek u grupi iz Pećи izjavio je da „kandidati ne motivišu mlade“, ukazujući da se politički subjekti ne bave stvarima koje su predmet zabrinutosti mladih, kao što su studentske stipendije. Objasnjavajući zašto nije glasao na opštim izborima održanim 2014. godine, jedan čovek u grupi iz Mitrovice izjavio je da „u politici postoje isti ljudi“. Takav nalaz je u skladu sa ranijim nalazom da je samo par učesnika pomenulo podršku određenoj političkoj stranci, kandidatu ili politici kao razlog za glasanje.

„Nije bilo nikoga za koga bih glasao [na opštim izborima 2014. godine], svi su isti. Nije bilo kandidata za koga bih glasao.“

- Učesnik iz Prištine

Među učesnicima je postojalo opšte razočarenje u političke procese i državne institucije uopšte, koje je izgleda razlog zbog kojeg određeni učesnici nisu glasali. Jedna učesnica iz Uroševca izjavila je: „Daju se obećanja ali se ne ispunjavaju, ljudi se razočaraju i zato ne glasaju.“ Još jedna učesnica iz Srbice nije glasala jer ne veruje državnim institucijama, dok jedna iz Uroševca smatra da mladi ne glasaju zato što ne dobijaju ulogu u politici. Takođe, postojale su fokusne grupe u kojima su mladi tvrdili da su ranije glasali, ali da više ne uzimaju u obzir mogućnost glasanja. Jedna žena u grupi iz Gnjilana izjavila je: „Ne glasam. Glasala sam jednom nadajući se da će se desiti nešto bolje ali je moje glasanje bilo razočarenje i nikada više neću da glasam.“ Nalaz je u skladu sa statistikom o odzivu glasača, što ukazuje na to da odziv progresivno opada kod uzrasta od 22 do 25 i od 26 do 29 godina.

„Glasala sam samo da vidim kako to ide, ali nikada više neću da glasam jer sam ubeđena da to ne znači ništa i zbog toga nema razloga da glasam.“

- Učesnica iz Orahovca

Uopšteno, učesnici fokusne grupe nisu se suočili sa tehničkim preprekama zbog kojih bi izgubili podsticaj ili koje bi ih sprečile da glasaju. Međutim, nekoliko manjinskih učesnika iz Severne Mitrovice i Gračanice tvrdilo je da nisu mogli da glasaju na prethodnim izborima zato što njihova imena nisu unesena u birački spisak. U Severnoj Mitrovici, nekoliko učesnika je ukazalo na stvar bezbednosti u vezi sa glasanjem, podsećajući na nasilje tokom ranijih izbora. Samo nekoliko učesnika se žalilo na udaljenost biračkih centara, dok je jedna žena u grupi iz Severne Mitrovice izjavila da nije glasala na opštim izborima održanim 2014. god. dodajući „nisam bila obaveštena“.

Bilo je i drugih manje učestalih razloga zbog kojih nisu glasali učesnici fokusne grupe. Dve žene u grupi iz Orahovca izjavile su da nisu glasale na izborima održanim 2014. god. zato što su radile kao službenici za upravljanje izborima. Jedan čovek u grupi iz Gnjilana izjavio je: „Oko poslednjih izbora, neki od daljih rođaka bi me zvali da se družimo i na kraju da mi kažu za koga da glasam i sada više neću da glasam.“ Jedan od glasača van zemlje u Prištini je konstatovao da je njegov glasački listić stigao suviše kasno od Centralne izborne komisije.

Uopšteno, bilo je sličnih stavova među učesnicima i učesnicama u pogledu razloga zbog kojih nisu glasali na izborima. Donekle drugačije stanovište imala je jedna učesnica iz Prištine, koja je izjavila: „Ne osećam se dovoljno zrelom da biram nekoga za naredne četiri godine“, a još jedna iz Peći je izjavila da žene iz Peći manje verovatno glasaju zbog patrijarhalnog društva u kom žive.

Za neke učesnike, koji nisu bili motivisani da glasaju ili koji su izjavili da ubuduće neće glasati, promene u političkom okruženju i prilike za zapošljavanje bi povećale verovatnoću glasanja. U Đakovici, jedna učesnica je izjavila da bi glasala ako bi se na izborima kandidovali novi politički subjekti. Slično tome, neki učesnici uzrasta između 18 i 19 godina iz Prištine smatraju da bi verovatnije glasali ako bi postojali novi kandidati, dok drugi učesnici iz Uroševca i Peći smatraju da bi glasači radije glasali ako bi postojale bolje prilike za zapošljavanje. Sa druge strane, bilo je nekoliko učesnika iz svih fokusnih grupa, posebno u Gračanici, koji su tvrdili da nema mogućih promena koje bi ih motivisale da glasaju.

E. Kratak pregled statistike o odzivu glasača

Odziv među svim glasačima na nivou Kosova povećan je od lokalnih izbora održanih 2009. god. do lokalnih izbora održanih 2013. godine, ali je zatim opao na opštim izborima održanim 2014. god. na otprilike isti nivo kao i 2009. god.

Mladi muškarci su obično imali veći odziv nego mlade žene. Na lokalnim izborima 2009, opštim 2010. i 2014. godine, odziv muškaraca je bio veći nego žena u svim sledećim grupama mlađih: svi mlađi (18 do 29), 18 do 21, 22 do 25 i 26 do 29 godina. Razlika u odzivu mlađih muškaraca i mlađih žena iznosila je 14 procenata 2009. godine, 17 procenata 2010. god. i 12 procenata 2014. god. Na lokalnim izborima održanim 2013. god. zabeležen je jedini izuzetak kada je odziv mlađih žena bio veći nego mlađih muškaraca, pet procentualnih poena veći sa 51 procentom.

Među mlađim muškarcima odziv je obično veći kod opštih izbora nego lokalnih izbora. Odziv mlađih muškaraca (18 do 29 godina) bio je veći na opštim izborima održanim 2014. god. nego na lokalnim izborima održanim 2013. godine, i bio je veći na opštim izborima održanim 2010. god. nego na lokalnim izborima održanim 2009. god.

Odziv mlađih (18 do 29) obično je veći nego opšti odziv glasača. Na poslednja četiri izbora; odziv mlađih (18 do 29) bio je ili jednak (2009) ili neznatno veći (2010, 2013. i 2014) od opštег odziva glasača. Odziv glasača je obično najveći među mlađima uzrasta između 18 i 21 godine u poređenju sa grupom mlađih starijeg uzrasta. Ovo uopšteno važi za svaku opštinu. Na primer, tokom opštih izbora održanih 2014. godine, odziv među uzrastom od 18 do 21 godine bio je veći od opštег odziva glasača na opštinskom nivou u skoro svim (36 od 38) opštinama.

Odziv glasača se progresivno smanjuje među mlađima uzrasta od 22 do 25 godina i od 26 do 29 godina. Na svim izborima od navedena četiri, odziv glasača uzrasta od 26 do 29 godina ispod je proseka odziva za mlađe i za sve glasače. Odziv kod mlađih žena uzrasta od 26 do 29 godina posebno je bio mali 2009. godine na lokalnim izborima, 2010. na opštim i 2014. god. na opštim izborima, na 28 procenata, odnosno 28 procenata i 29 procenata.

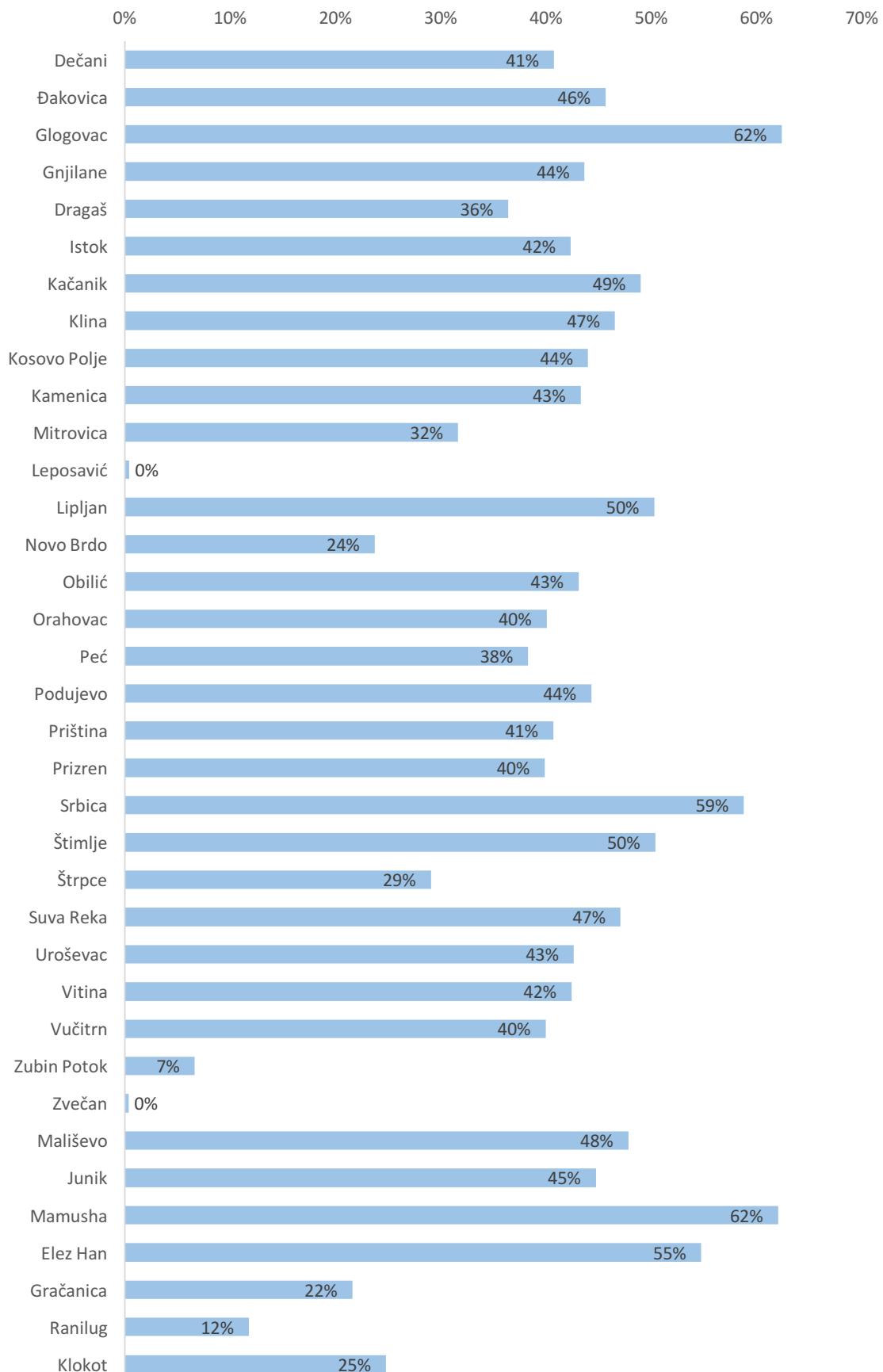
Odziv među mlađima, a posebno među mlađim ženama, dostigao je najviši nivo na lokalnim izborima održanim 2013. god. Dok je na lokalnim izborima održanim 2013. godine postojala 21 opština sa 50 procenata ili više odziva među mlađima, na opštim izborima održanim 2014. god. taj procenat je zabeležen u samo 11 opština. Tokom lokalnih izbora održanih 2013. godine, postojao je impresivan odziv od 61 procenata među mlađim ženama uzrasta između 18 i 21 godine.

Pored četiri opštine na severu u kojima je odziv uopšteno ispod proseka zbog bojkota izbora i problema u vezi sa pristupom izborima pre 2013. godine, opštine sa najmanjim odzivom mlađih tokom četiri poslednja izbora su: Dragaš, Dečane, Prizren, Mitrovica, Đakova, Junik, Orahovac i Peć. Opštine sa najvećim odzivom mlađih glasača tokom istih poslednjih izbora su: Elez Han, Mamuša, Glogovac, Lipljan, Štrpc, Klokoč, Srbica, Novo Brdo, Obilić, Kačanik i Priština, sve sa preko 50 procenata.

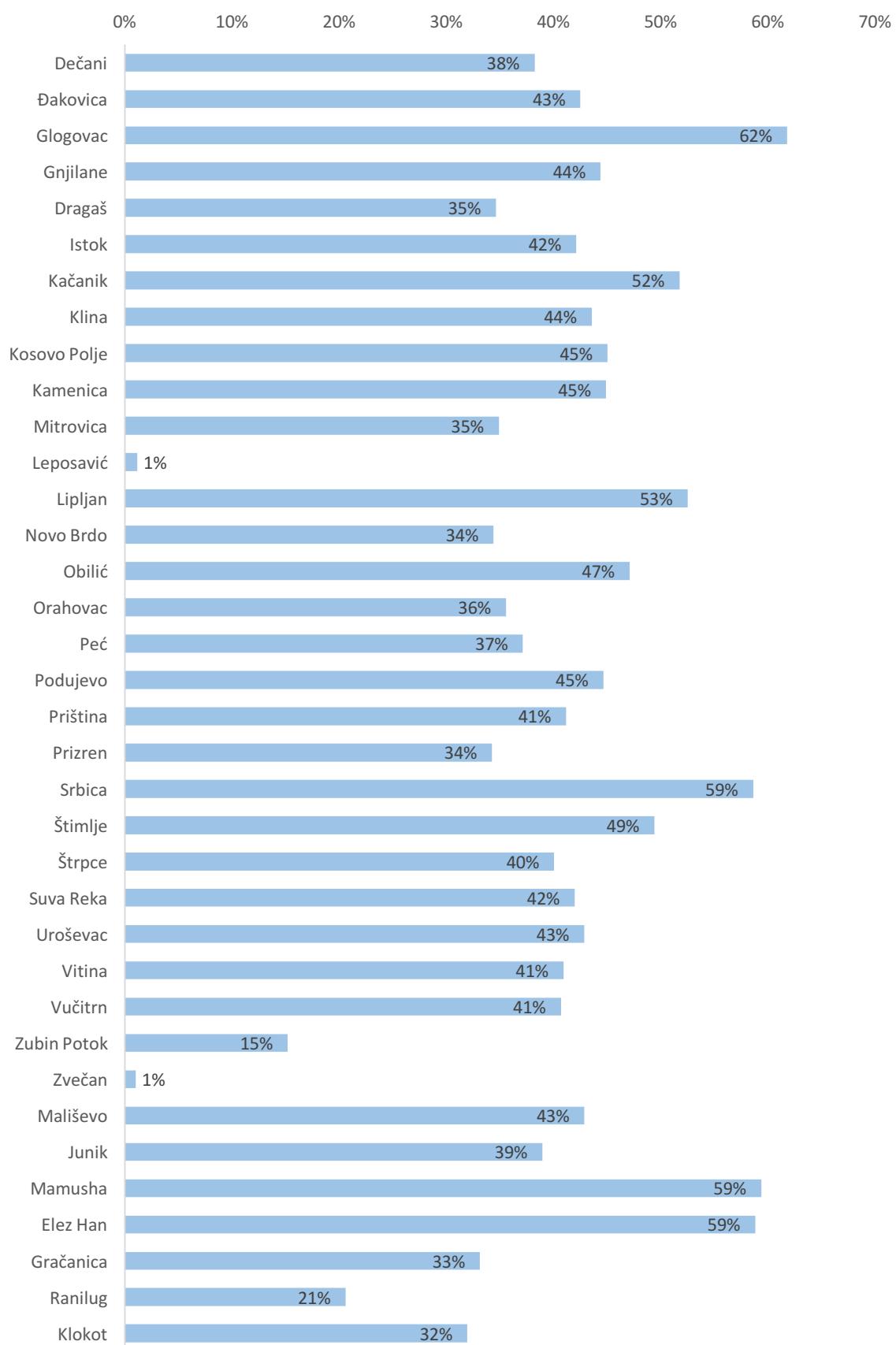
F. Odziv glasača na četiri poslednja izbora, po uzrastu i opštini

Na sledećim stranama prikazani su grafikoni o odzivu glasača na četiri poslednja izbora na Kosovu, po uzrastu i opštini. Za sve izbore od poslednja četiri navedena (lokalni 2009, opšti 2010, lokalni 2013. i opšti 2014. godine) dato je pet grafikona sa podacima o odzivu glasača za sve glasače, ukupno za mlade (18 do 29 godina) i za mlade uzrasta od 18 do 21, 22 do 25 i 26 do 29 godina. Ovi grafikoni omogućavaju poređenje odziva mlađih glasača za sve izbore po opštini.

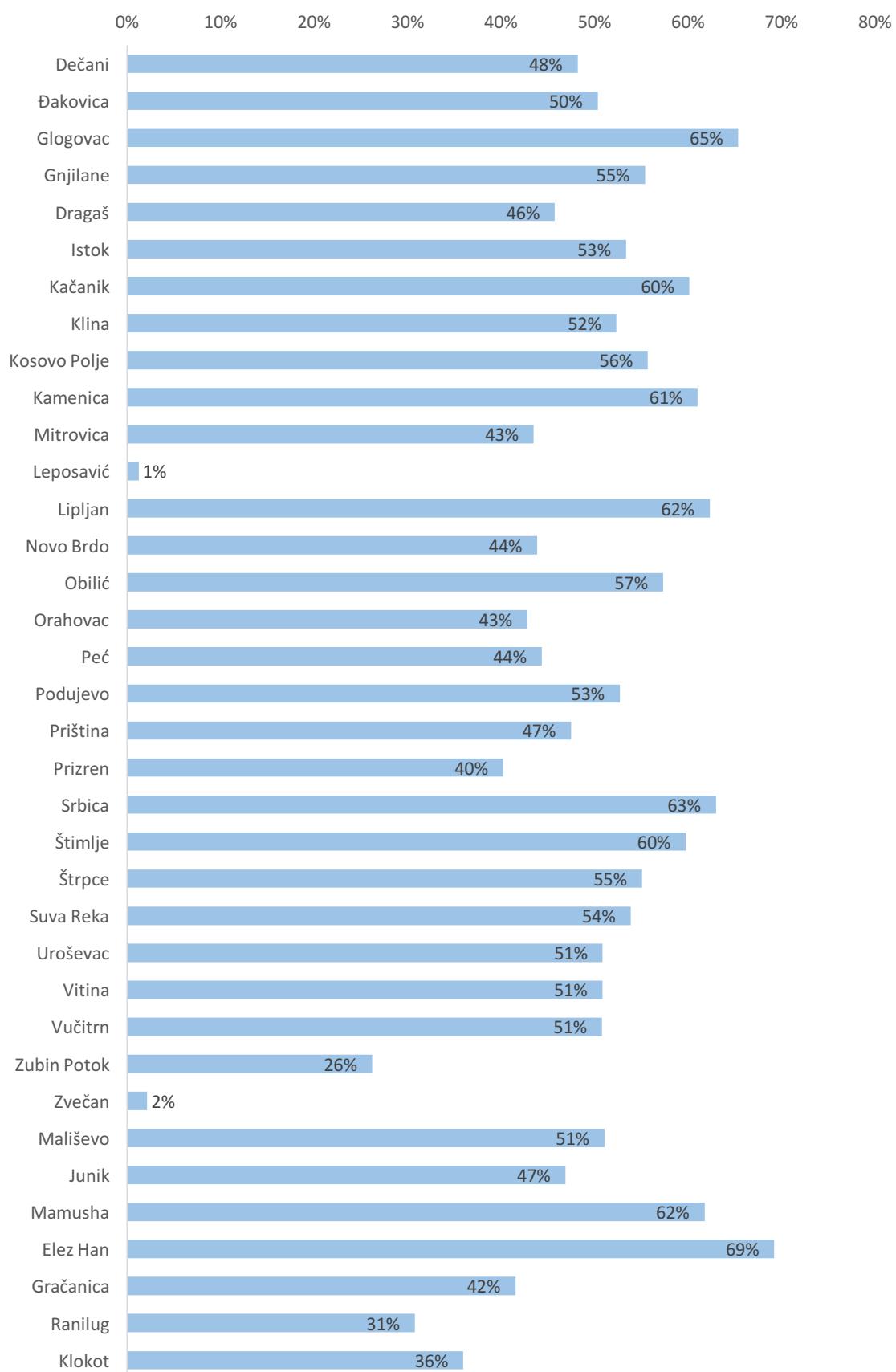
Slika 1: Odziv svih glasača tokom lokalnih izbora održanih 2009. godine, po opštini

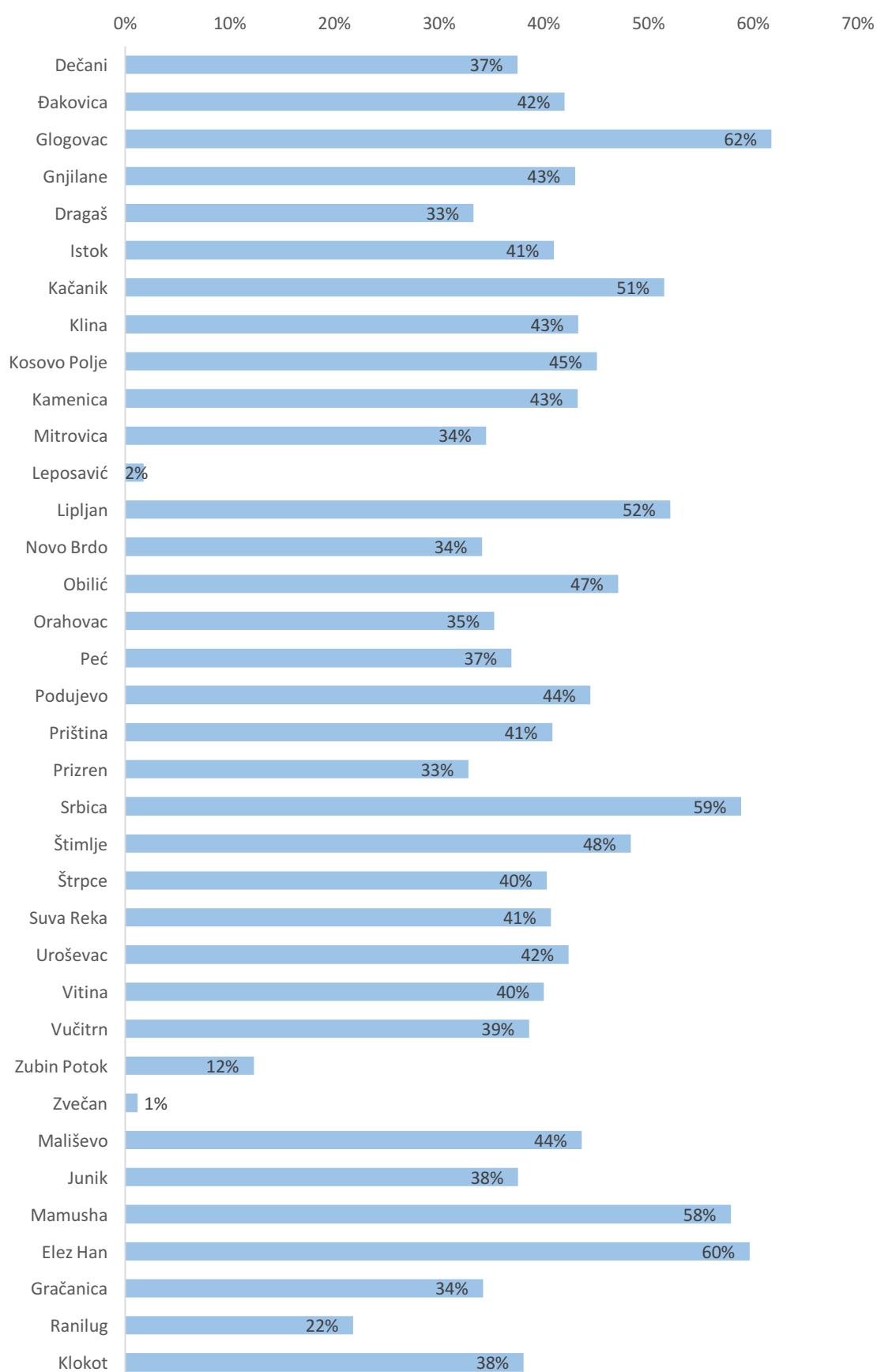
Slika 2: Odziv glasača među mladima, uzrasta 18-29, tokom lokalnih izbora održanih 2009. godine, po opštini

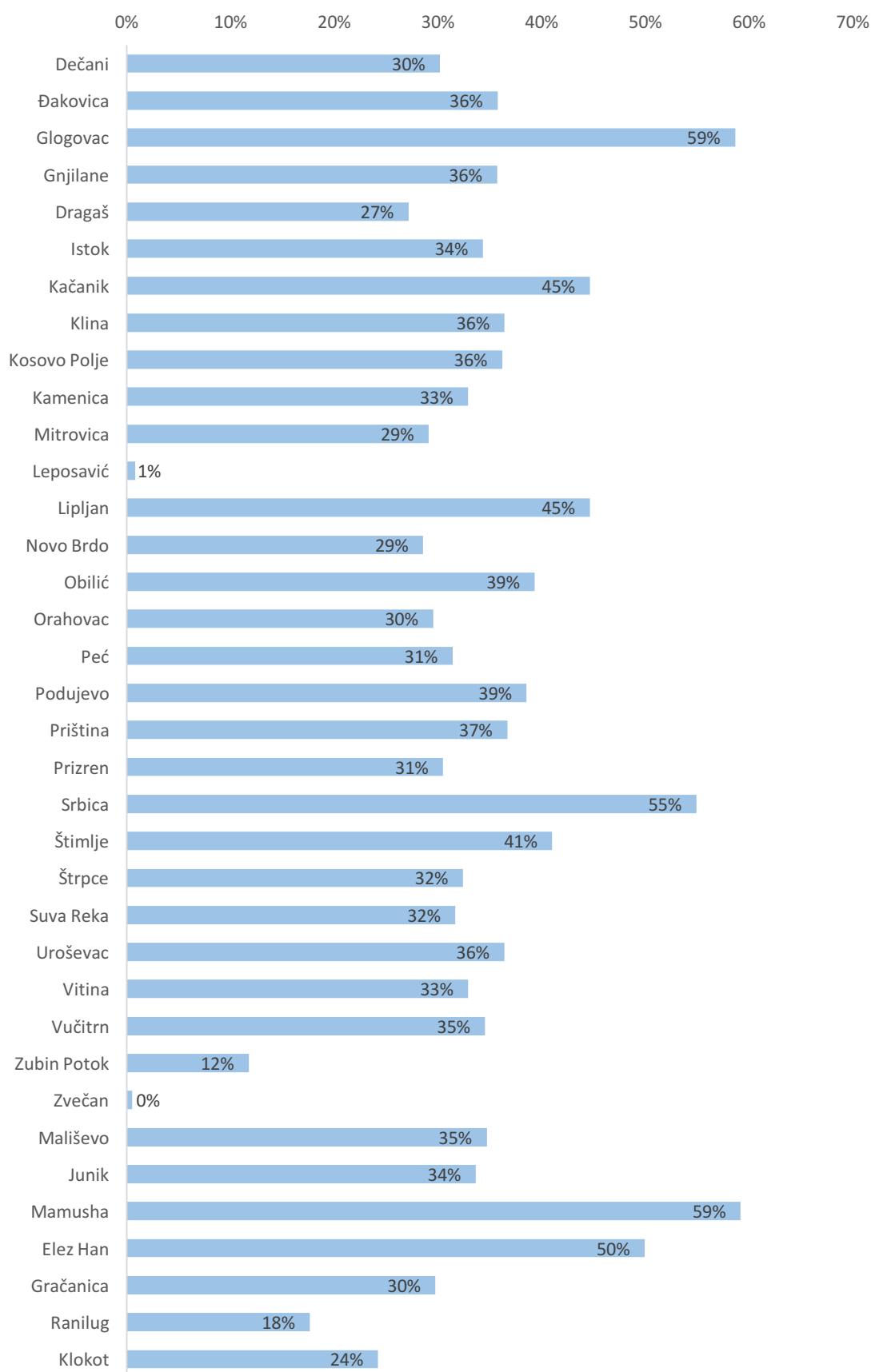
Slika 3: Odziv glasača među mladima, uzrasta 18-21, tokom lokalnih izbora održanih 2009. godine, po opštini

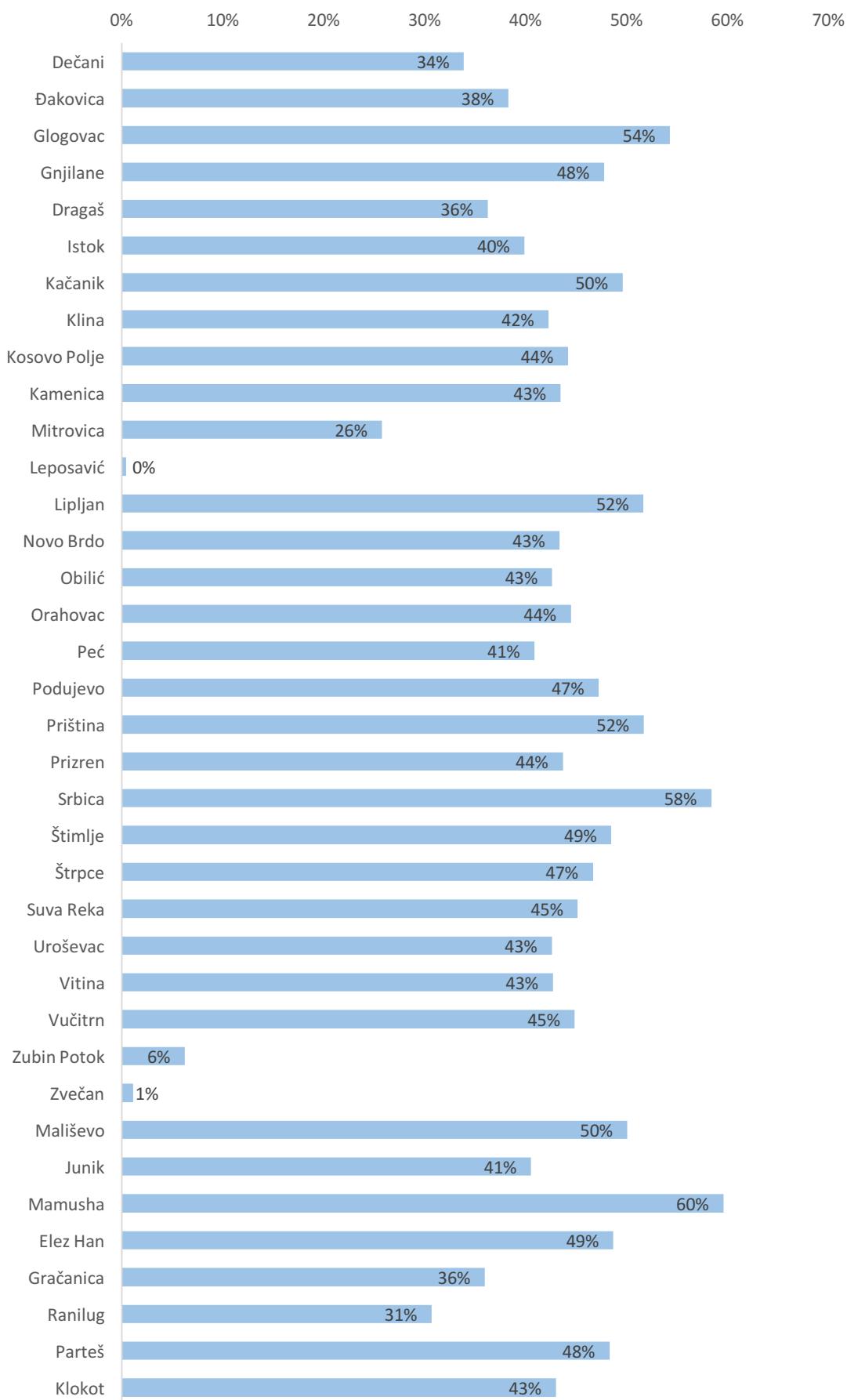
Slika 4: Odziv glasača među mladima, uzrasta 22-25, tokom lokalnih izbora održanih 2009. godine, po opštini

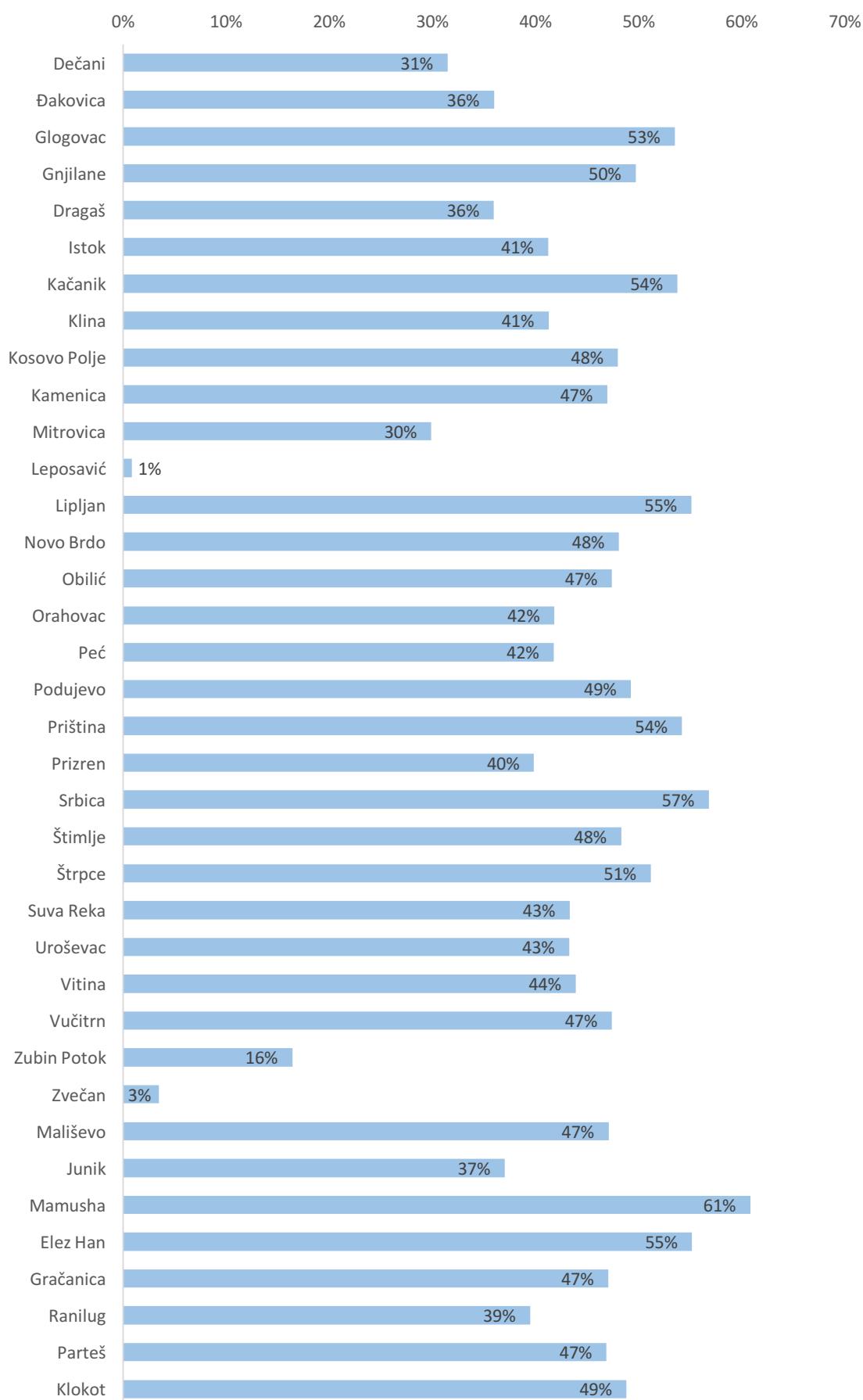
Slika 5: Odziv glasača među mladima, uzrasta 26-29, tokom lokalnih izbora održanih 2009. godine, po opštini

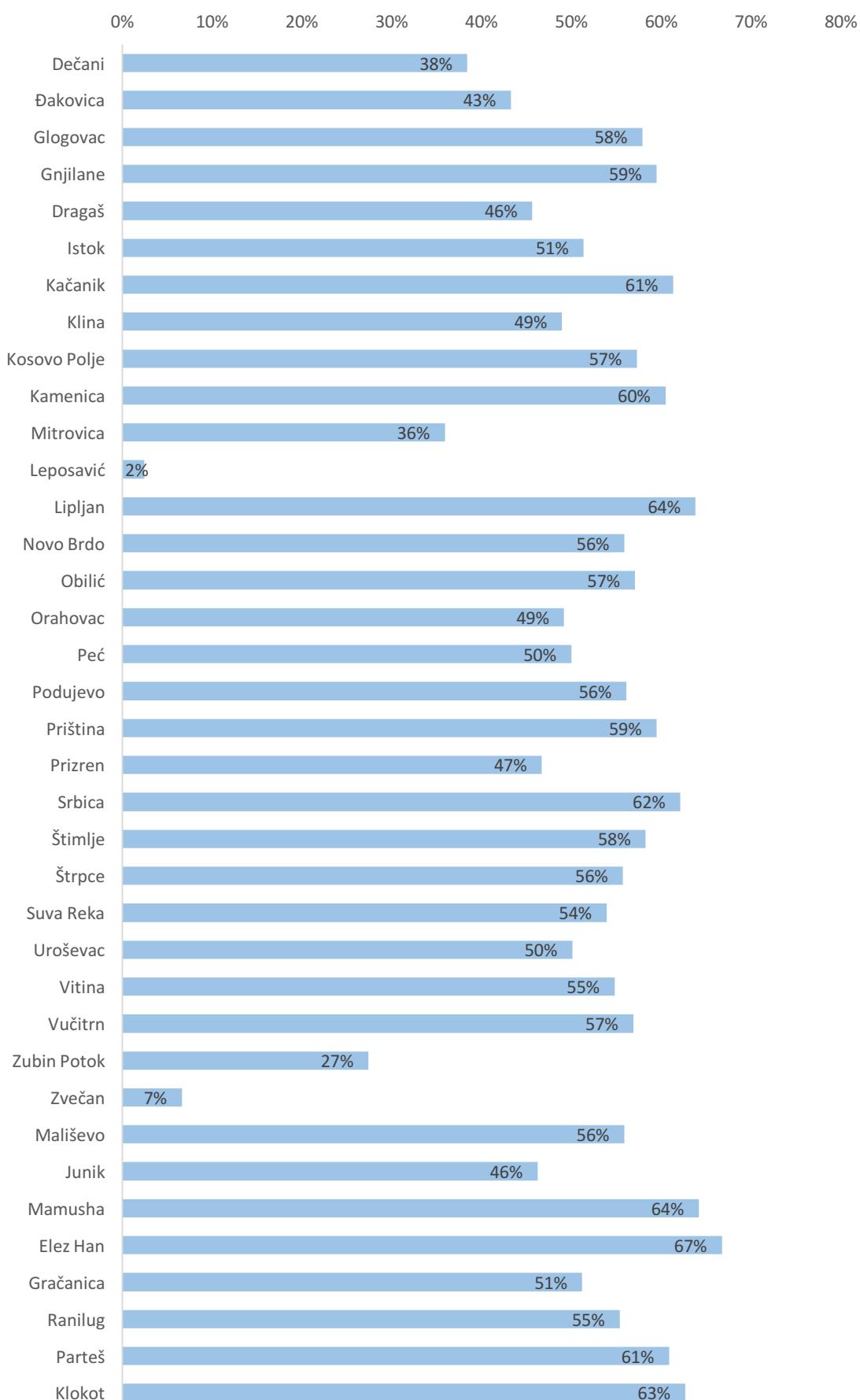
Slika 6: Odziv svih glasača tokom opšti izbora održanih 2010. godine, po opštini

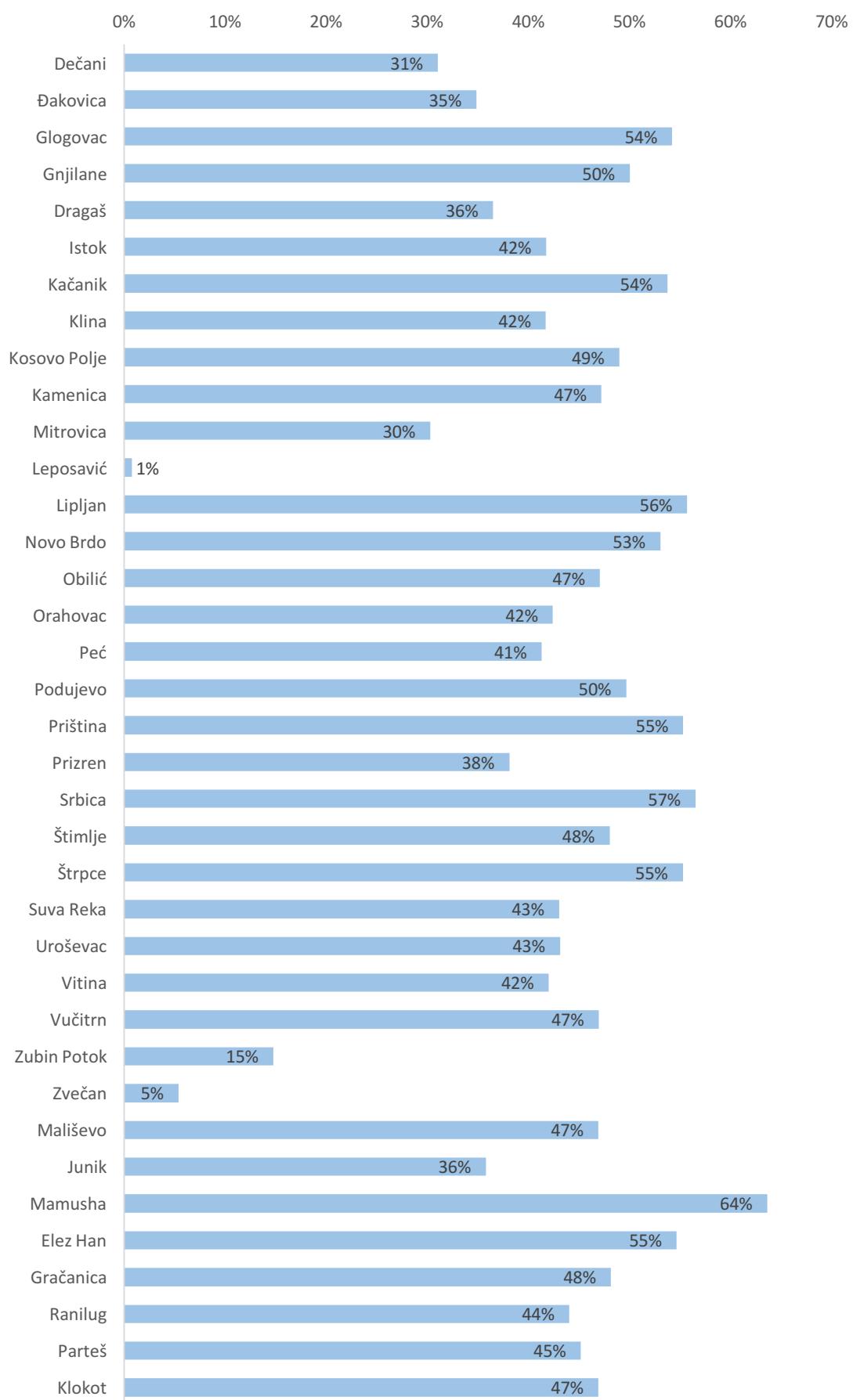
Slika 7: Odziv glasača među mladima, uzrasta 18-29, tokom opšti izbora održanih 2010. godine, po opštini

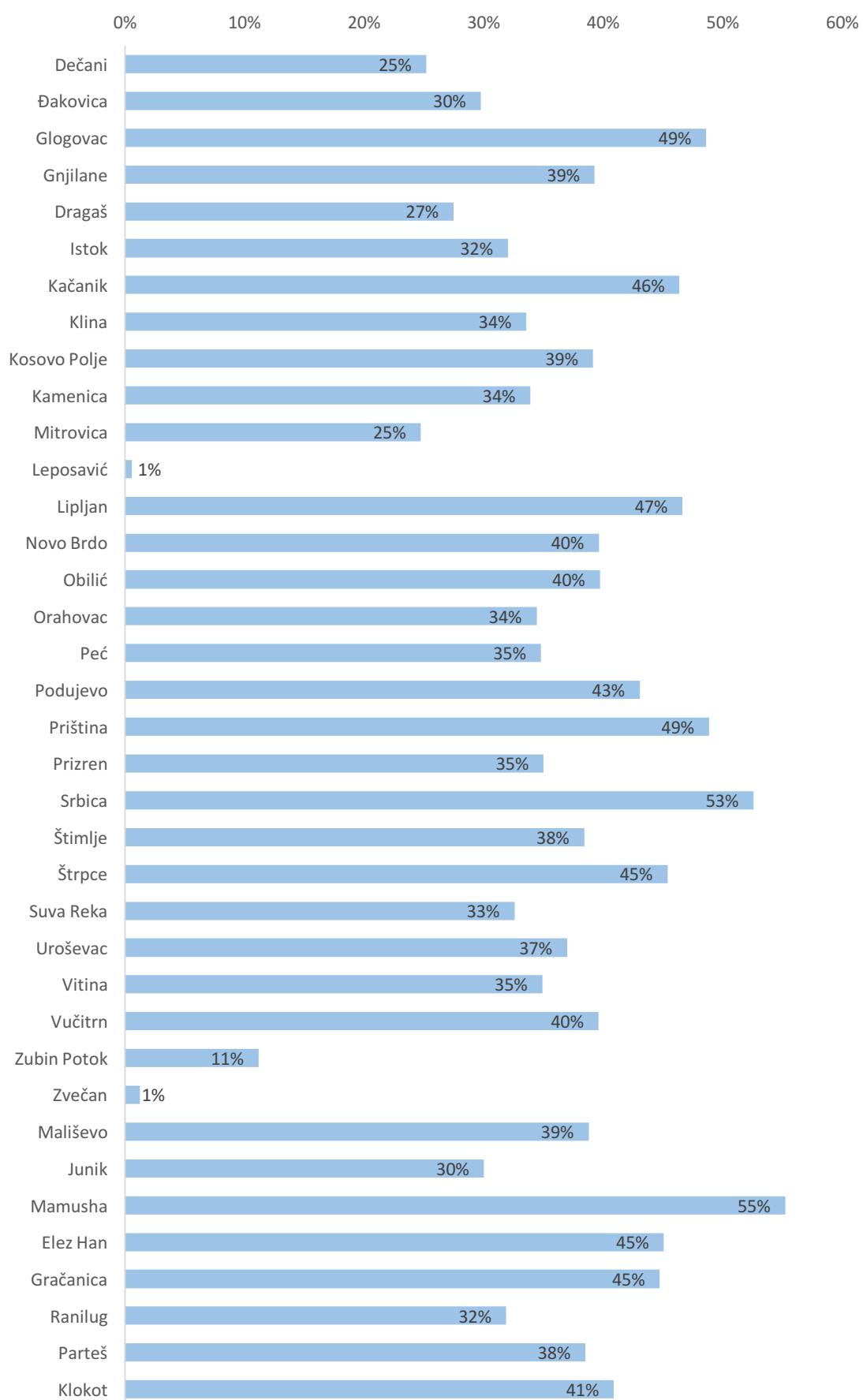
Slika 8: Odziv glasača među mladima, uzrasta 18-21, tokom opšti izbora održanih 2010. godine, po opštini

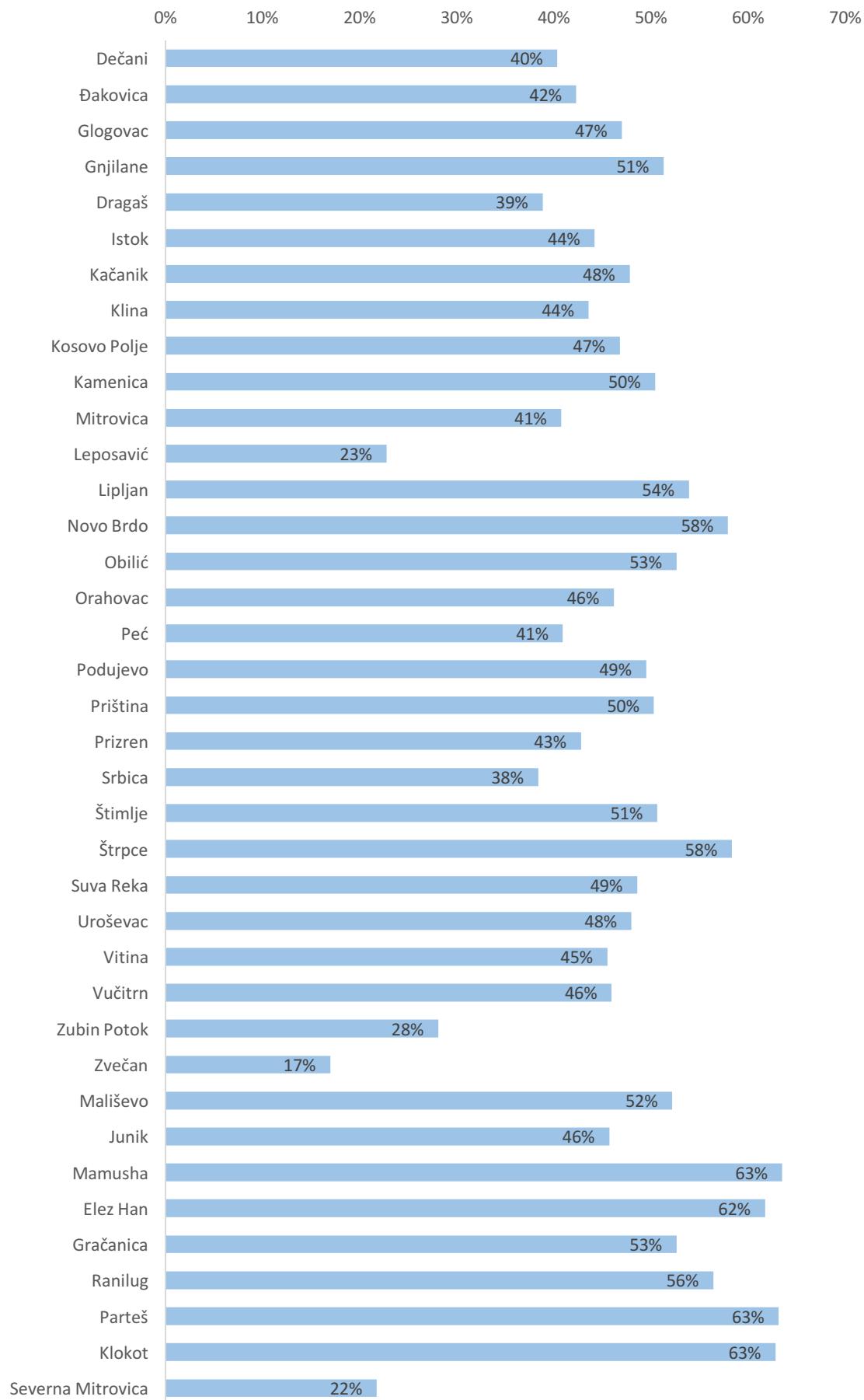
Slika 9: Odziv glasača među mladima, uzrasta 22-25, tokom opšti izbora održanih 2010. godine, po opštini

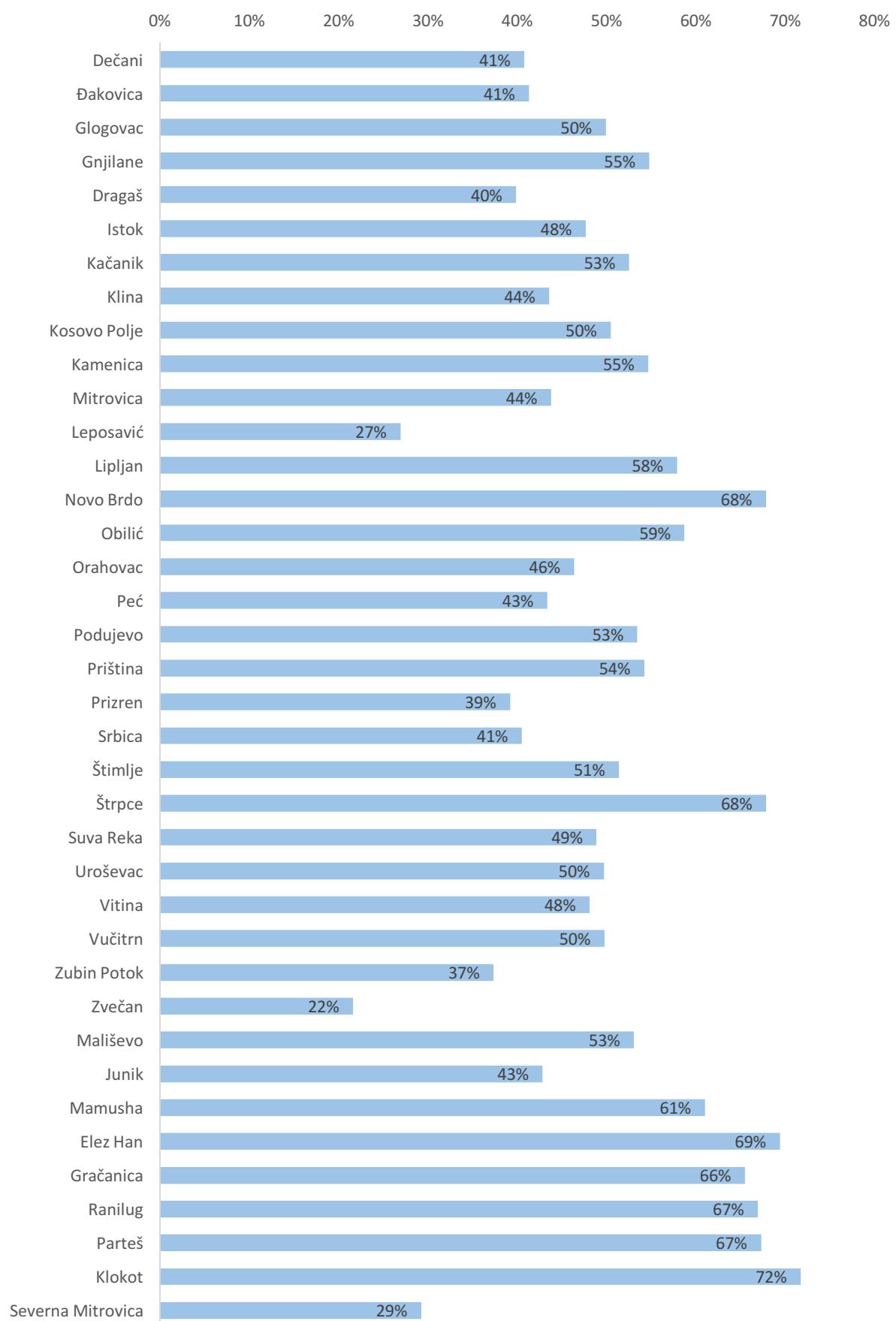
Slika 10: Odziv glasača među mladima, uzrasta 26-29, tokom opšti izbora održanih 2010. godine, po opštini

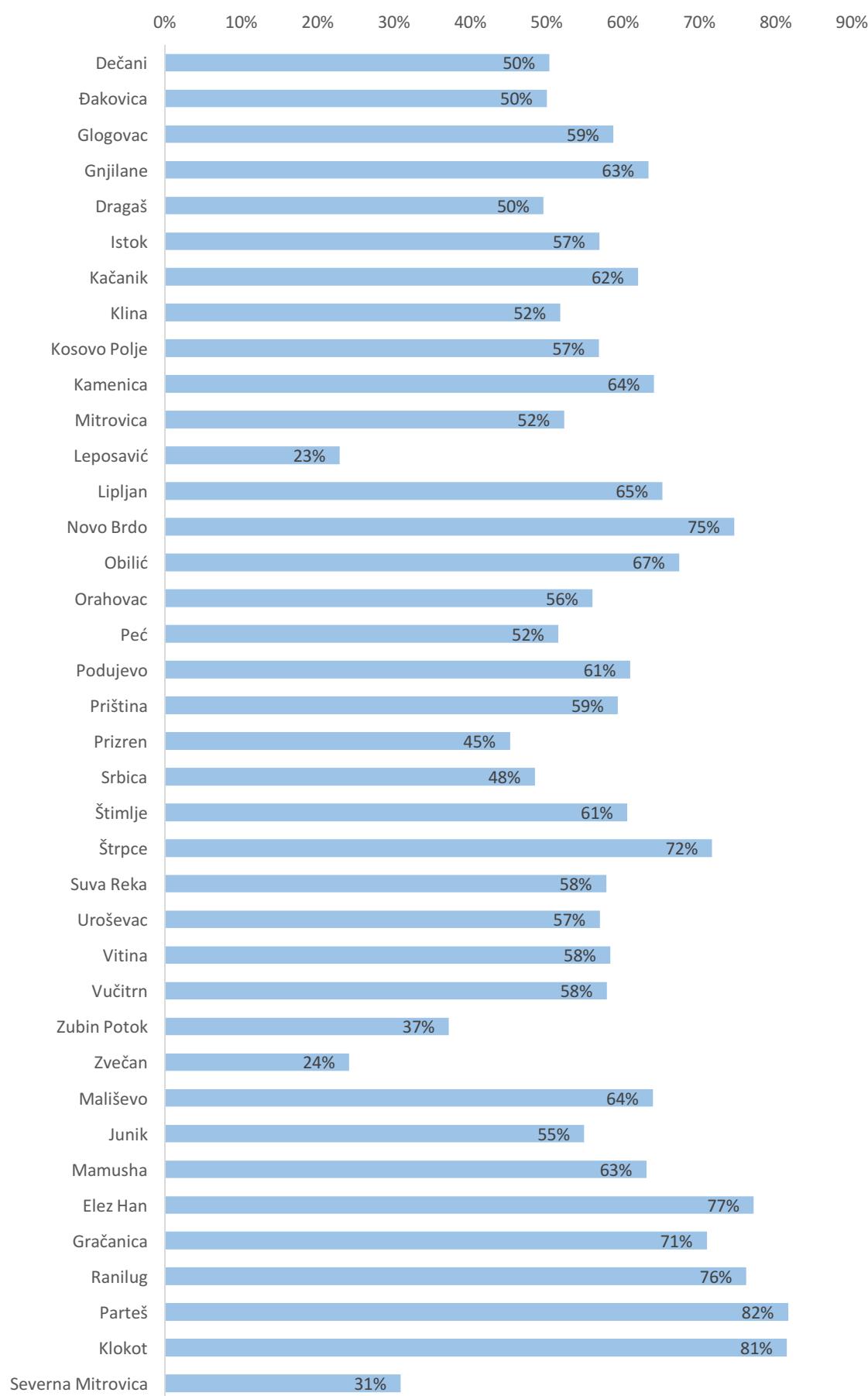
Slika 11: Odziv svih glasača tokom lokalnih izbora održanih 2013. godine, po opštini

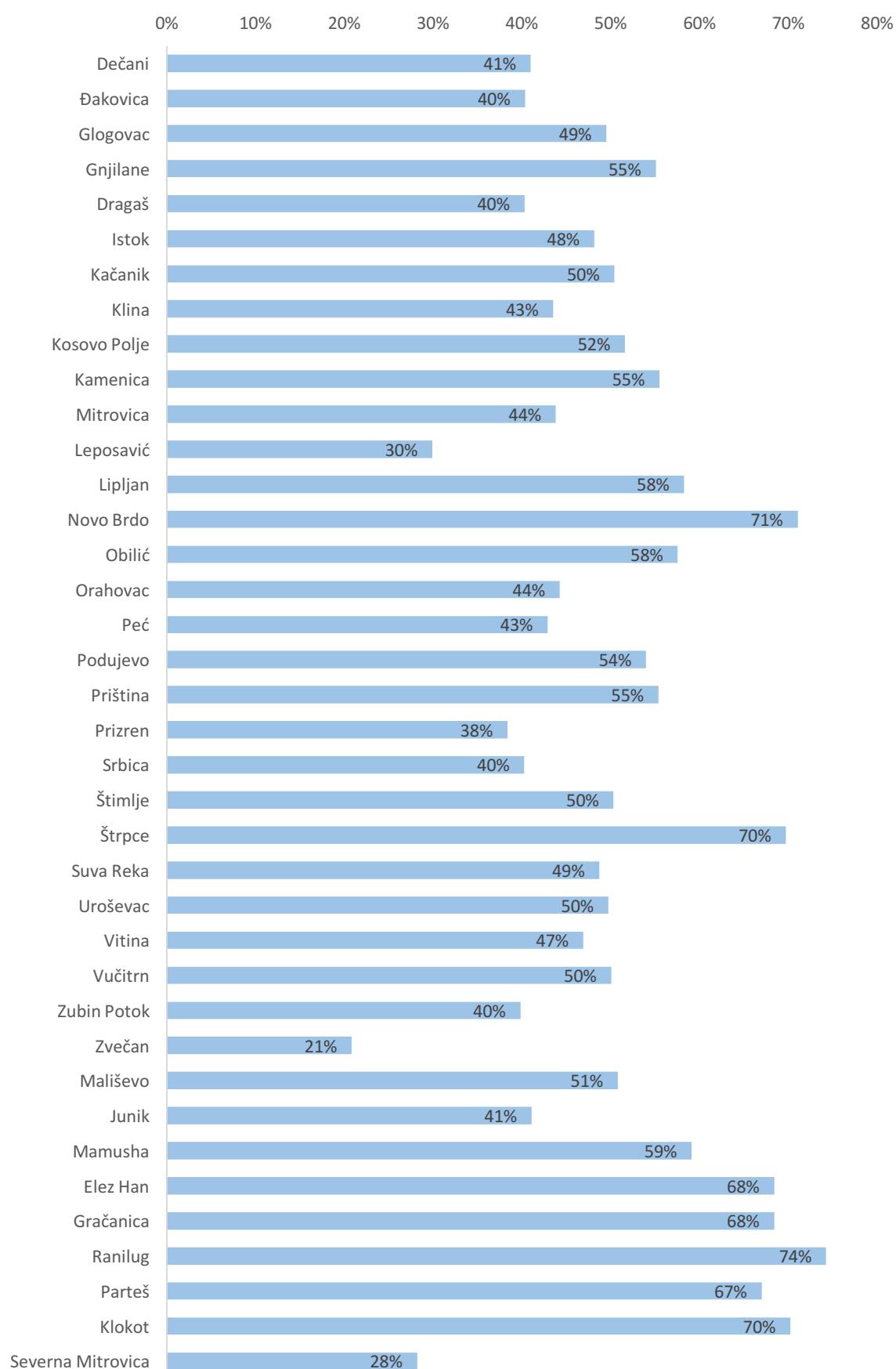
Slika 12: Odziv glasača među mladima, uzrasta 18-29, tokom lokalnih izbora održanih 2013. godine, po opštini

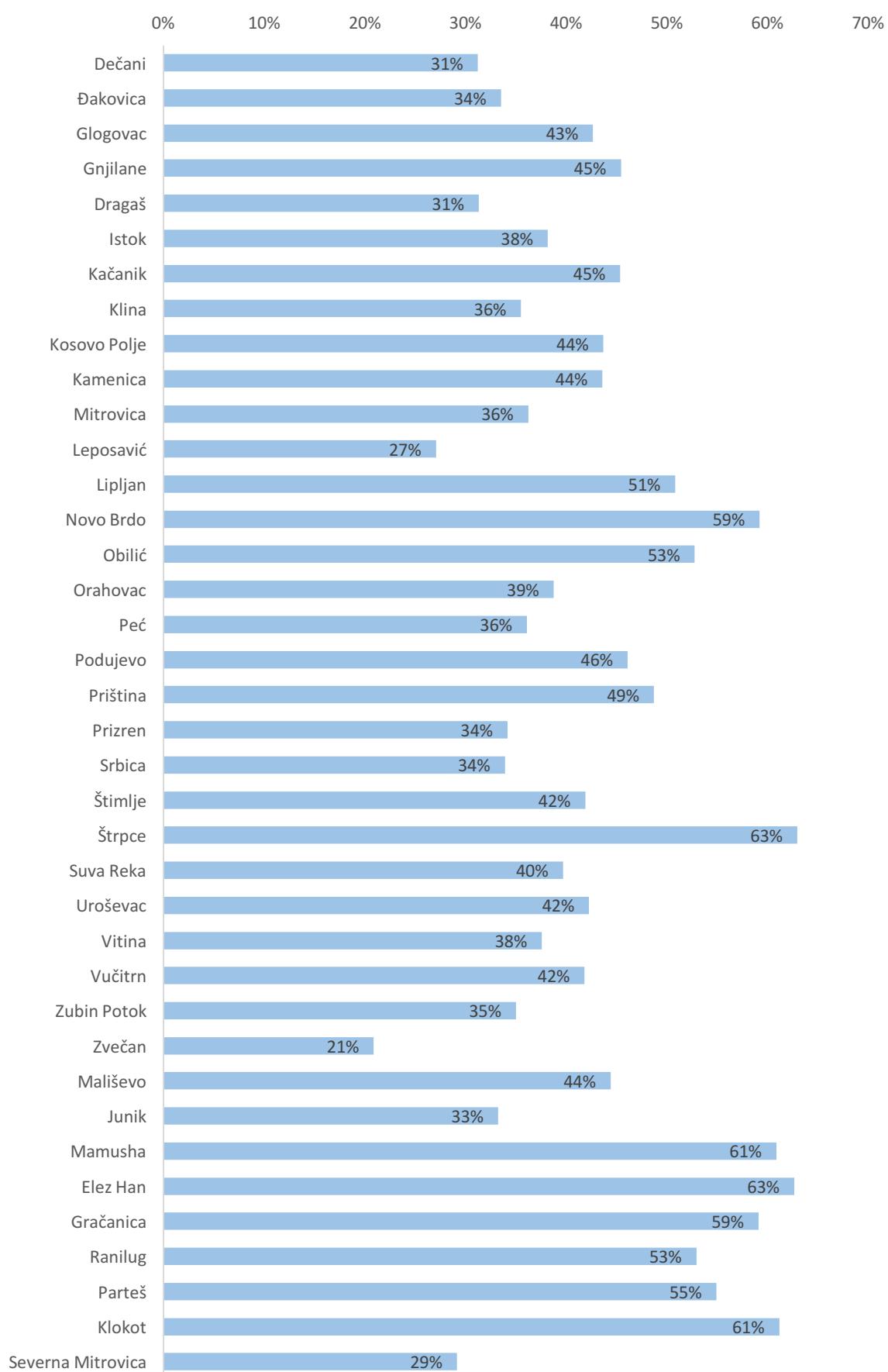
Slika 13: Odziv glasača među mladima, uzrasta 18-21, tokom lokalnih izbora održanih 2013. godine, po opštini

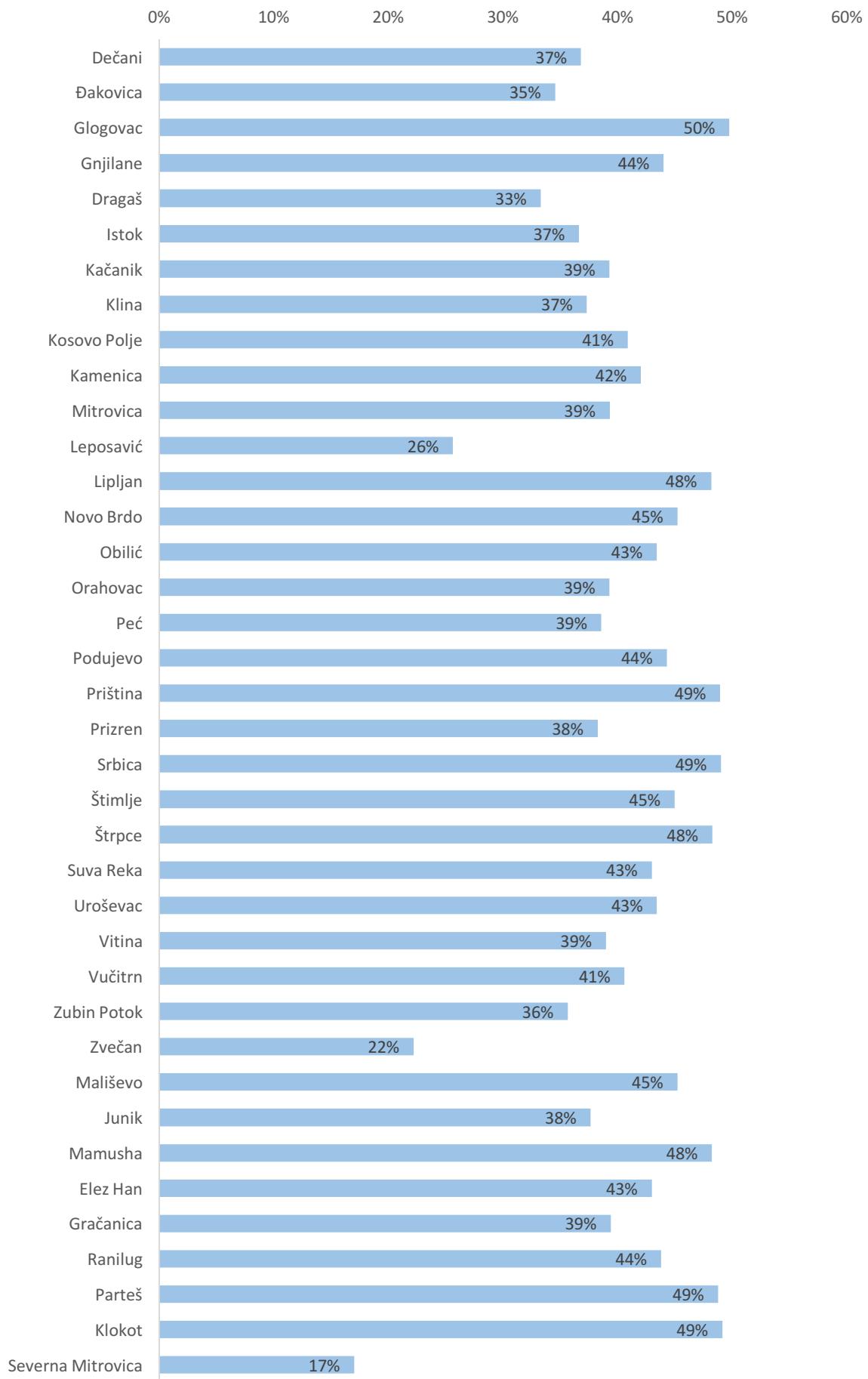
Slika 14: Odziv glasača među mladima, uzrasta 22-25, tokom lokalnih izbora održanih 2013. godine, po opštini

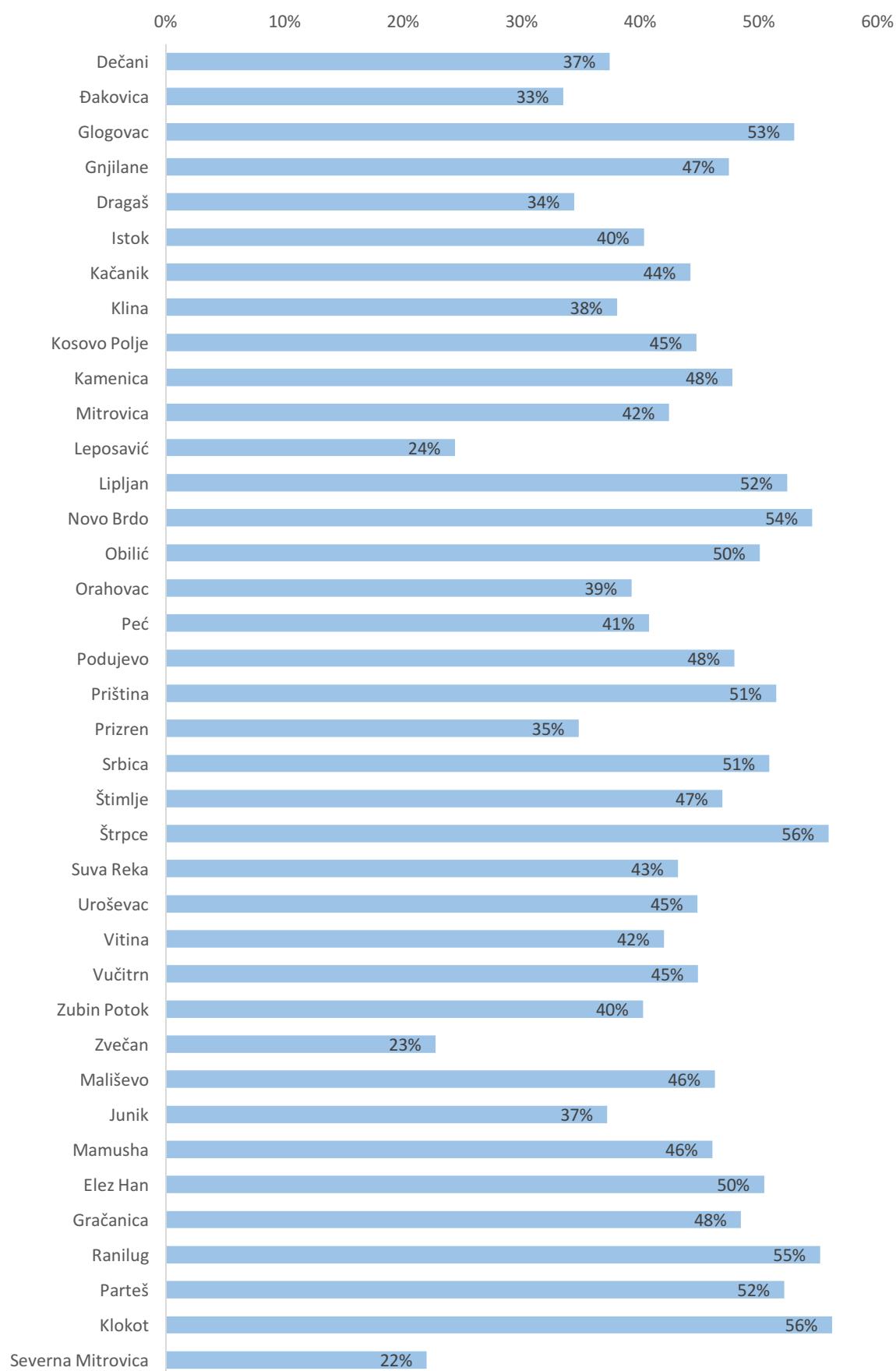
Slika 15: Odziv glasača među mladima, uzrasta 26-29, tokom lokalnih izbora održanih 2013. godine, po opštini

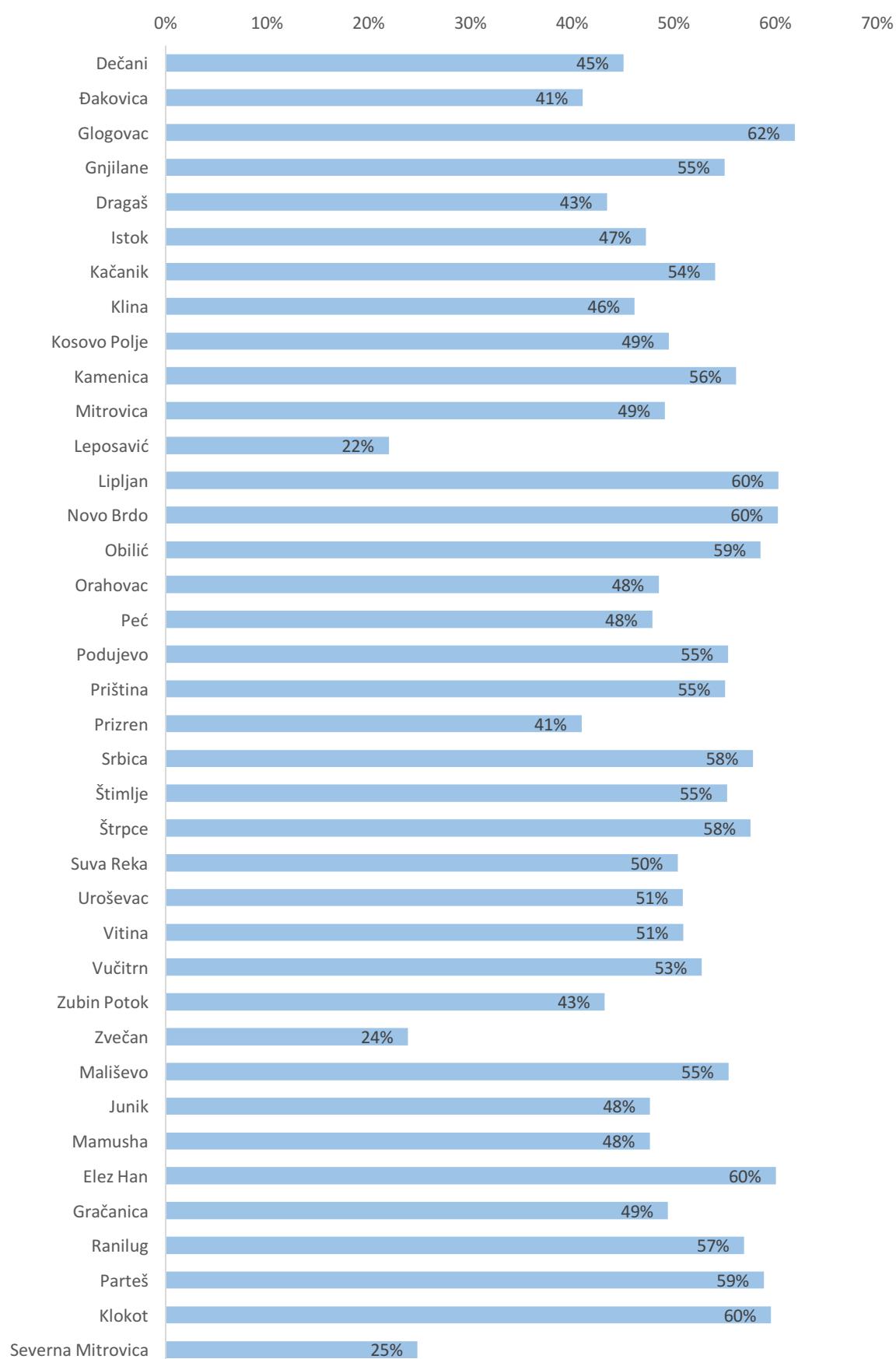
Slika 16: Odziv svih glasača tokom opšti izbora održanih 2014. godine, po opštini

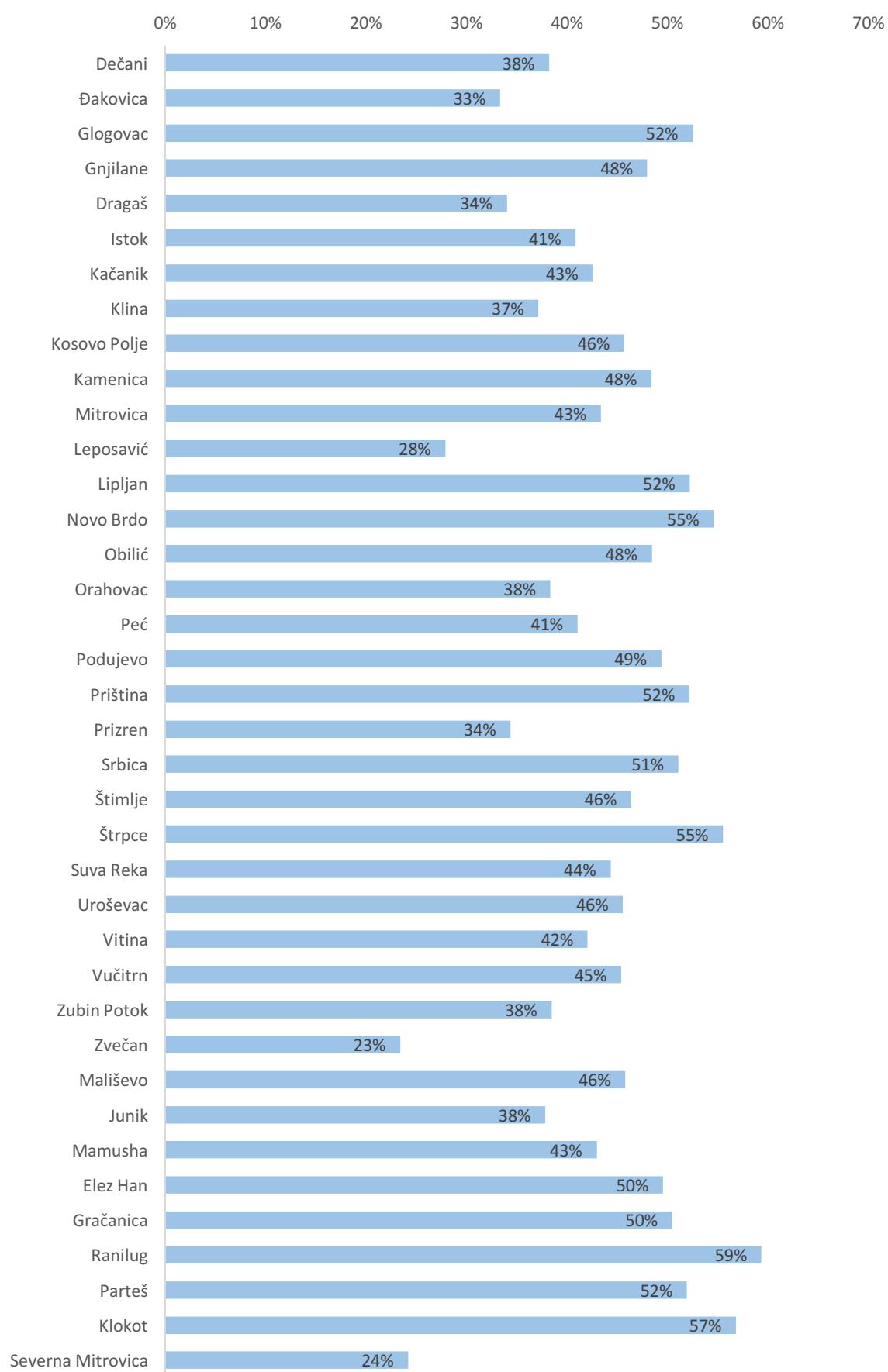
Slika 17: Odziv glasača među mladima, uzrasta 18-29, tokom opšti izbora održanih 2014. godine, po opštini

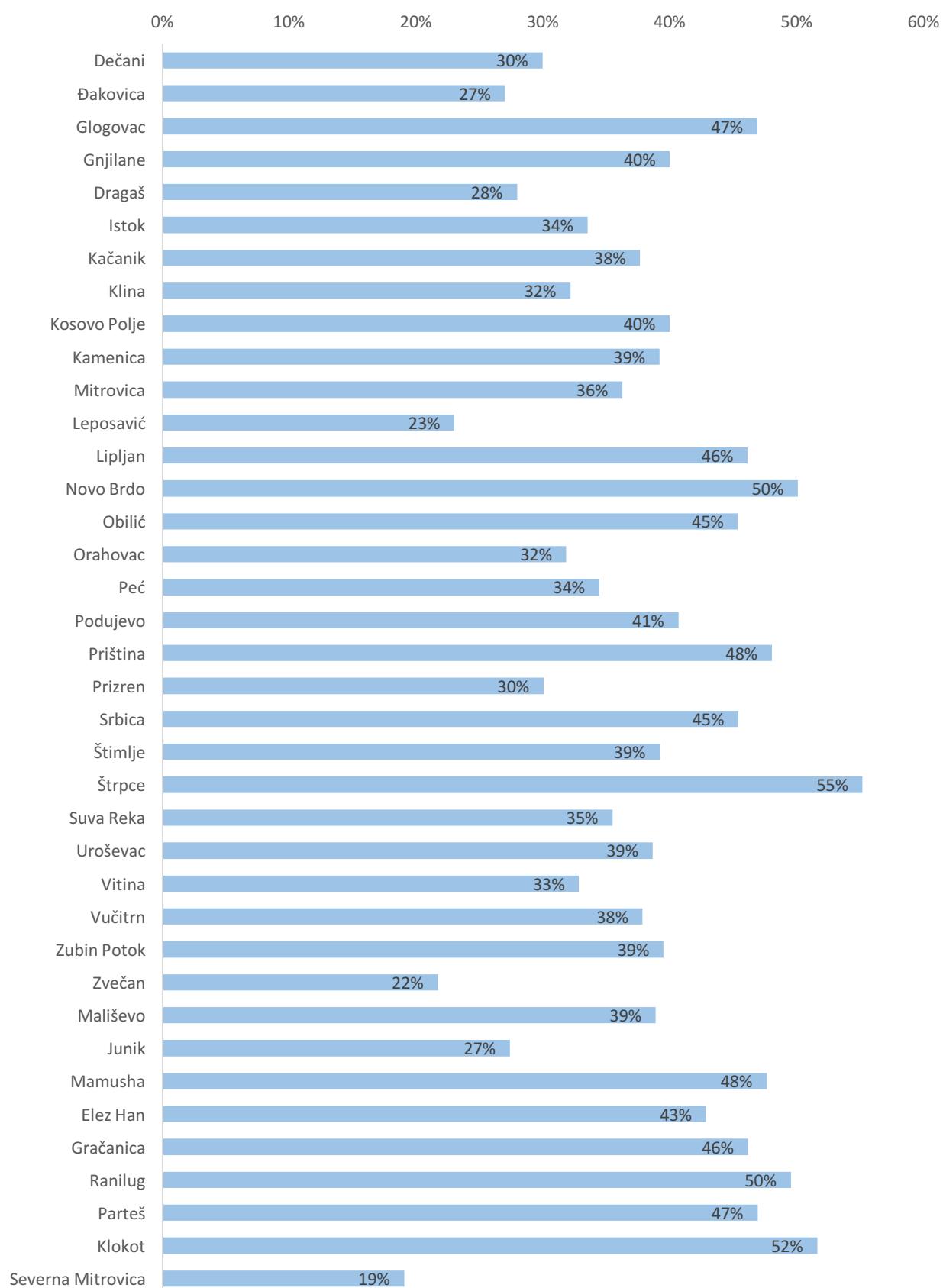
Slika 18: Odziv glasača među mladima, uzrasta 18-21, tokom opšti izbora održanih 2014. godine, po opštini

Slika 19: Odziv glasača među mladima, uzrasta 22-25, tokom opšti izbora održanih 2014. godine, po opštini

Slika 20: Odziv glasača među mladima, uzrasta 26-29, tokom opšti izbora održanih 2014. godine, po opštini

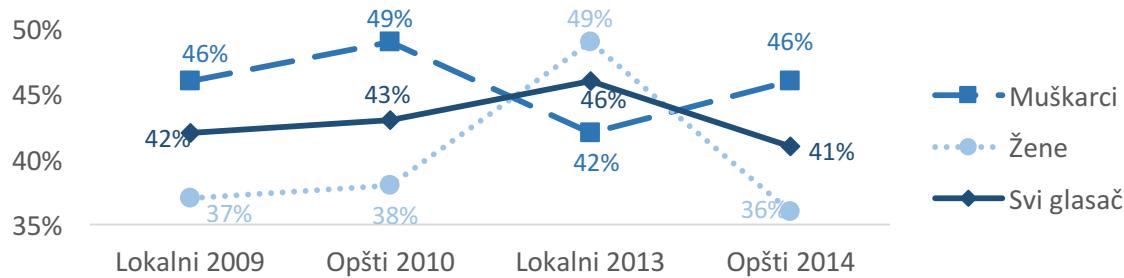

G. Trendovi odziva glasača za svaku opštinu, po uzrastu i rodu

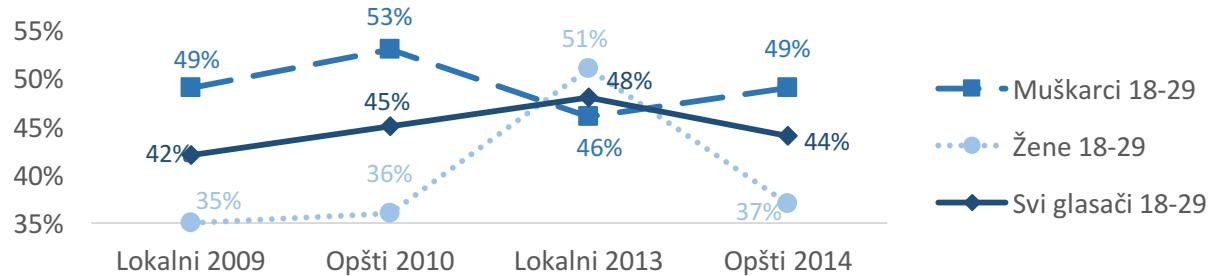
Grafikoni dole daju prikaz trendova odziva glasača za Kosovo i u svakoj opštini između izbora održanih od 2009. do 2014. godine, sa presekom po rodu, za sve glasače, ukupno za mlade (18 do 29 godina) i za mlade uzrasta od 18 do 21, 22 do 25 i 26 do 29 godina.

ODZIV GLASAČA NA NIVO KOSOVA

Slika 1: Odziv svih glasača, po rodu

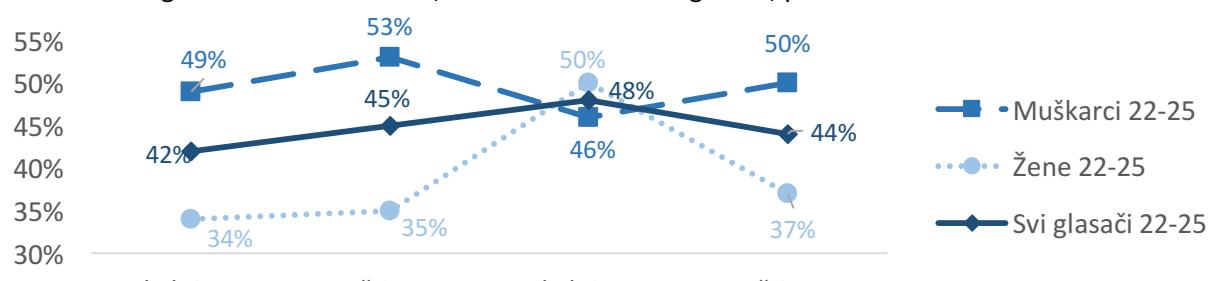
Slika 2: Odziv glasača među mladima, uzrasta od 18 do 29 godina, po rodu

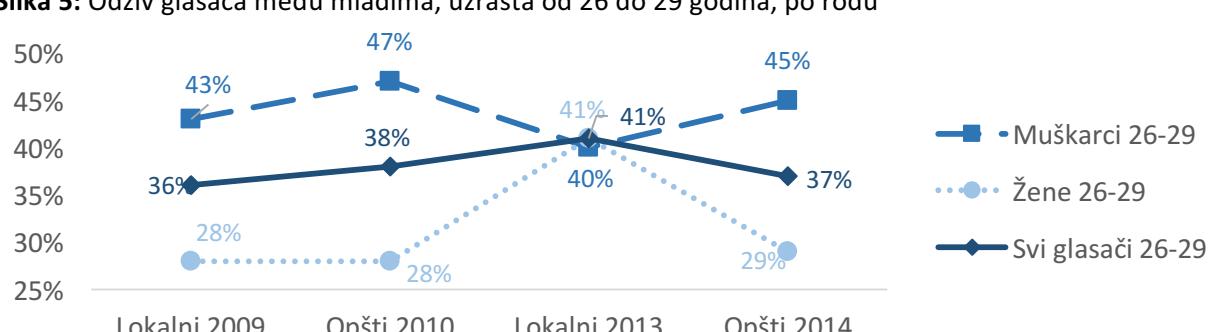
Slika 3: Odziv glasača među mladima, uzrasta od 18 do 21 godine, po rodu

Slika 4: Odziv glasača među mladima, uzrasta od 22 do 25 godina, po rodu

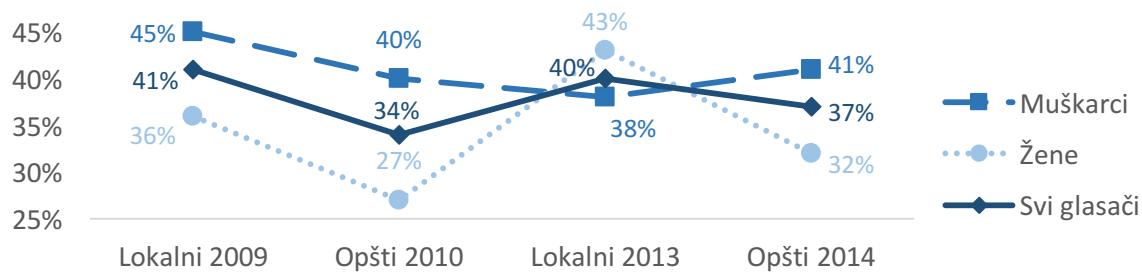

Slika 5: Odziv glasača među mladima, uzrasta od 26 do 29 godina, po rodu

1. DEČANI

Slika 1: Odziv svih glasača, po rodu

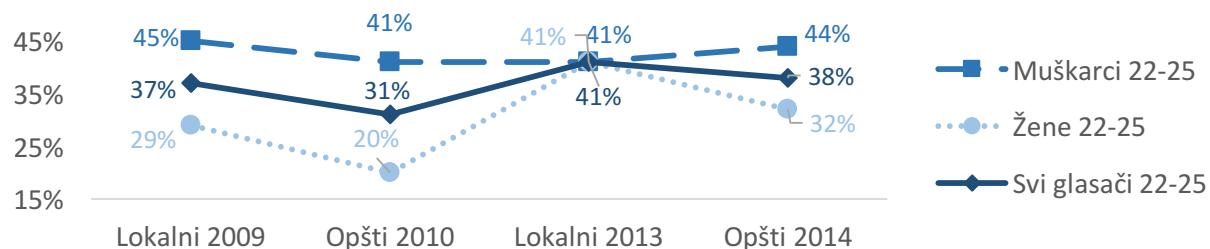
Slika 2: Odziv glasača među mladima, uzrasta od 18 do 29 godina, po rodu

Slika 3: Odziv glasača među mladima, uzrasta od 18 do 21 godine, po rodu

Slika 4: Odziv glasača među mladima, uzrasta od 22 do 25 godina, po rodu

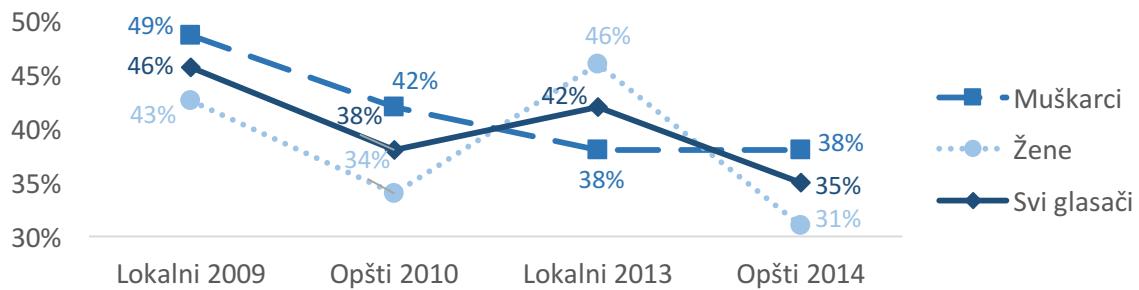

Slika 5: Odziv glasača među mladima, uzrasta od 26 do 29 godina, po rodu

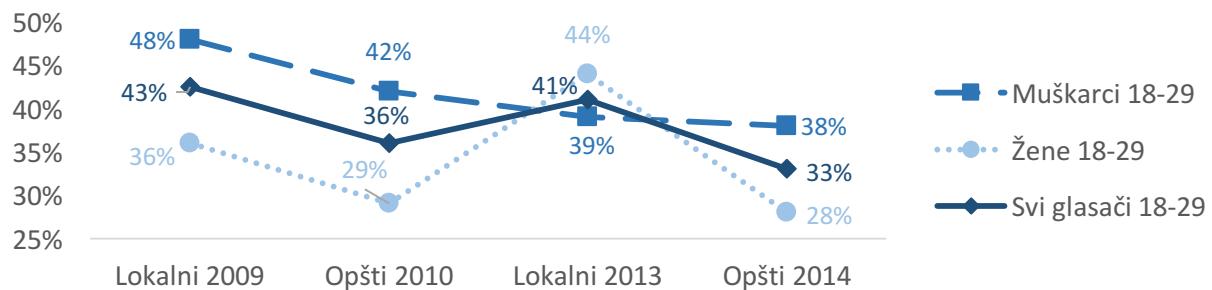

2. ĐAKOVICA

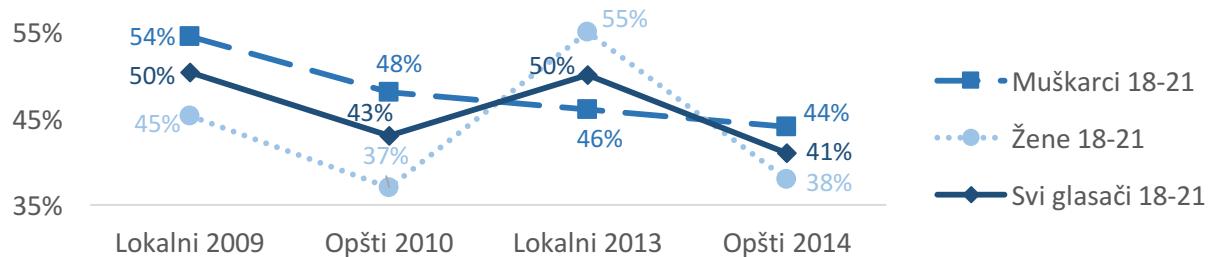
Slika 1: Odziv svih glasača, po rodu

Slika 2: Odziv glasača među mladima, uzrasta od 18 do 29 godina, po rodu

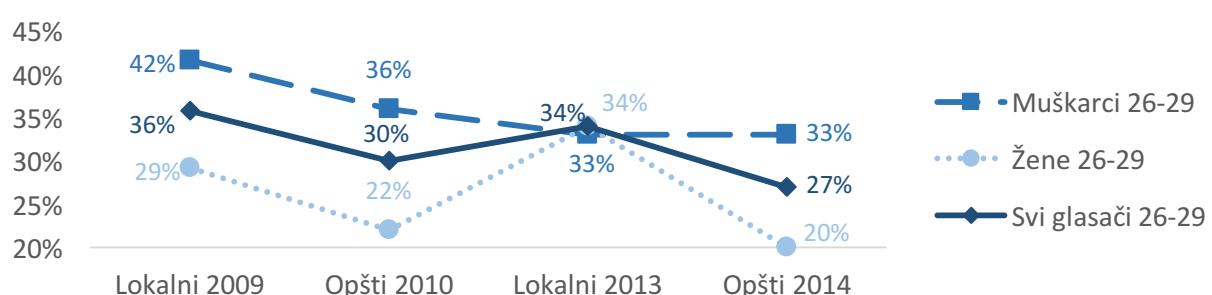
Slika 3: Odziv glasača među mladima, uzrasta od 18 do 21 godine, po rodu

Slika 4: Odziv glasača među mladima, uzrasta od 22 do 25 godina, po rodu

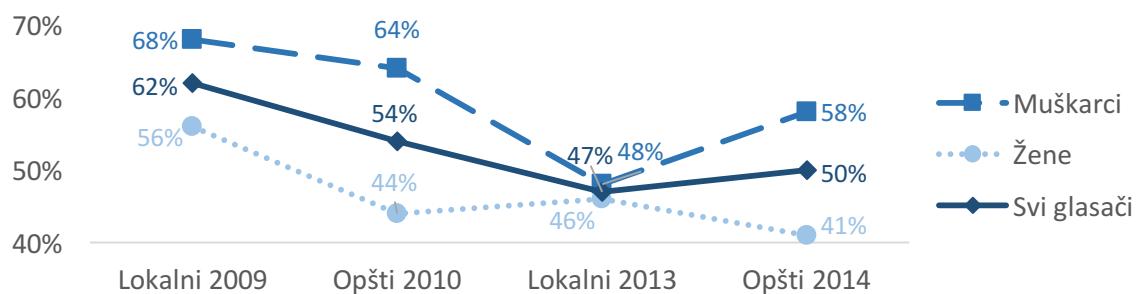

Slika 5: Odziv glasača među mladima, uzrasta od 26 do 29 godina, po rodu

3. GLOGOVAC

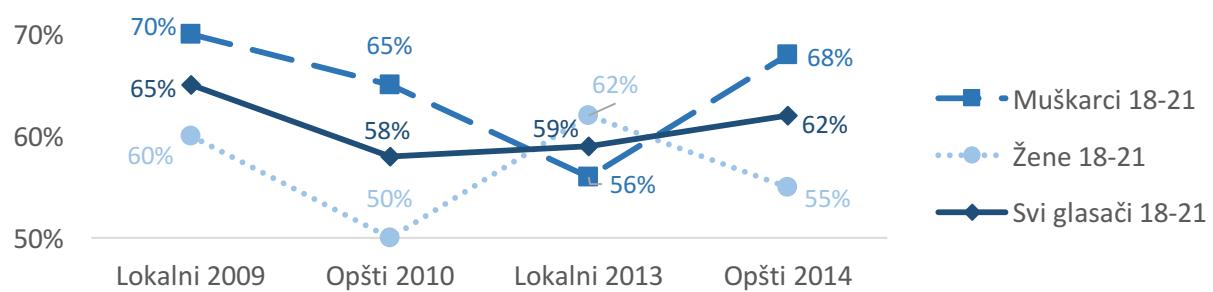
Slika 1: Odziv svih glasača, po rodu

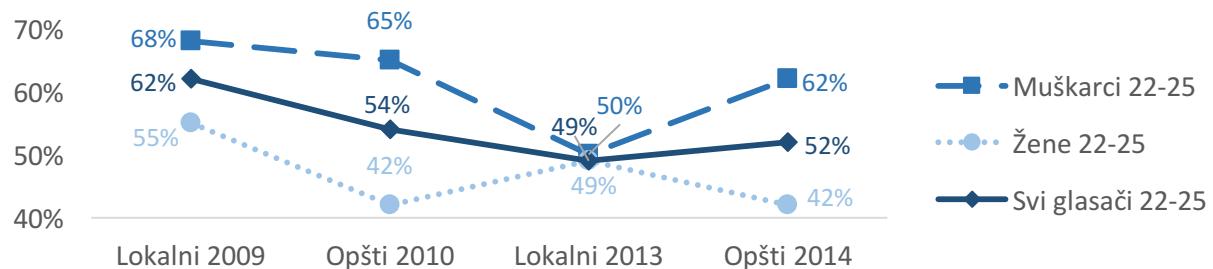
Slika 2: Odziv glasača među mladima, uzrasta od 18 do 29 godina, po rodu

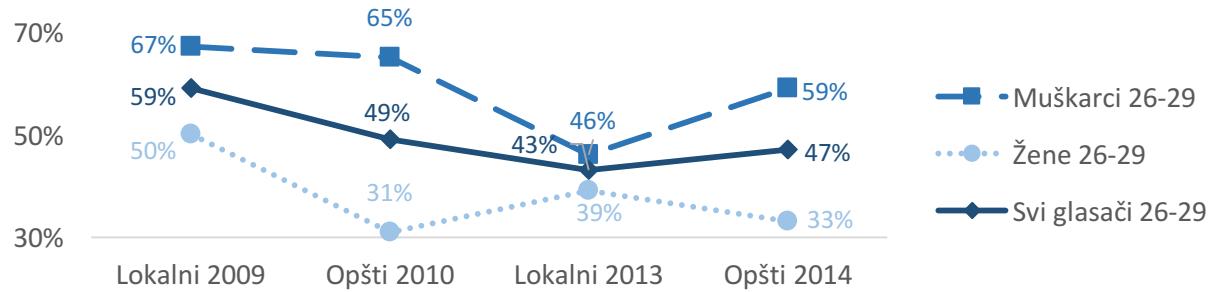
Slika 3: Odziv glasača među mladima, uzrasta od 18 do 21 godine, po rodu

Slika 4: Odziv glasača među mladima, uzrasta od 22 do 25 godina, po rodu

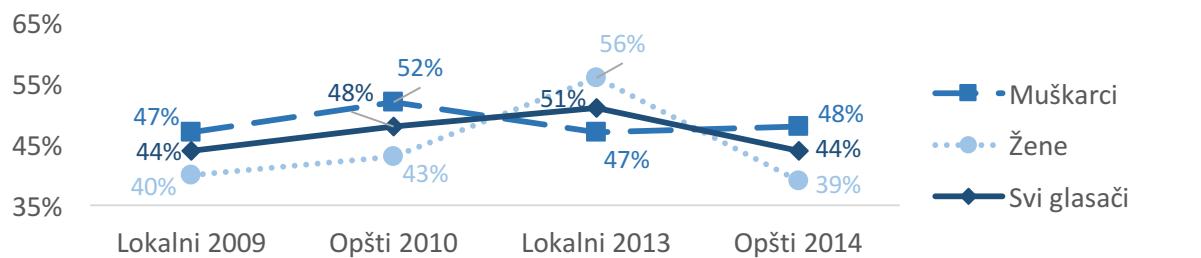

Slika 5: Odziv glasača među mladima, uzrasta od 26 do 29 godina, po rodu

4. GNJILANE

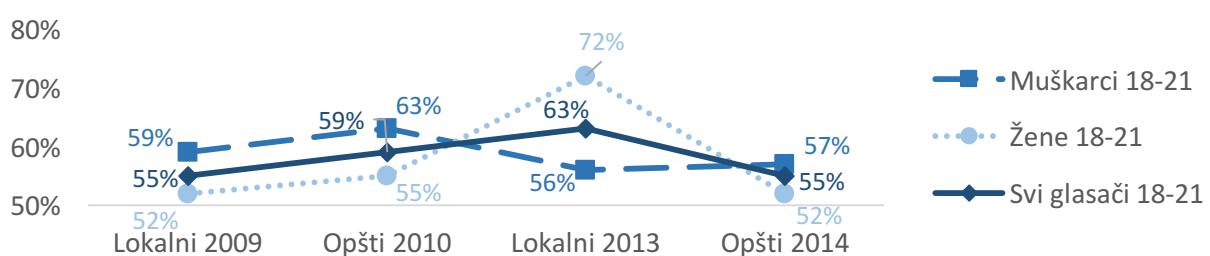
Slika 1: Odziv svih glasača, po rodu

Slika 2: Odziv glasača među mladima, uzrasta od 18 do 29 godina, po rodu

Slika 3: Odziv glasača među mladima, uzrasta od 18 do 21 godine, po rodu

Slika 4: Odziv glasača među mladima, uzrasta od 22 do 25 godina, po rodu

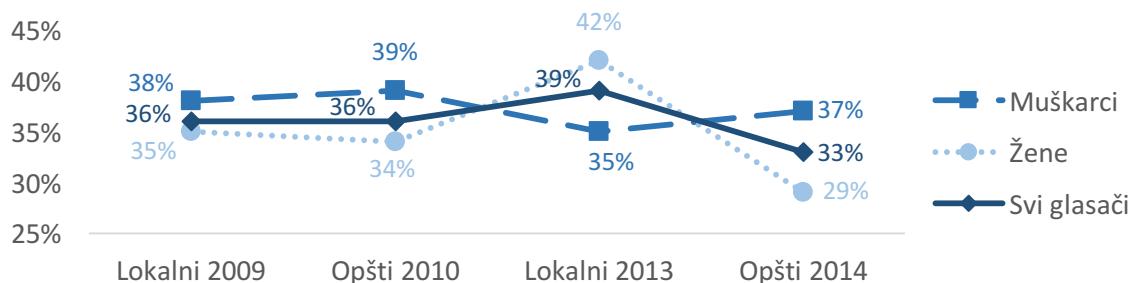

Slika 5: Odziv glasača među mladima, uzrasta od 26 do 29 godina, po rodu

5. DRAGAŠ

Slika 1: Odziv svih glasača, po rodu

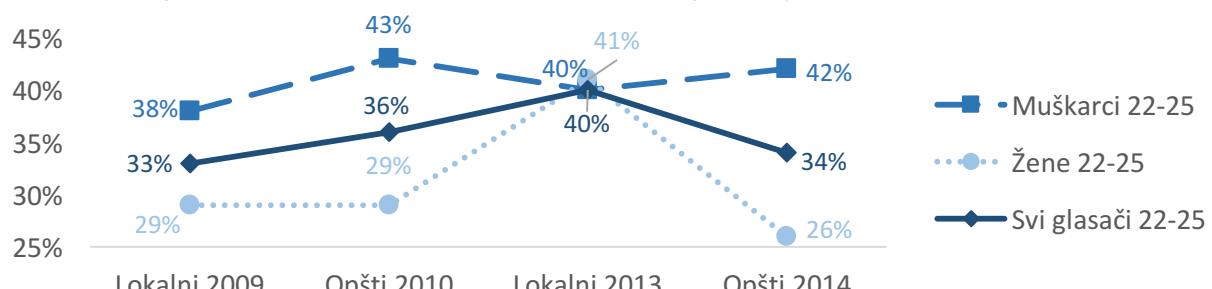
Slika 2: Odziv glasača među mladima, uzrasta od 18 do 29 godina, po rodu

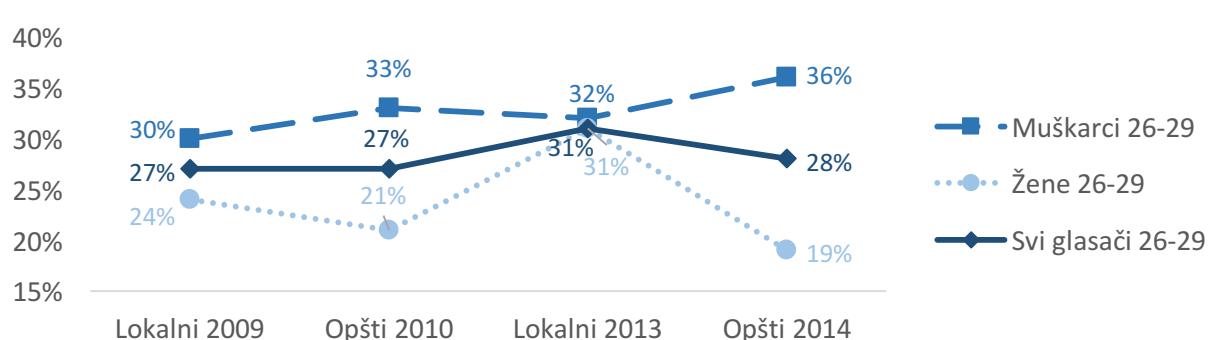
Slika 3: Odziv glasača među mladima, uzrasta od 18 do 21 godine, po rodu

Slika 4: Odziv glasača među mladima, uzrasta od 22 do 25 godina, po rodu

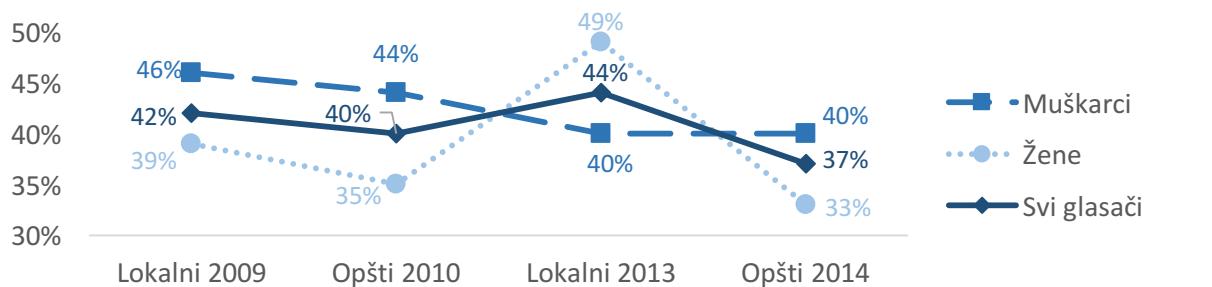

Slika 5: Odziv glasača među mladima, uzrasta od 26 do 29 godina, po rodu

6. ISTOK

Slika 1: Odziv svih glasača, po rodu

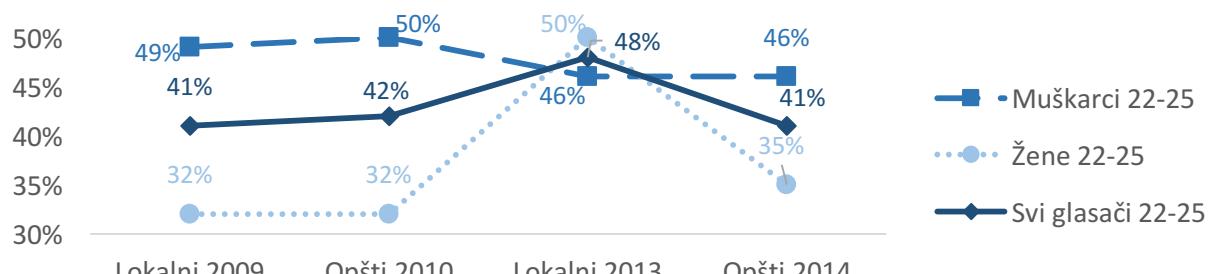
Slika 2: Odziv glasača među mladima, uzrasta od 18 do 29 godina, po rodu

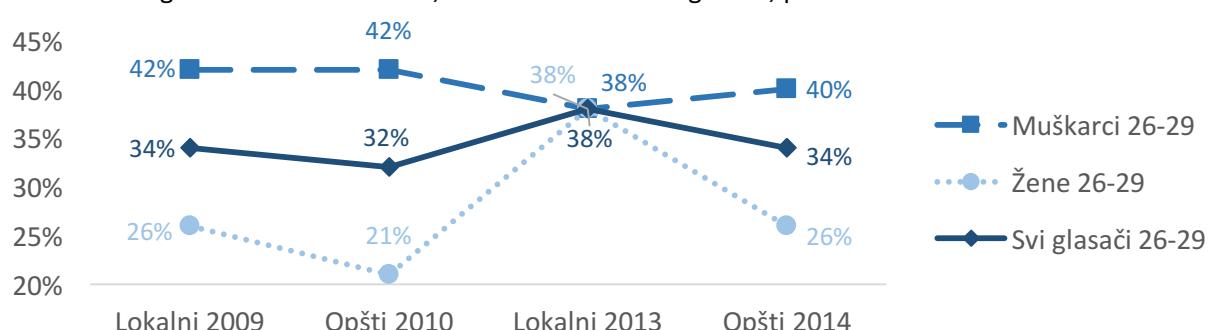
Slika 3: Odziv glasača među mladima, uzrasta od 18 do 21 godine, po rodu

Slika 4: Odziv glasača među mladima, uzrasta od 22 do 25 godina, po rodu

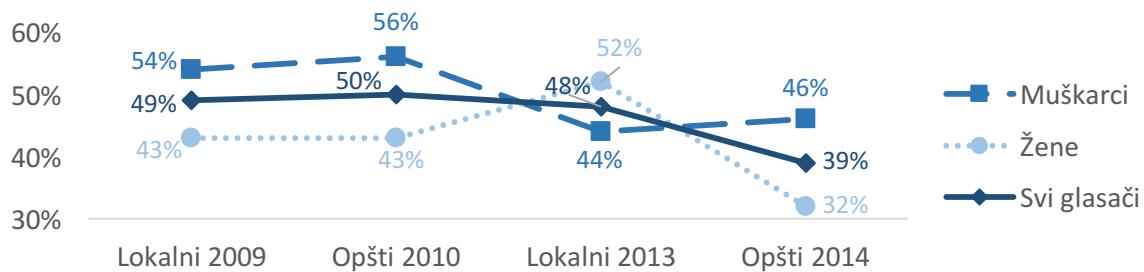

Slika 5: Odziv glasača među mladima, uzrasta od 26 do 29 godina, po rodu

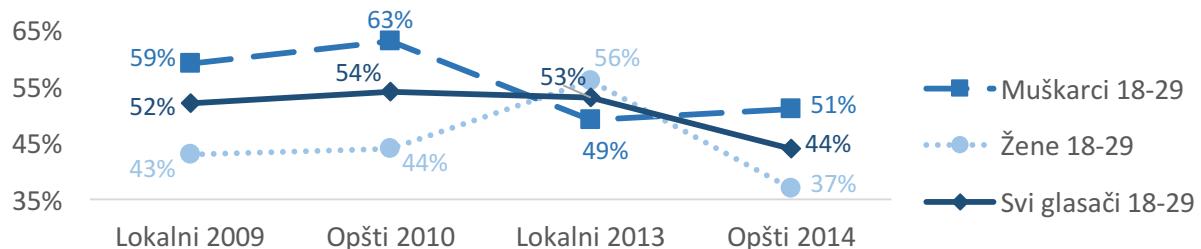

7. KAČANIK

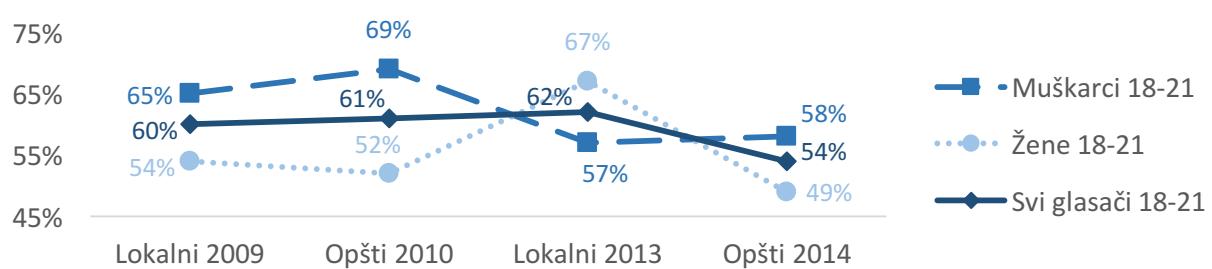
Slika 1: Odziv svih glasača, po rodu

Slika 2: Odziv glasača među mladima, uzrasta od 18 do 29 godina, po rodu

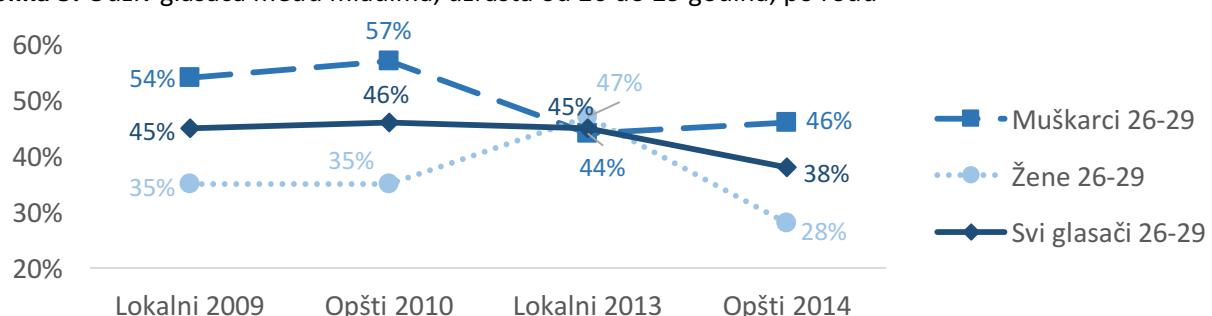
Slika 3: Odziv glasača među mladima, uzrasta od 18 do 21 godine, po rodu

Slika 4: Odziv glasača među mladima, uzrasta od 22 do 25 godina, po rodu

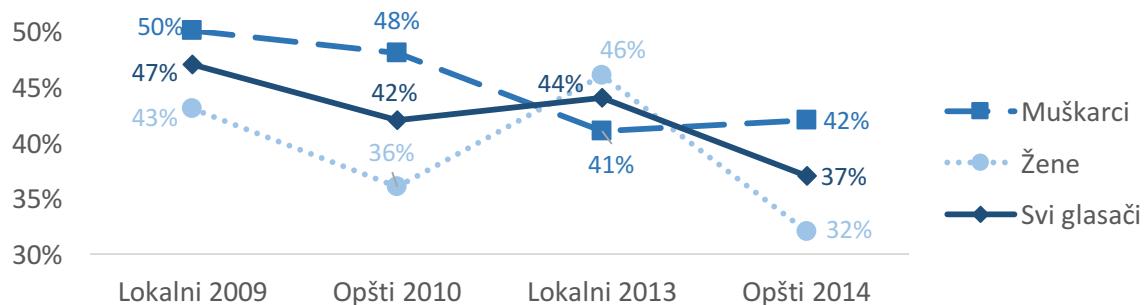

Slika 5: Odziv glasača među mladima, uzrasta od 26 do 29 godina, po rodu

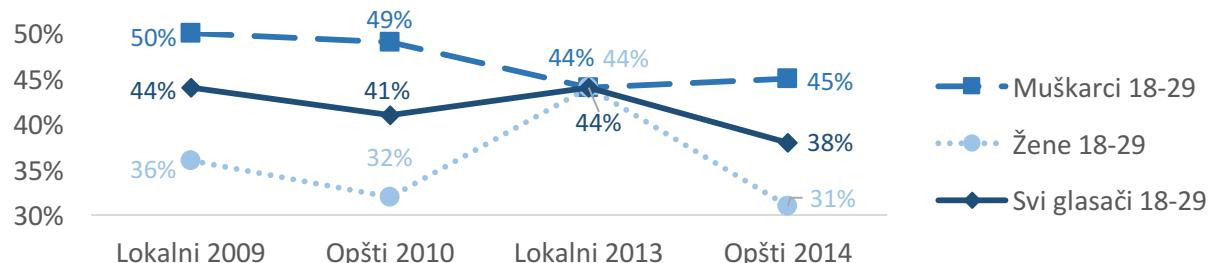

8. KLINA

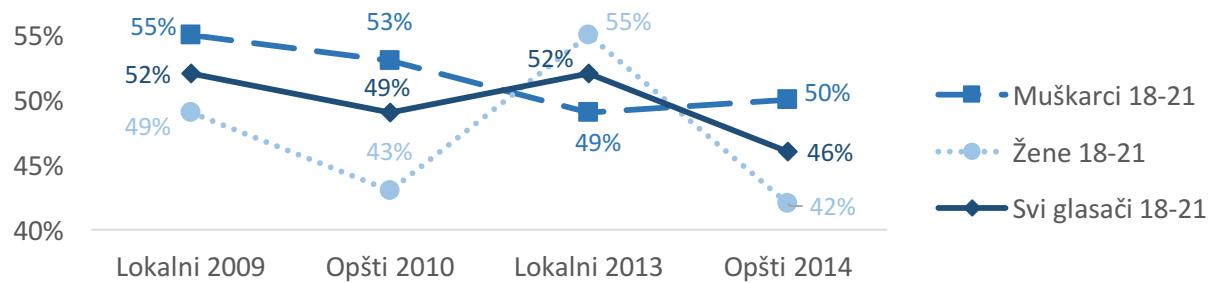
Slika 1: Odziv svih glasača, po rodu

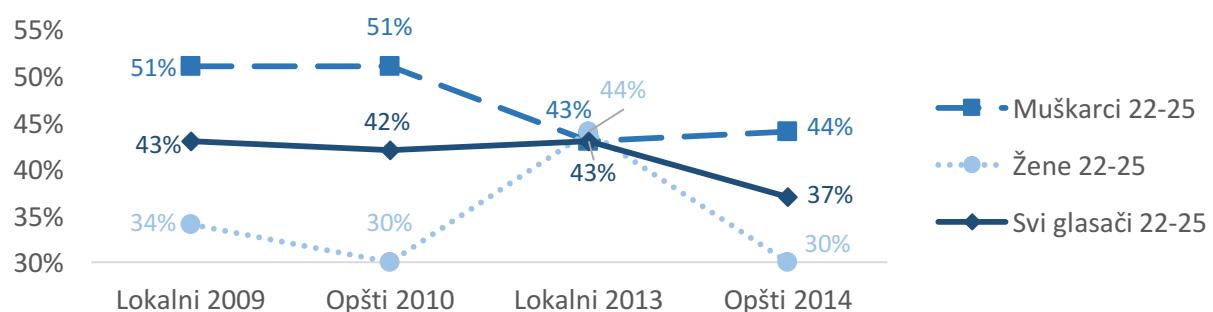
Slika 2: Odziv glasača među mladima, uzrasta od 18 do 29 godina, po rodu

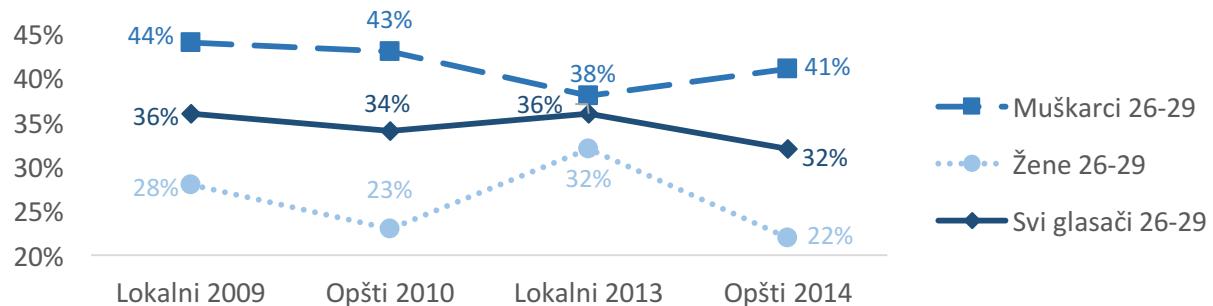
Slika 3: Odziv glasača među mladima, uzrasta od 18 do 21 godine, po rodu

Slika 4: Odziv glasača među mladima, uzrasta od 22 do 25 godina, po rodu

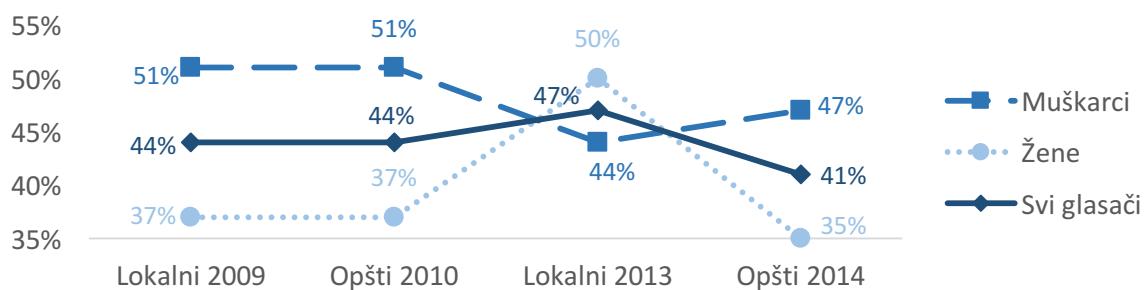

Slika 5: Odziv glasača među mladima, uzrasta od 26 do 29 godina, po rodu

9. KOSOVO POLJE

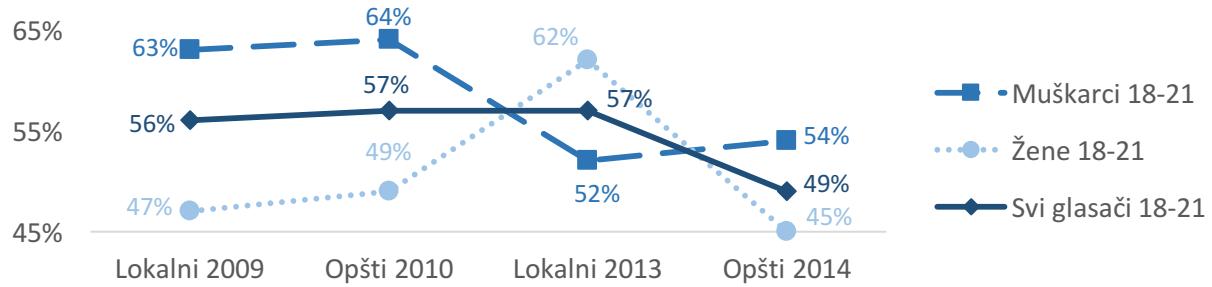
Slika 1: Odziv svih glasača, po rodu

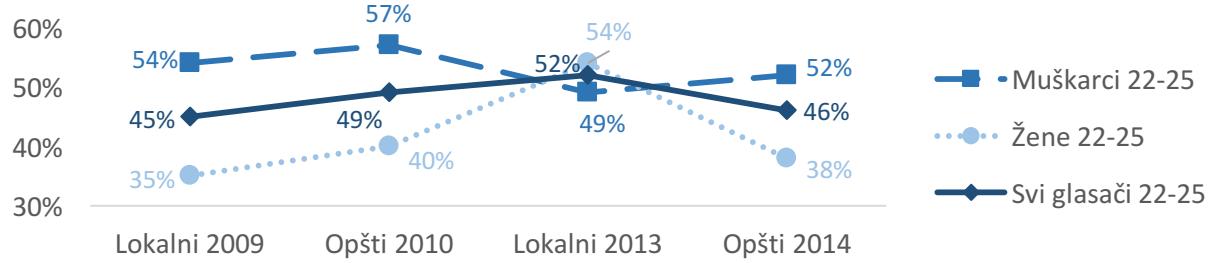
Slika 2: Odziv glasača među mladima, uzrasta od 18 do 29 godina, po rodu

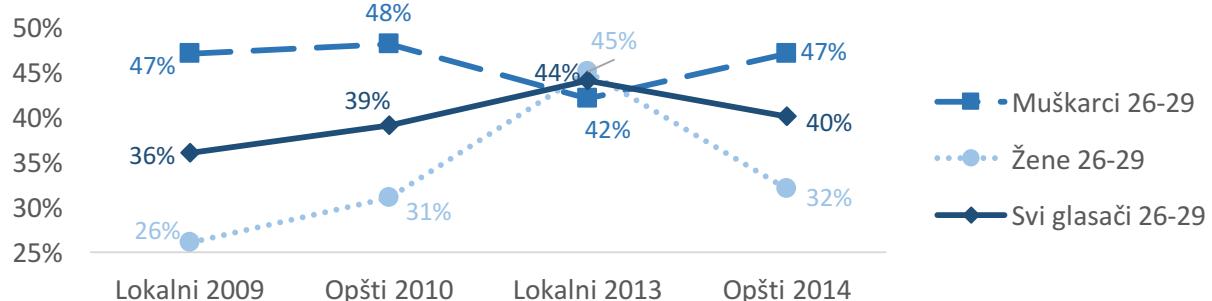
Slika 3: Odziv glasača među mladima, uzrasta od 18 do 21 godine, po rodu

Slika 4: Odziv glasača među mladima, uzrasta od 22 do 25 godina, po rodu

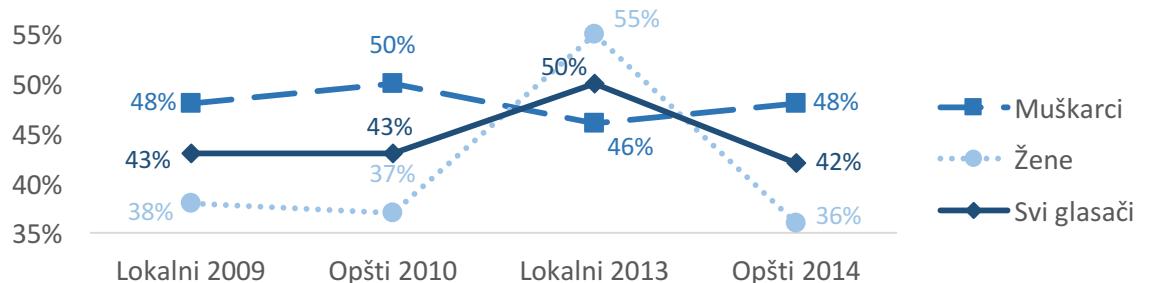

Slika 5: Odziv glasača među mladima, uzrasta od 26 do 29 godina, po rodu

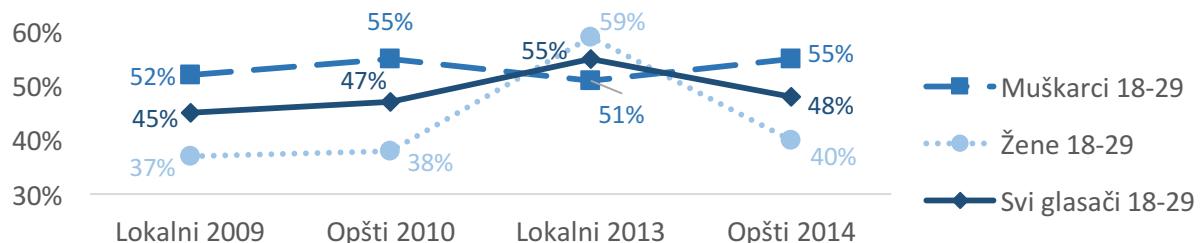

10. KAMENICA

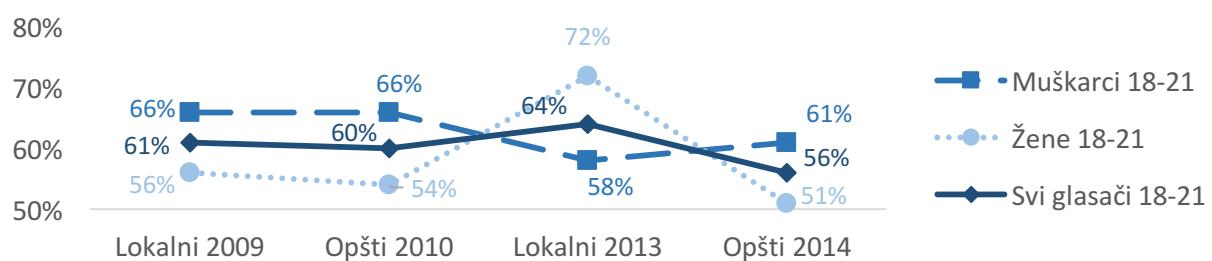
Slika 1: Odziv svih glasača, po rodu

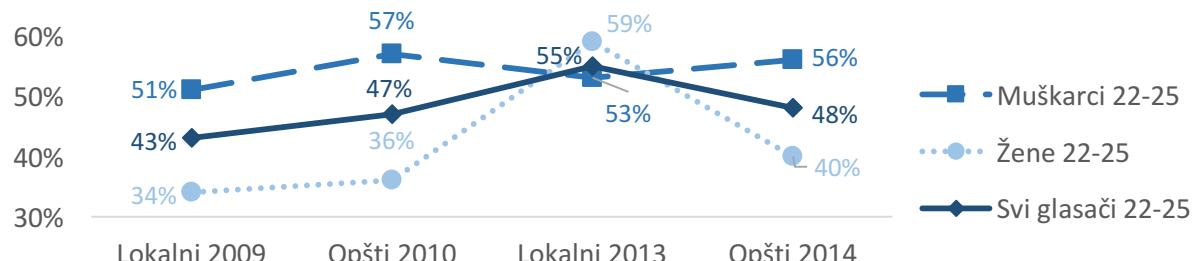
Slika 2: Odziv glasača među mladima, uzrasta od 18 do 29 godina, po rodu

Slika 3: Odziv glasača među mladima, uzrasta od 18 do 21 godine, po rodu

Slika 4: Odziv glasača među mladima, uzrasta od 22 do 25 godina, po rodu

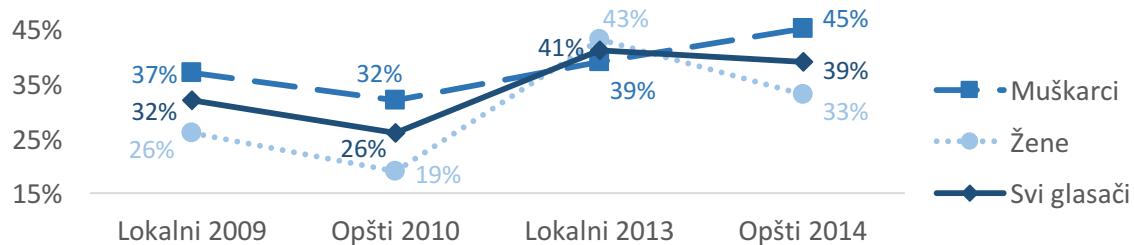

Slika 5: Odziv glasača među mladima, uzrasta od 26 do 29 godina, po rodu

11. MITROVICA

Slika 1: Odziv svih glasača, po rodu

Slika 2: Odziv glasača među mladima, uzrasta od 18 do 29 godina, po rodu

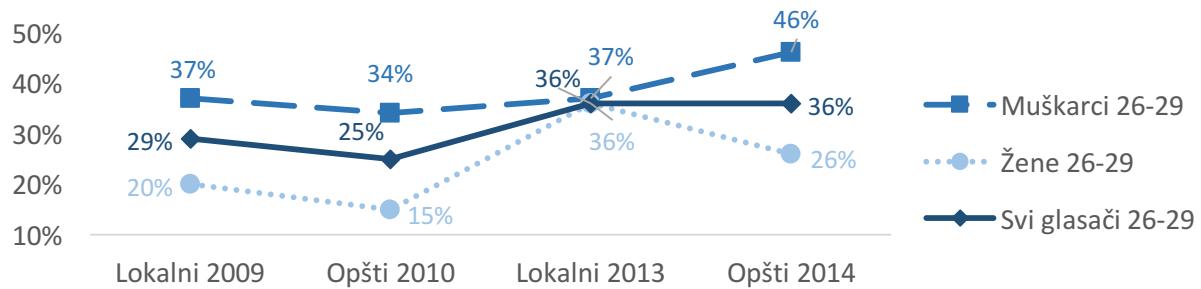
Slika 3: Odziv glasača među mladima, uzrasta od 18 do 21 godine, po rodu

Slika 4: Odziv glasača među mladima, uzrasta od 22 do 25 godina, po rodu

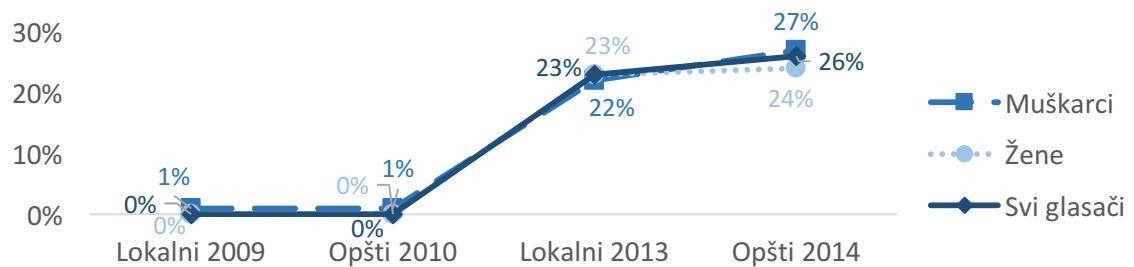

Slika 5: Odziv glasača među mladima, uzrasta od 26 do 29 godina, po rodu

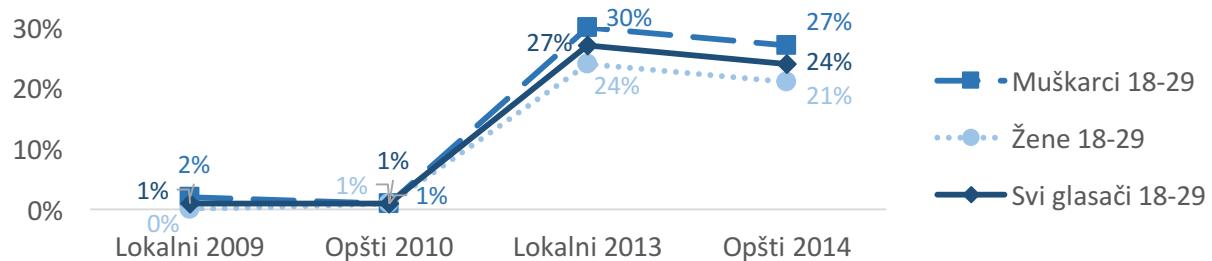

12. LEPOSAVIĆ

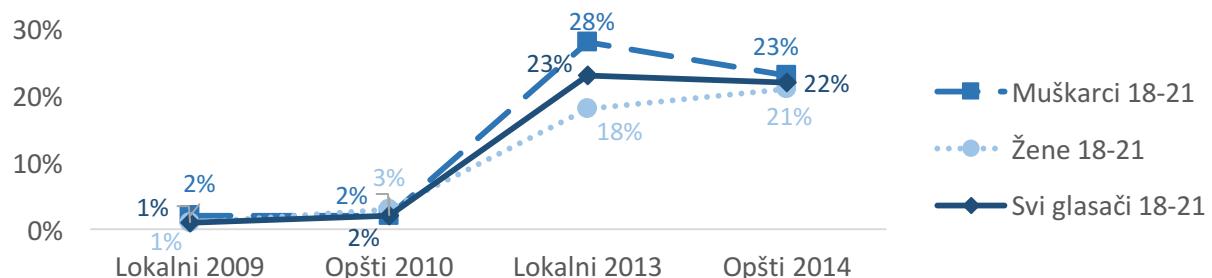
Slika 1: Odziv svih glasača, po rodu

Slika 2: Odziv glasača među mladima, uzrasta od 18 do 29 godina, po rodu

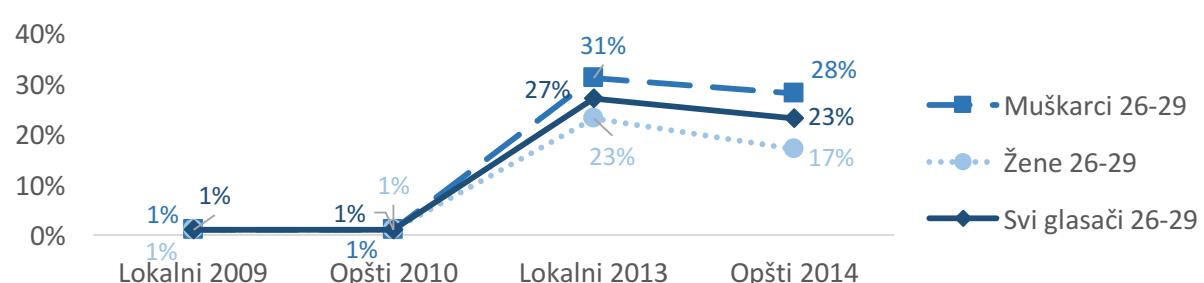
Slika 3: Odziv glasača među mladima, uzrasta od 18 do 21 godine, po rodu

Slika 4: Odziv glasača među mladima, uzrasta od 22 do 25 godina, po rodu

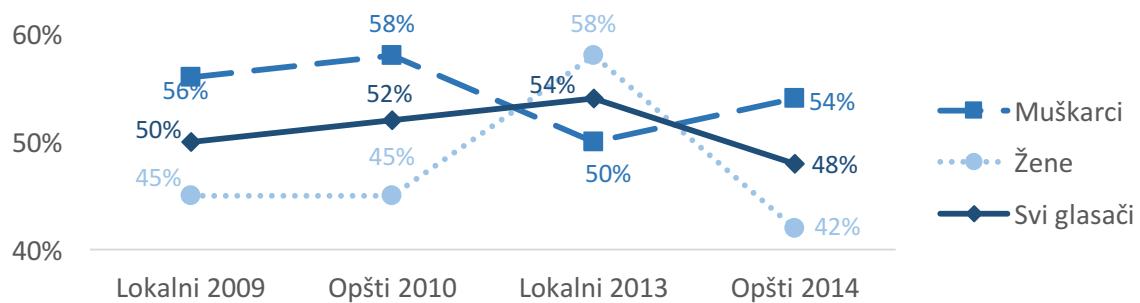

Slika 5: Odziv glasača među mladima, uzrasta od 26 do 29 godina, po rodu

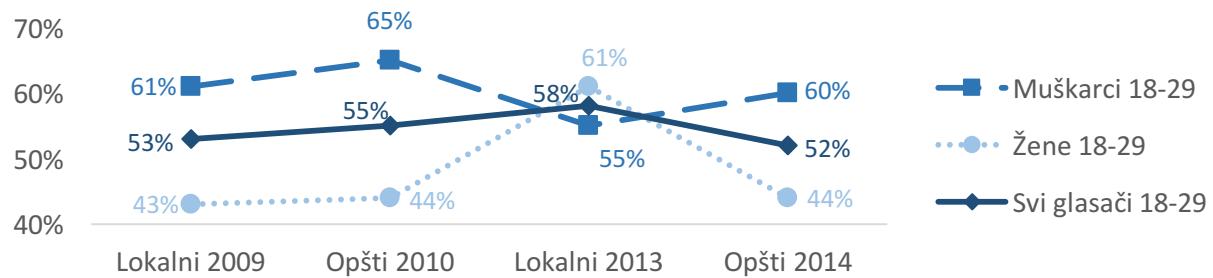

13. LIPLJAN

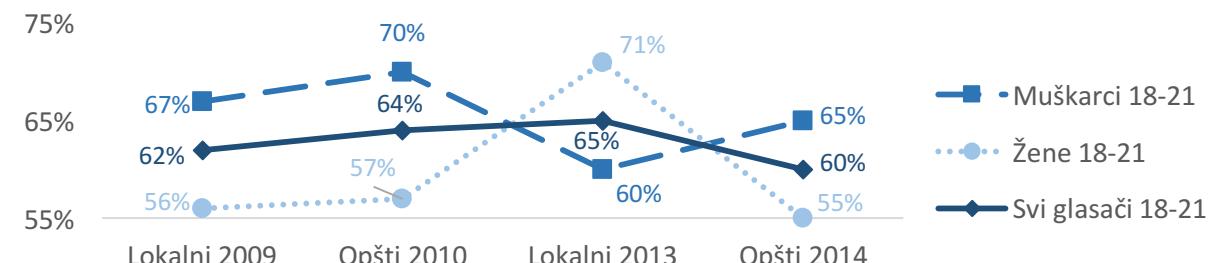
Slika 1: Odziv svih glasača, po rodu

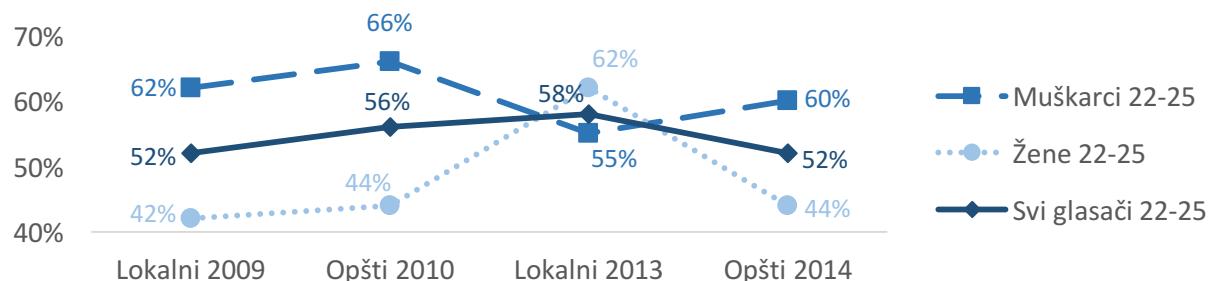
Slika 2: Odziv glasača među mladima, uzrasta od 18 do 29 godina, po rodu

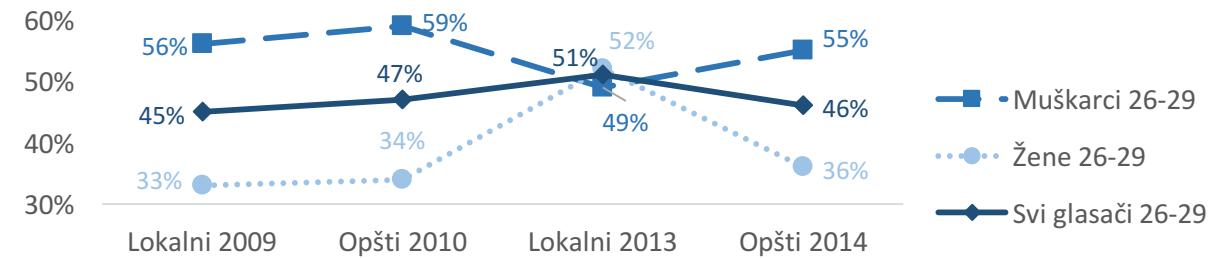
Slika 3: Odziv glasača među mladima, uzrasta od 18 do 21 godine, po rodu

Slika 4: Odziv glasača među mladima, uzrasta od 22 do 25 godina, po rodu

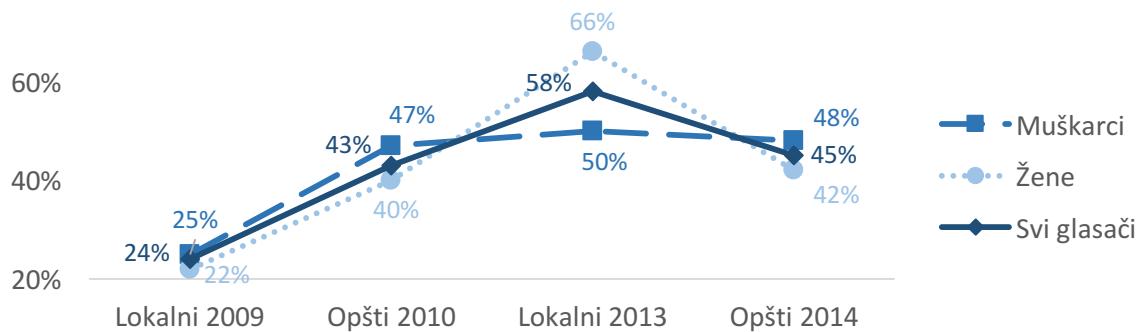

Slika 5: Odziv glasača među mladima, uzrasta od 26 do 29 godina, po rodu

14. NOVO BRDO

Slika 1: Odziv svih glasača, po rodu

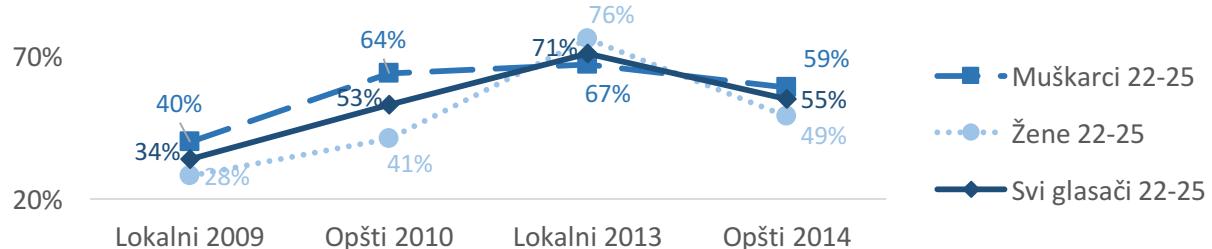
Slika 2: Odziv glasača među mladima, uzrasta od 18 do 29 godina, po rodu

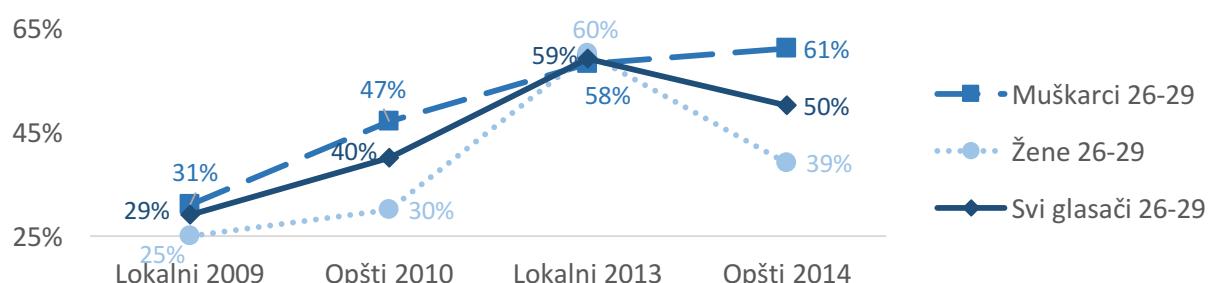
Slika 3: Odziv glasača među mladima, uzrasta od 18 do 21 godine, po rodu

Slika 4: Odziv glasača među mladima, uzrasta od 22 do 25 godina, po rodu

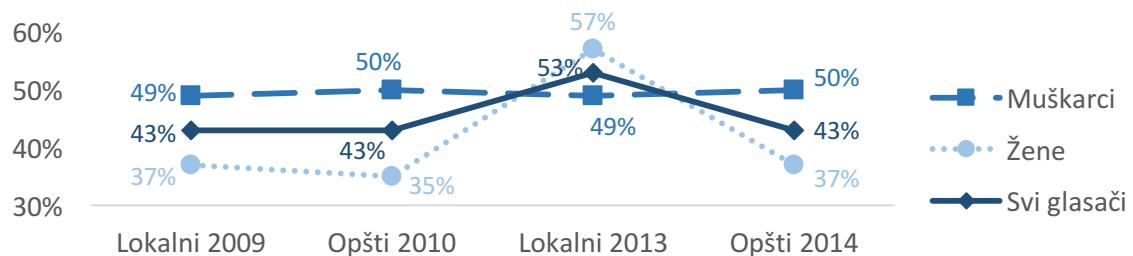

Slika 5: Odziv glasača među mladima, uzrasta od 26 do 29 godina, po rodu

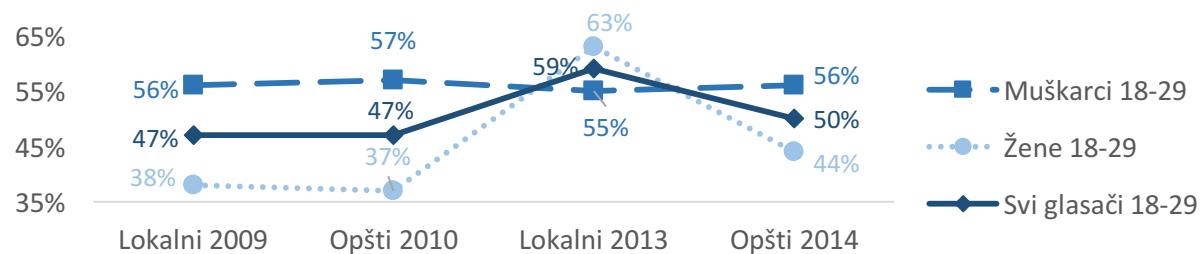

15. OBILIČ

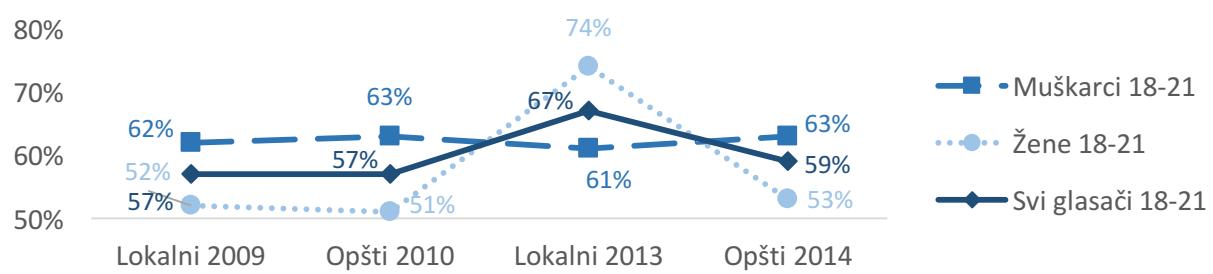
Slika 1: Odziv svih glasača, po rodu

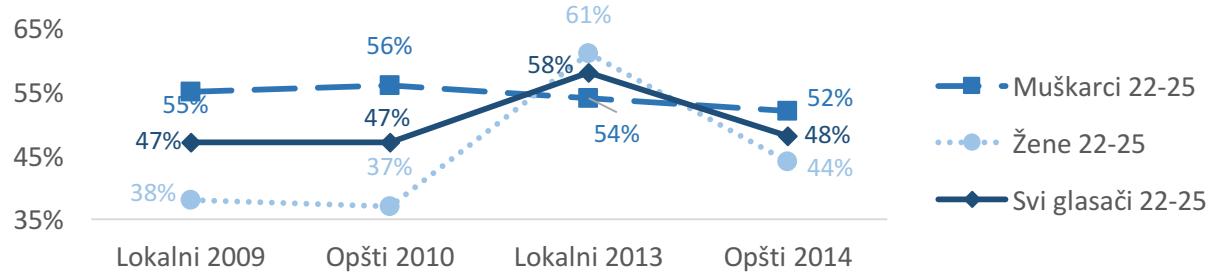
Slika 2: Odziv glasača među mladima, uzrasta od 18 do 29 godina, po rodu

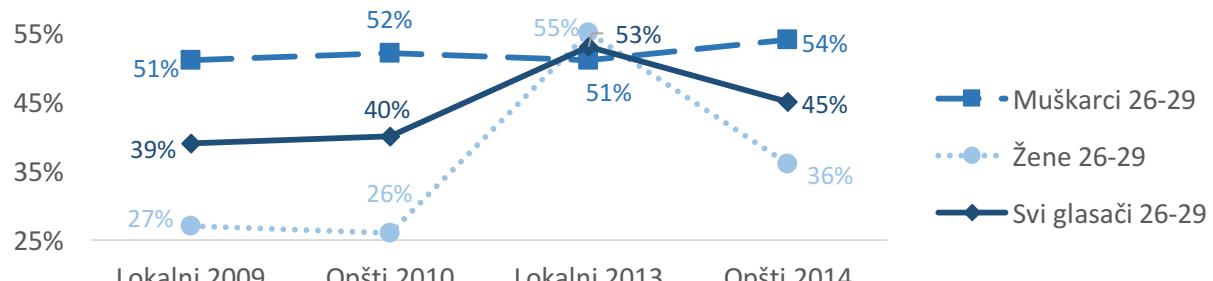
Slika 3: Odziv glasača među mladima, uzrasta od 18 do 21 godine, po rodu

Slika 4: Odziv glasača među mladima, uzrasta od 22 do 25 godina, po rodu

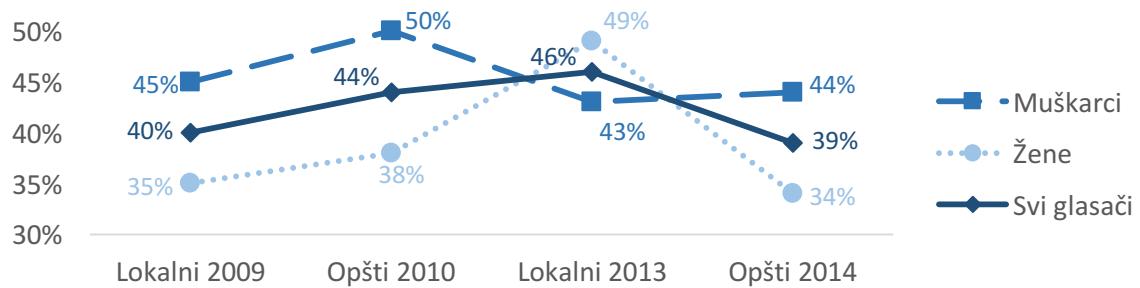

Slika 5: Odziv glasača među mladima, uzrasta od 26 do 29 godina, po rodu

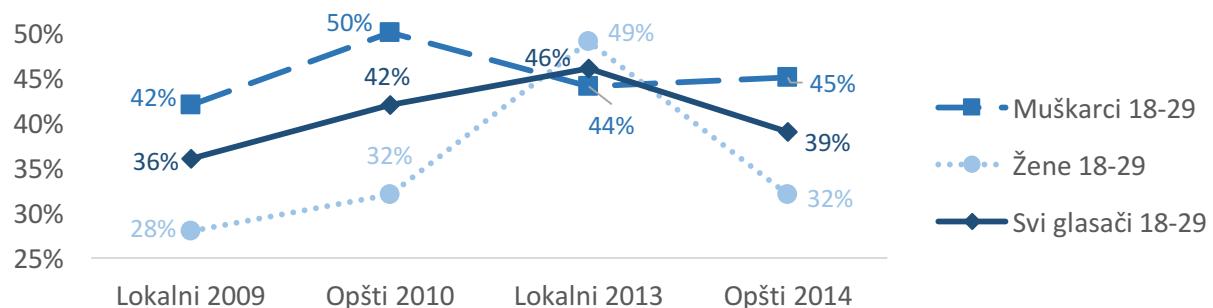

16. ORAHOVAC

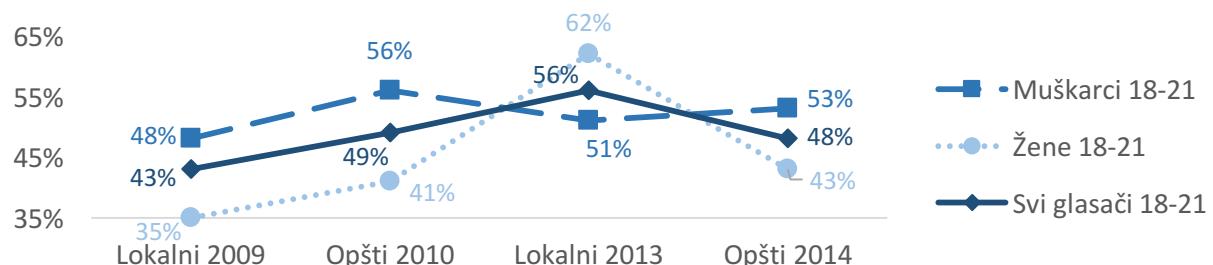
Slika 1: Odziv svih glasača, po rodu

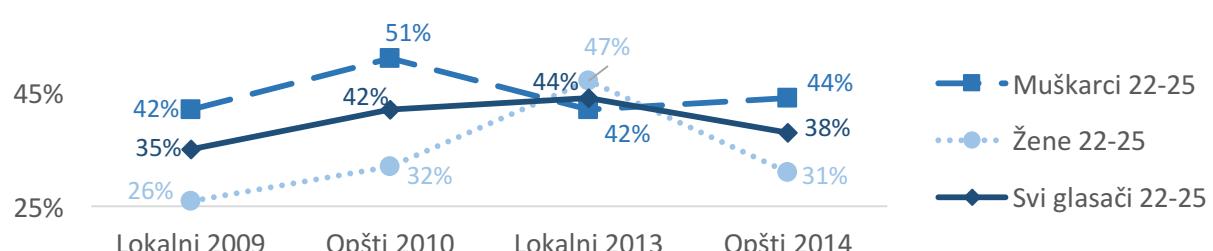
Slika 2: Odziv glasača među mladima, uzrasta od 18 do 29 godina, po rodu

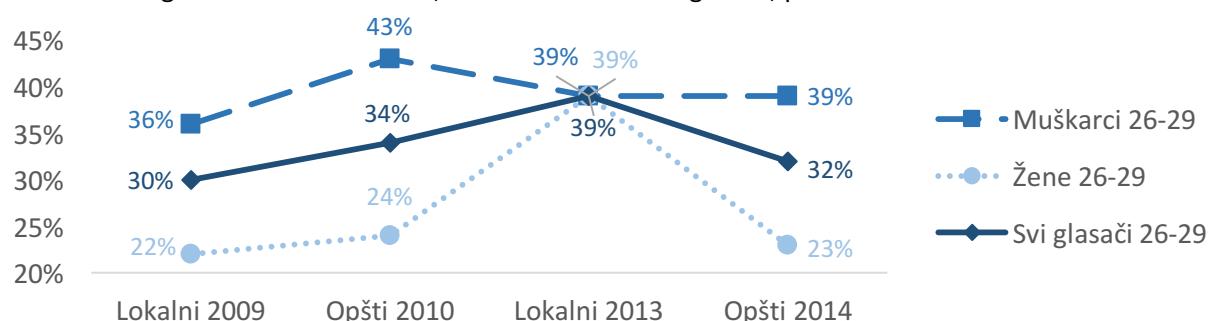
Slika 3: Odziv glasača među mladima, uzrasta od 18 do 21 godine, po rodu

Slika 4: Odziv glasača među mladima, uzrasta od 22 do 25 godina, po rodu

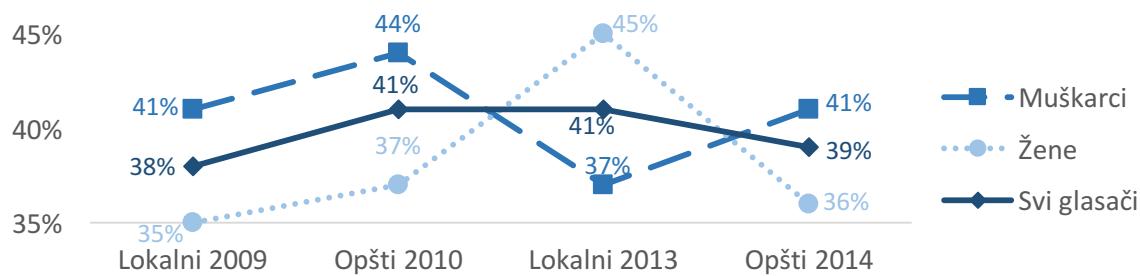

Slika 5: Odziv glasača među mladima, uzrasta od 26 do 29 godina, po rodu

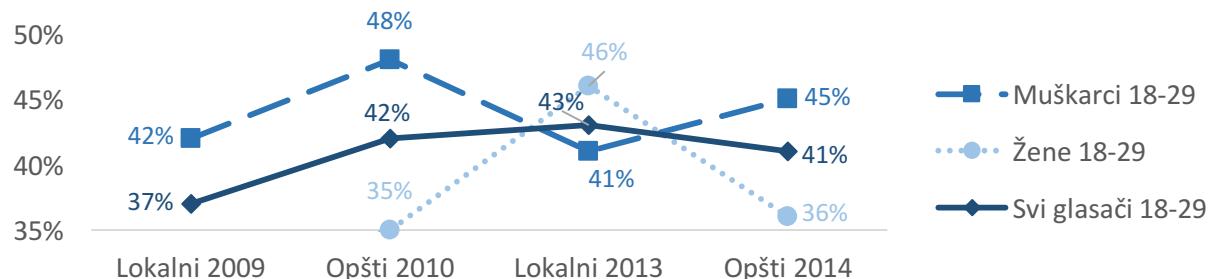

17. PEČ

Slika 1: Odziv svih glasača, po rodu

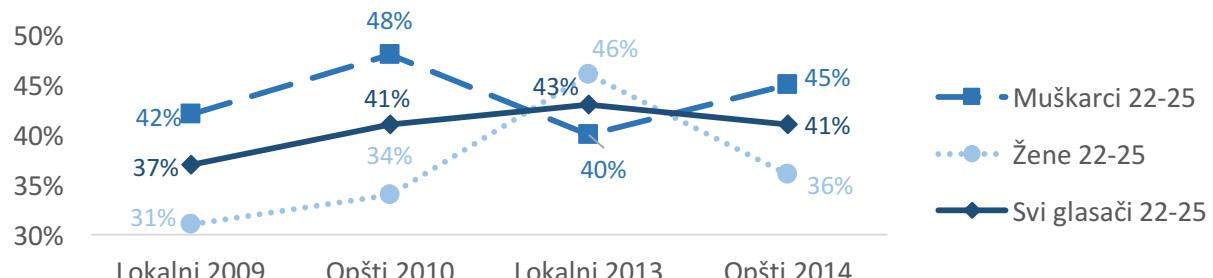
Slika 2: Odziv glasača među mladima, uzrasta od 18 do 29 godina, po rodu

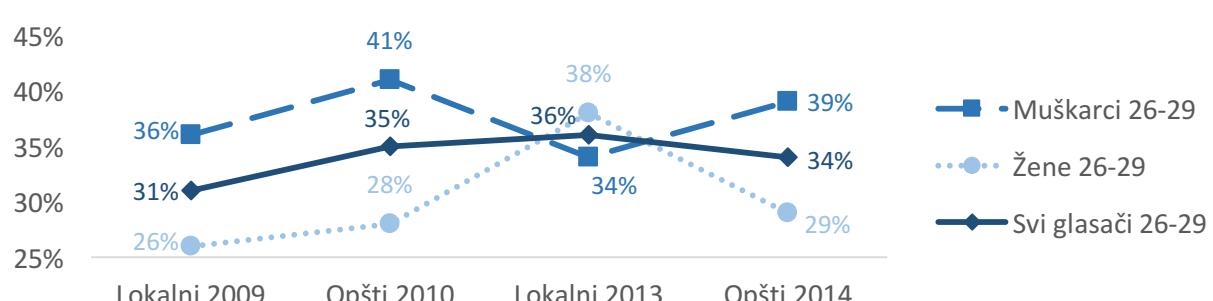
Slika 3: Odziv glasača među mladima, uzrasta od 18 do 21 godine, po rodu

Slika 4: Odziv glasača među mladima, uzrasta od 22 do 25 godina, po rodu

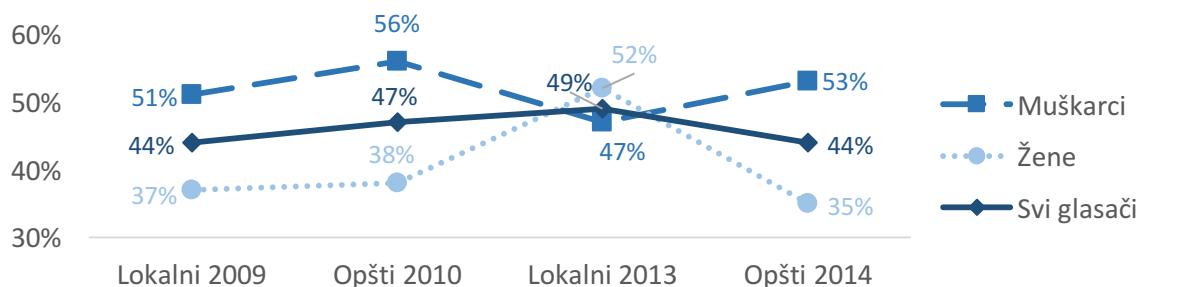

Slika 5: Odziv glasača među mladima, uzrasta od 26 do 29 godina, po rodu

18. PODUJEVO

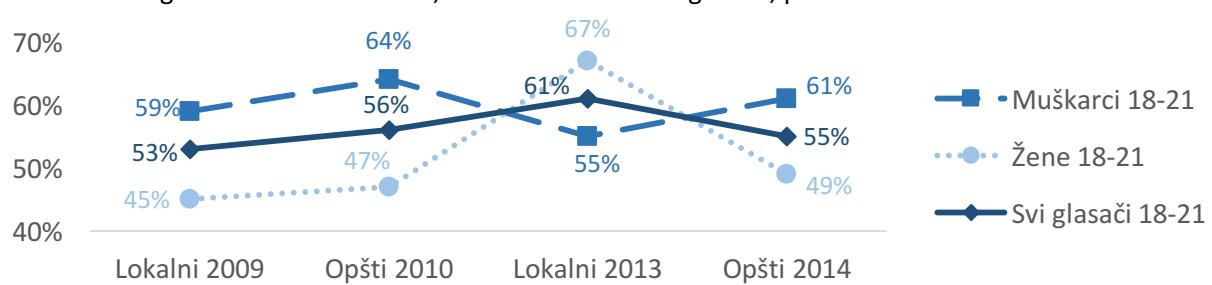
Slika 1: Odziv svih glasača, po rodu

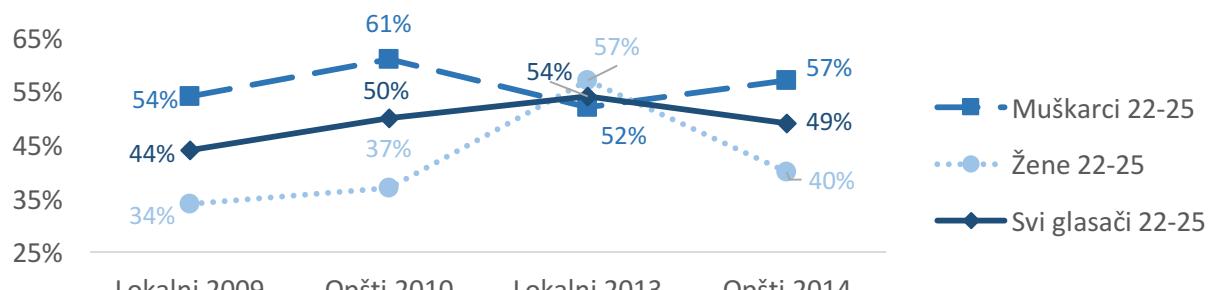
Slika 2: Odziv glasača među mladima, uzrasta od 18 do 29 godina, po rodu

Slika 3: Odziv glasača među mladima, uzrasta od 18 do 21 godine, po rodu

Slika 4: Odziv glasača među mladima, uzrasta od 22 do 25 godina, po rodu

Slika 5: Odziv glasača među mladima, uzrasta od 26 do 29 godina, po rodu

19. PRIŠTINA

Slika 1: Odziv svih glasača, po rodu

Slika 2: Odziv glasača među mladima, uzrasta od 18 do 29 godina, po rodu

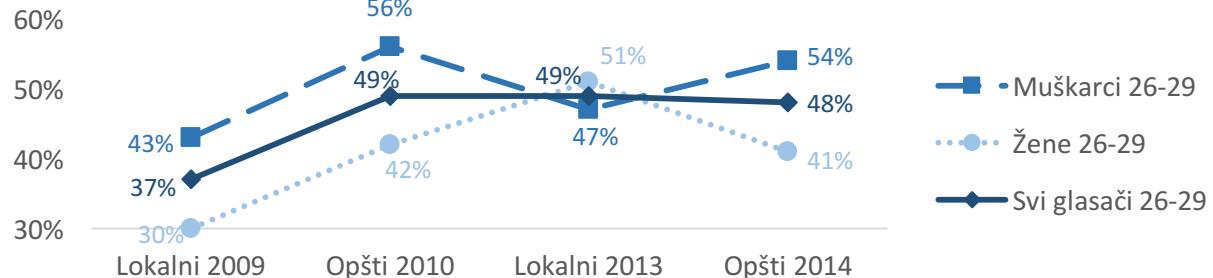
Slika 3: Odziv glasača među mladima, uzrasta od 18 do 21 godine, po rodu

Slika 4: Odziv glasača među mladima, uzrasta od 22 do 25 godina, po rodu

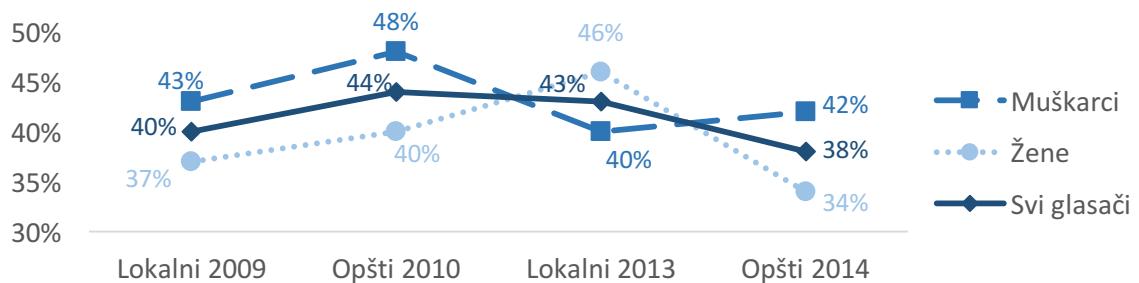

Slika 5: Odziv glasača među mladima, uzrasta od 26 do 29 godina, po rodu

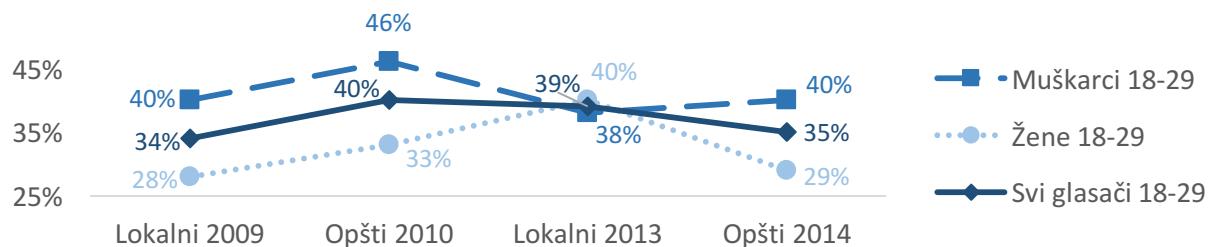

20. PRIZREN

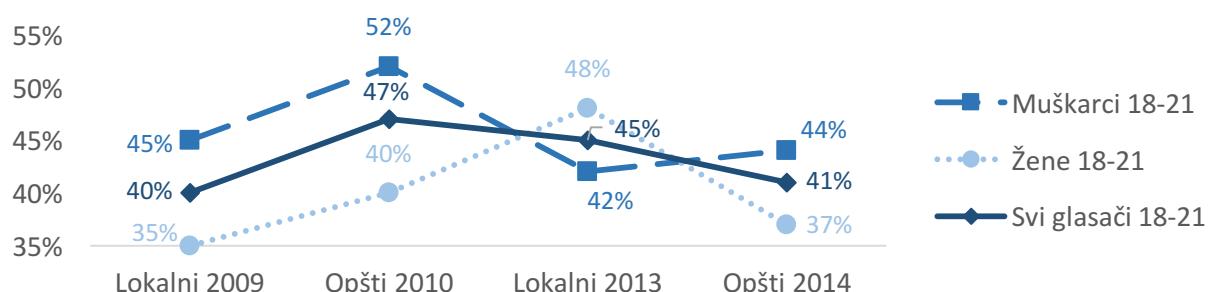
Slika 1: Odziv svih glasača, po rodu

Slika 2: Odziv glasača među mladima, uzrasta od 18 do 29 godina, po rodu

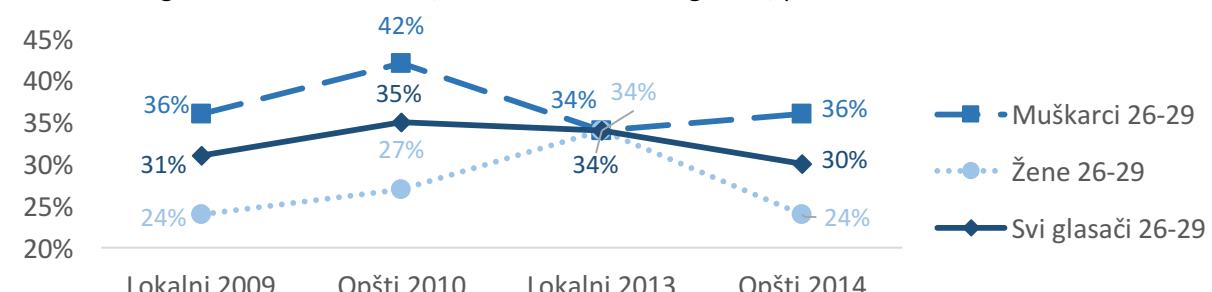
Slika 3: Odziv glasača među mladima, uzrasta od 18 do 21 godine, po rodu

Slika 4: Odziv glasača među mladima, uzrasta od 22 do 25 godina, po rodu

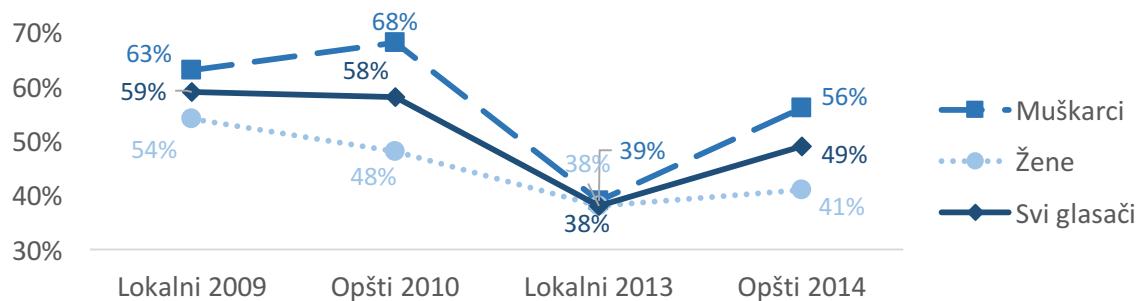

Slika 5: Odziv glasača među mladima, uzrasta od 26 do 29 godina, po rodu

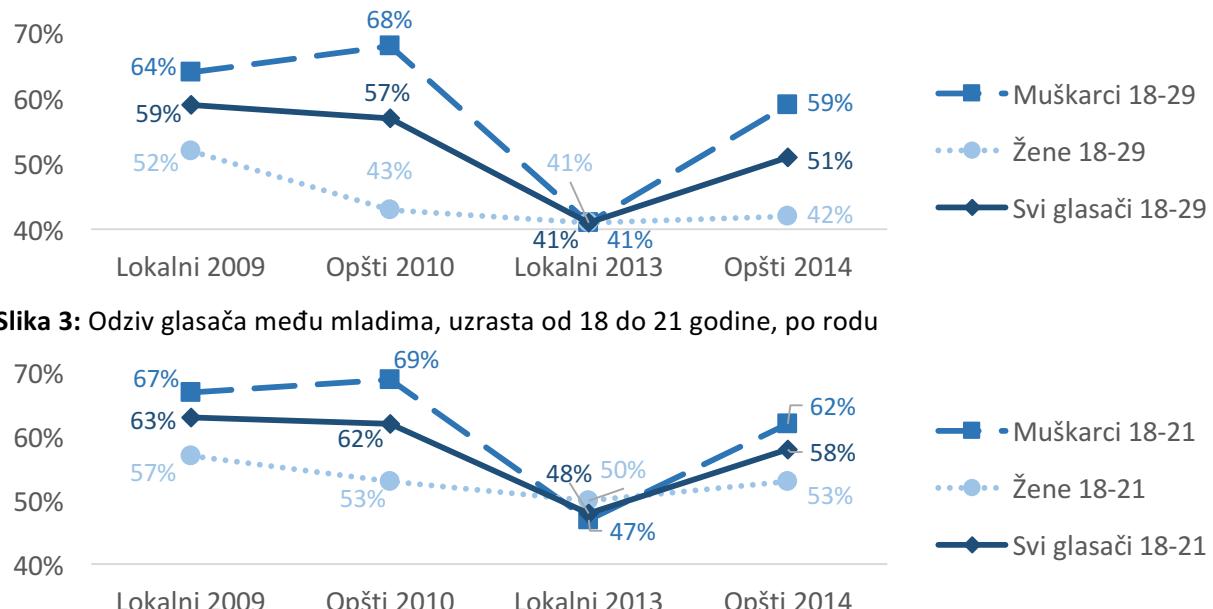

21. SRBICA

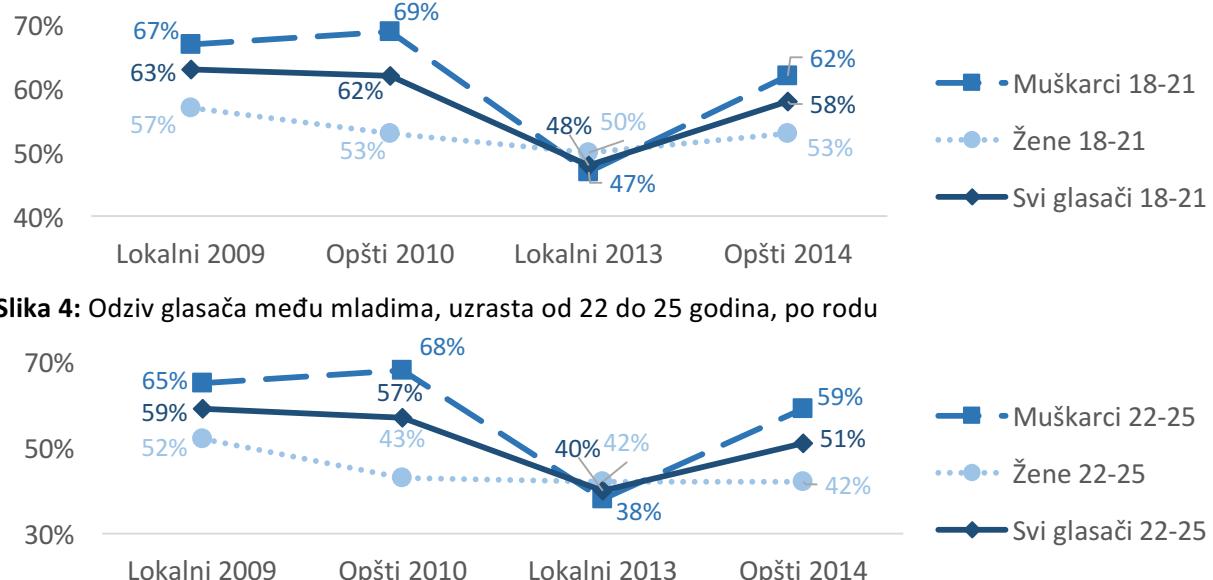
Slika 1: Odziv svih glasača, po rodu

Slika 2: Odziv glasača među mladima, uzrasta od 18 do 29 godina, po rodu

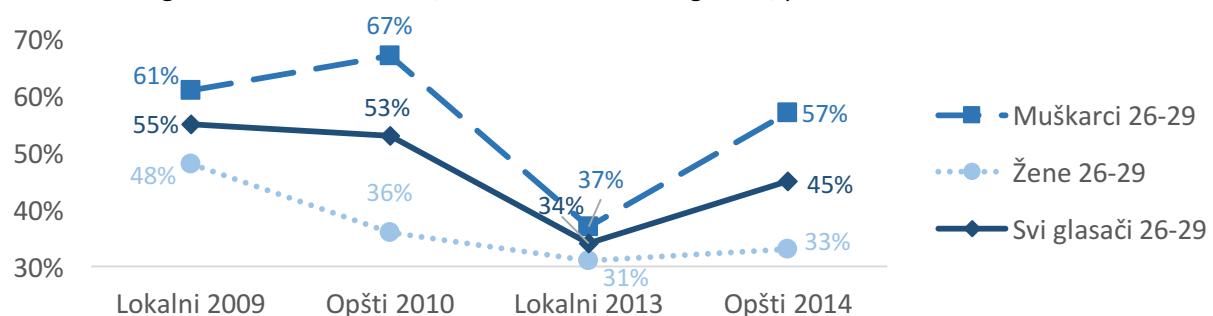
Slika 3: Odziv glasača među mladima, uzrasta od 18 do 21 godine, po rodu

Slika 4: Odziv glasača među mladima, uzrasta od 22 do 25 godina, po rodu

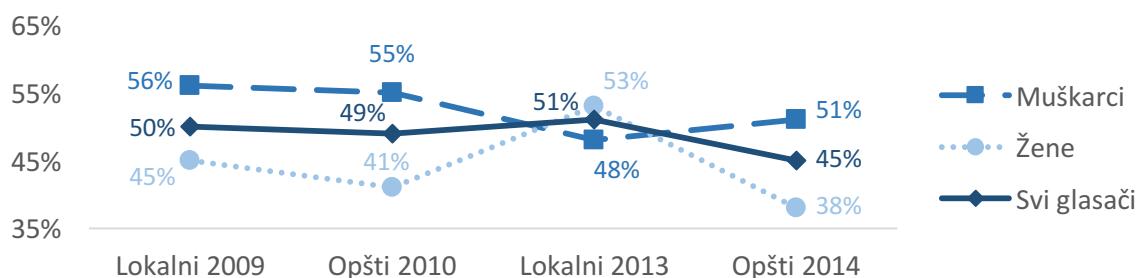

Slika 5: Odziv glasača među mladima, uzrasta od 26 do 29 godina, po rodu

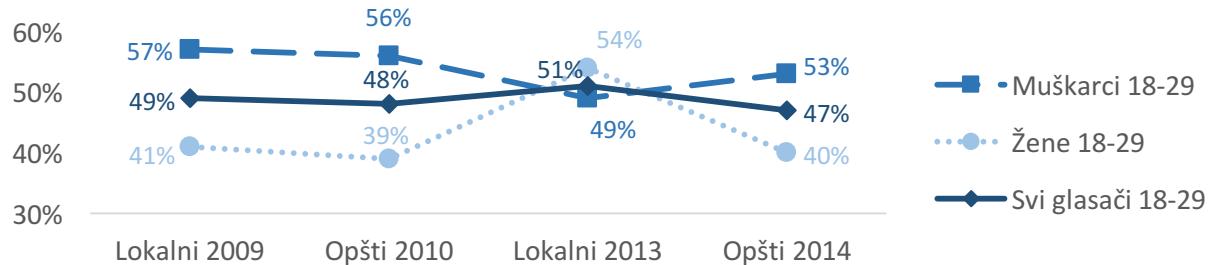

22. ŠTIMLJE

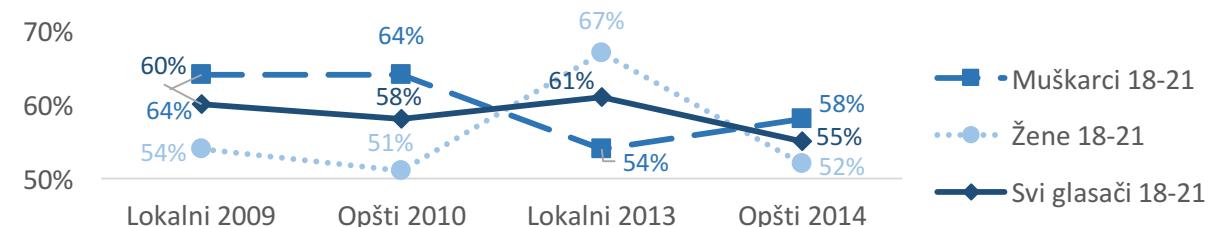
Slika 1: Odziv svih glasača, po rodu

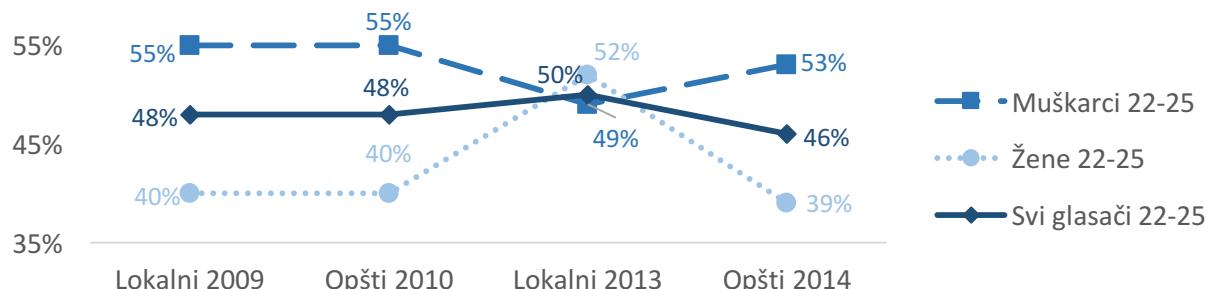
Slika 2: Odziv glasača među mladima, uzrasta od 18 do 29 godina, po rodu

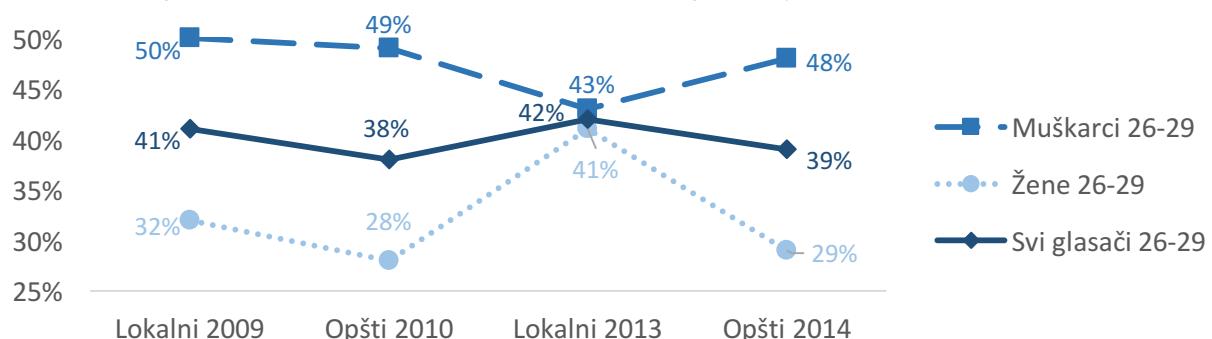
Slika 3: Odziv glasača među mladima, uzrasta od 18 do 21 godine, po rodu

Slika 4: Odziv glasača među mladima, uzrasta od 22 do 25 godina, po rodu

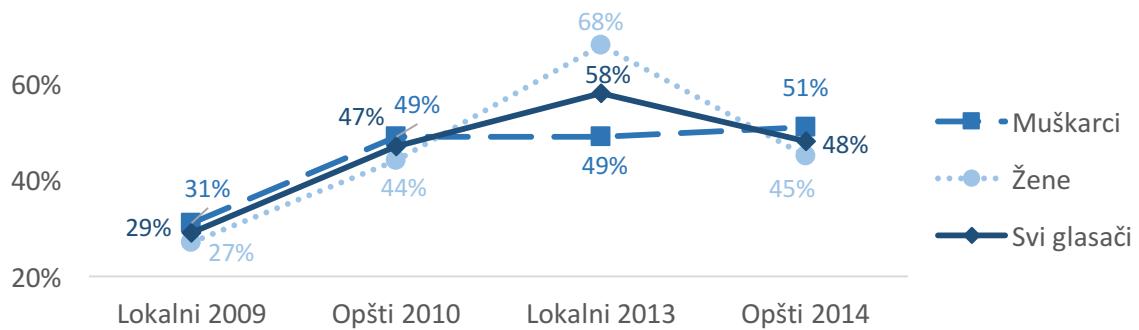

Slika 5: Odziv glasača među mladima, uzrasta od 26 do 29 godina, po rodu

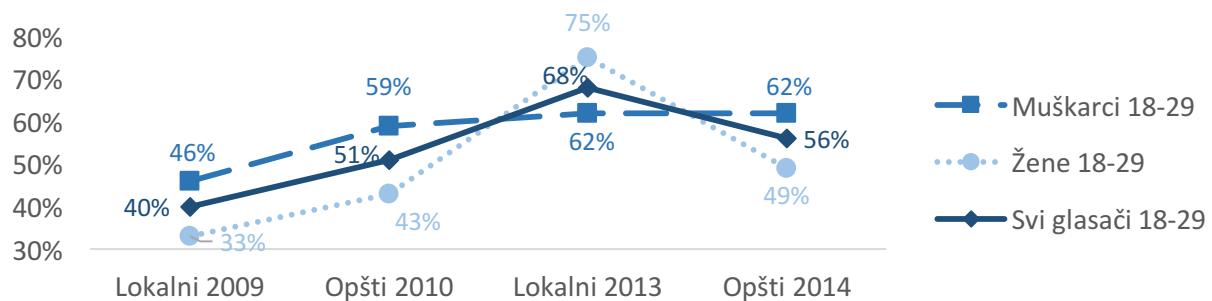

23. ŠTRPCE

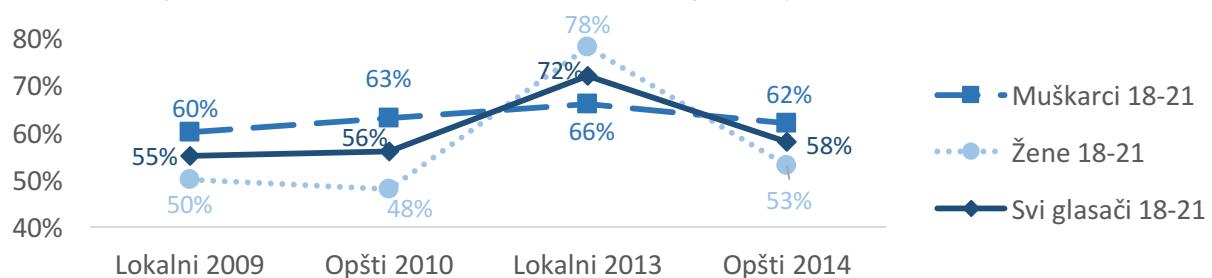
Slika 1: Odziv svih glasača, po rodu

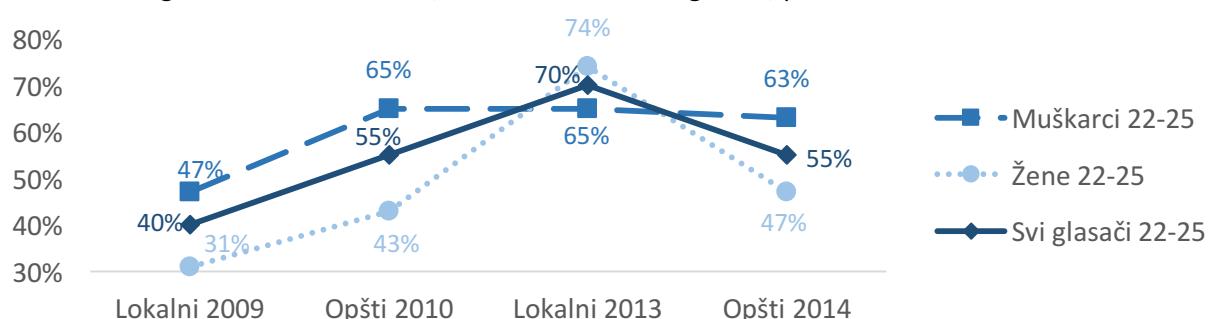
Slika 2: Odziv glasača među mladima, uzrasta od 18 do 29 godina, po rodu

Slika 3: Odziv glasača među mladima, uzrasta od 18 do 21 godine, po rodu

Slika 4: Odziv glasača među mladima, uzrasta od 22 do 25 godina, po rodu

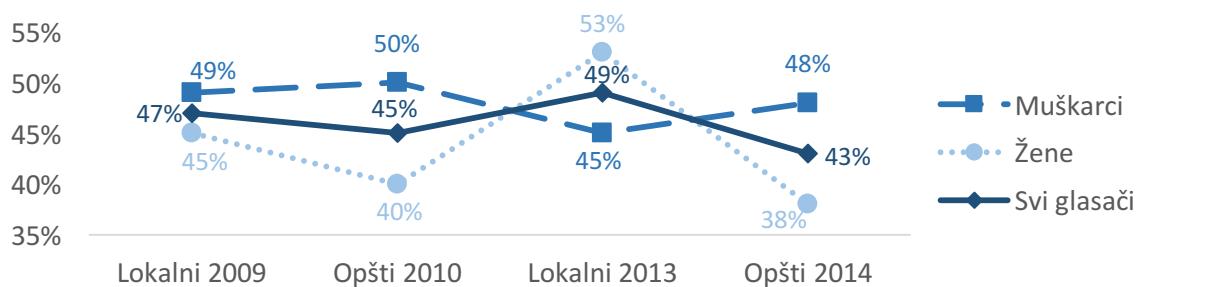

Slika 5: Odziv glasača među mladima, uzrasta od 26 do 29 godina, po rodu

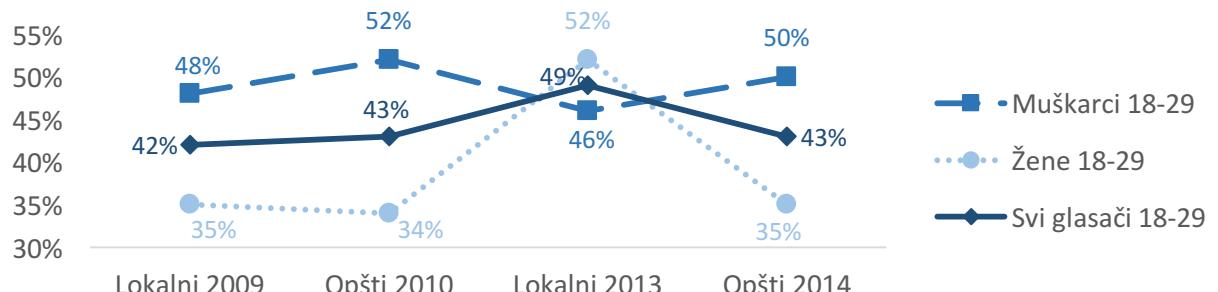

24. SUVAREKA

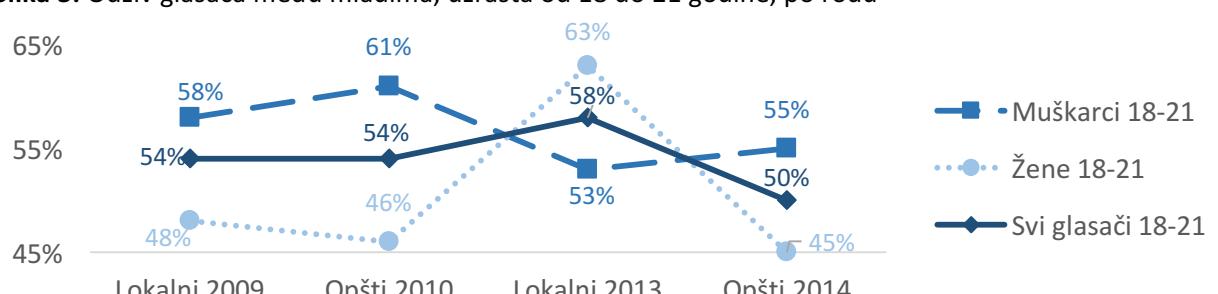
Slika 1: Odziv svih glasača, po rodu

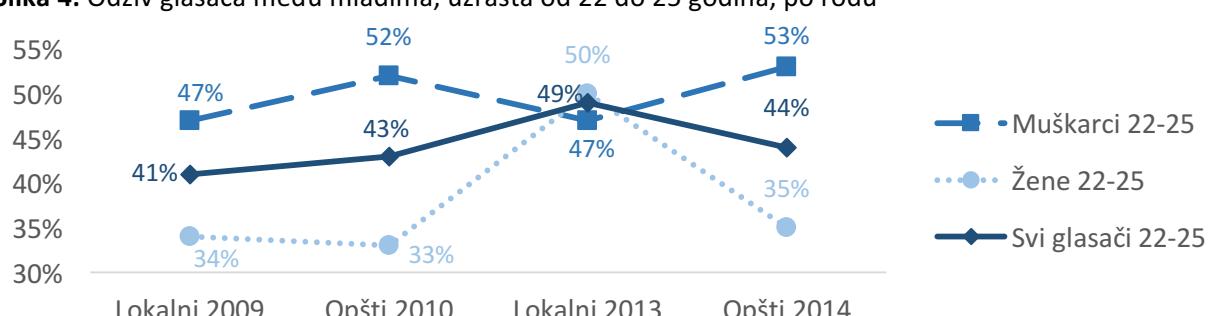
Slika 2: Odziv glasača među mladima, uzrasta od 18 do 29 godina, po rodu

Slika 3: Odziv glasača među mladima, uzrasta od 18 do 21 godine, po rodu

Slika 4: Odziv glasača među mladima, uzrasta od 22 do 25 godina, po rodu

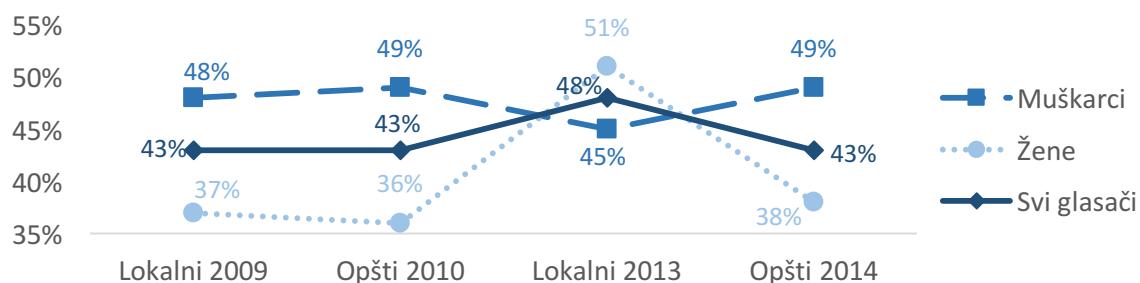

Slika 5: Odziv glasača među mladima, uzrasta od 26 do 29 godina, po rodu

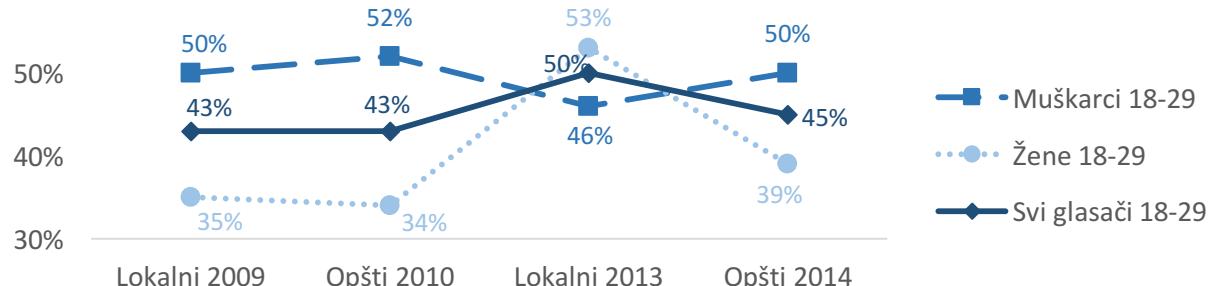

25. UROŠEVAC

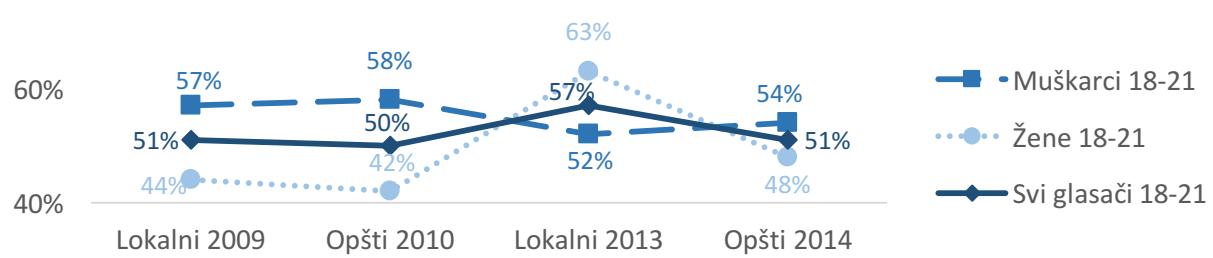
Slika 1: Odziv svih glasača, po rodu

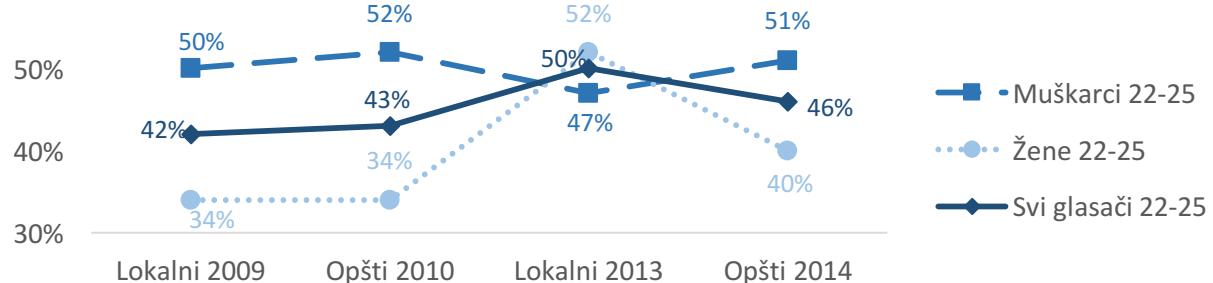
Slika 2: Odziv glasača među mladima, uzrasta od 18 do 29 godina, po rodu

Slika 3: Odziv glasača među mladima, uzrasta od 18 do 21 godine, po rodu

Slika 4: Odziv glasača među mladima, uzrasta od 22 do 25 godina, po rodu

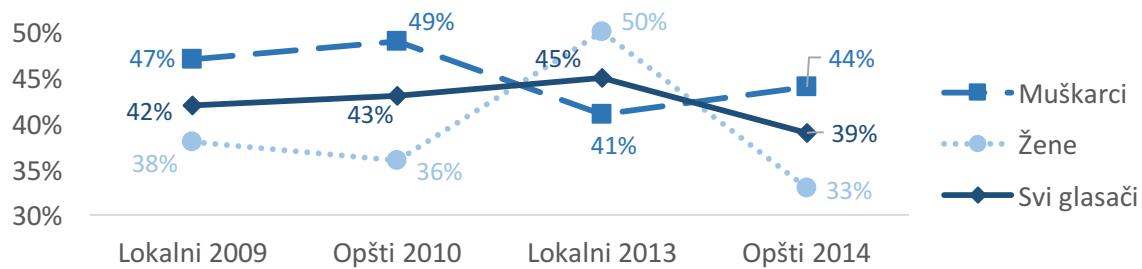

Slika 5: Odziv glasača među mladima, uzrasta od 26 do 29 godina, po rodu

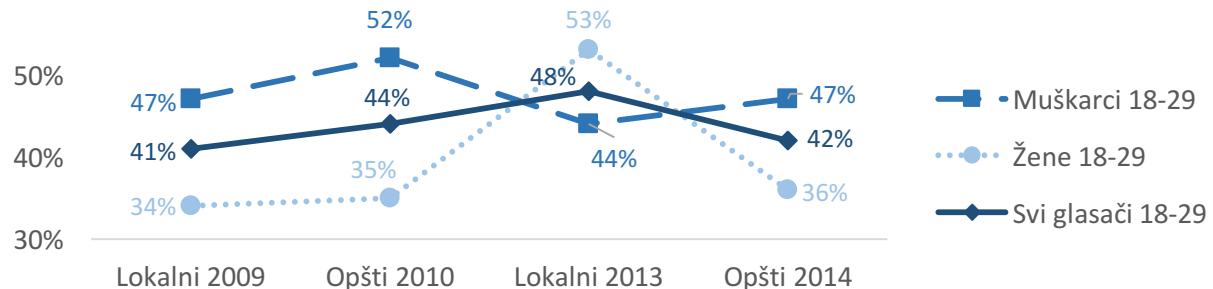

26. VITINA

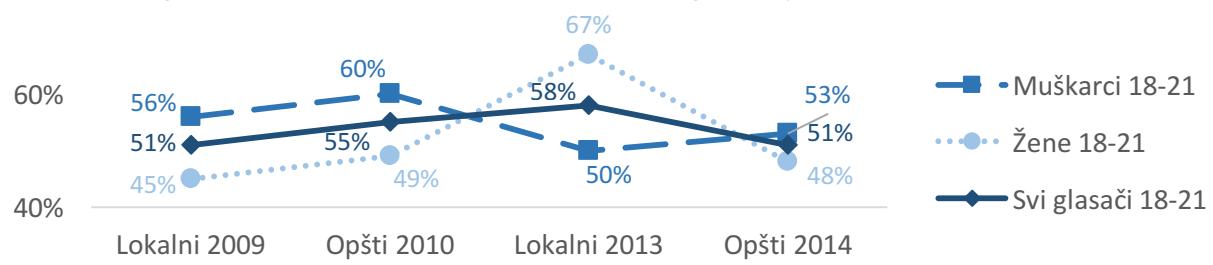
Slika 1: Odziv svih glasača, po rodu

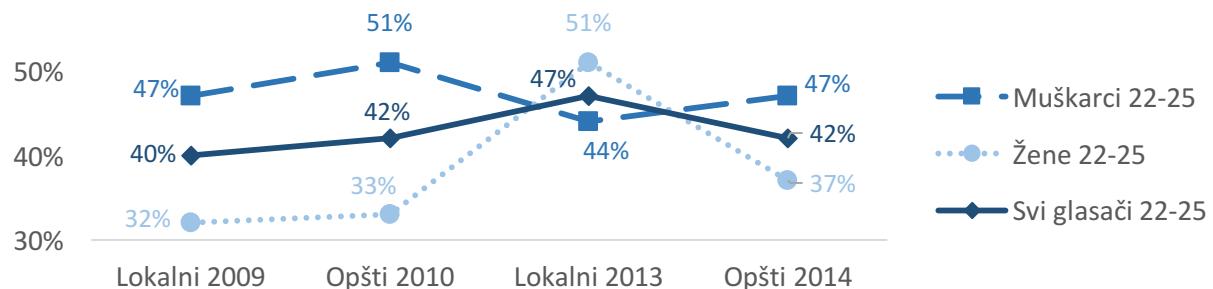
Slika 2: Odziv glasača među mladima, uzrasta od 18 do 29 godina, po rodu

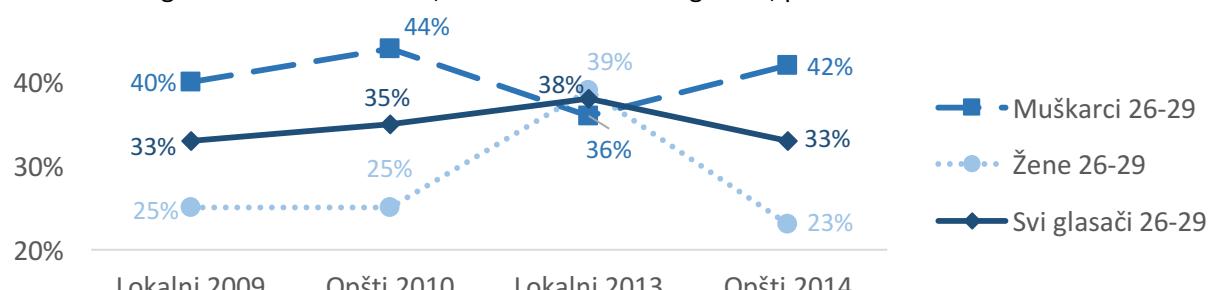
Slika 3: Odziv glasača među mladima, uzrasta od 18 do 21 godine, po rodu

Slika 4: Odziv glasača među mladima, uzrasta od 22 do 25 godina, po rodu

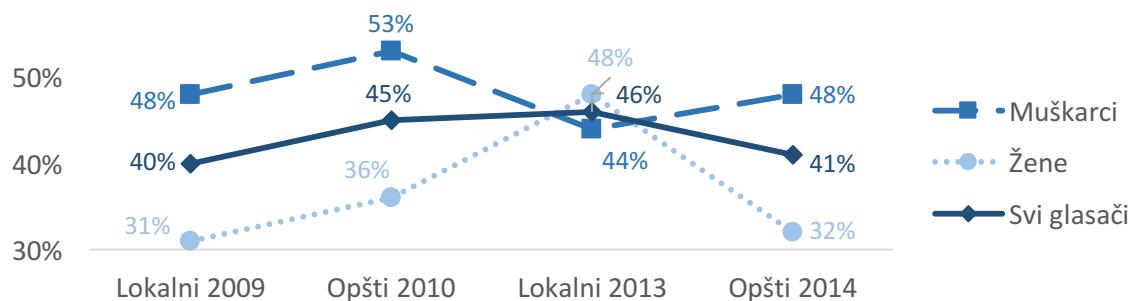

Slika 5: Odziv glasača među mladima, uzrasta od 26 do 29 godina, po rodu

27. VUČITRN

Slika 1: Odziv svih glasača, po rodu

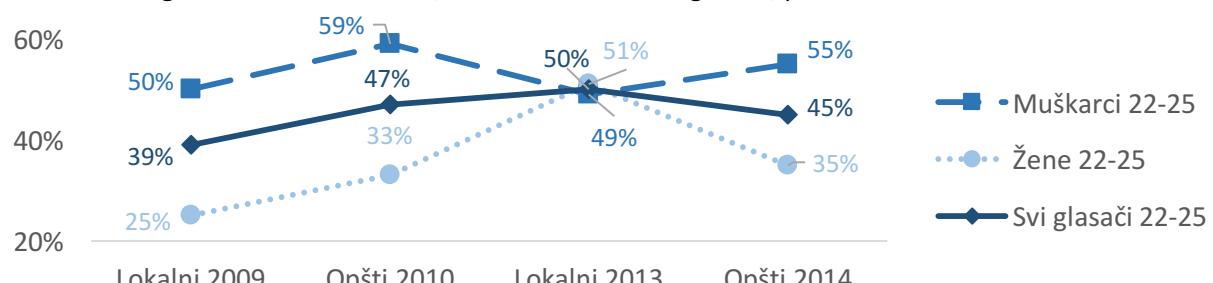
Slika 2: Odziv glasača među mladima, uzrasta od 18 do 29 godina, po rodu

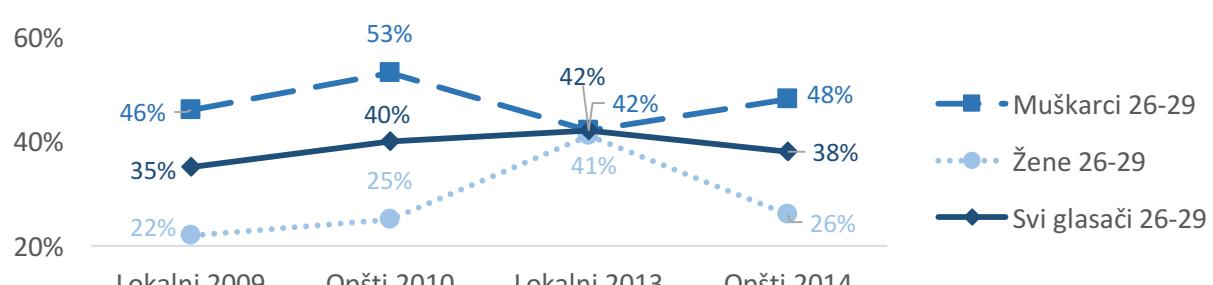
Slika 3: Odziv glasača među mladima, uzrasta od 18 do 21 godine, po rodu

Slika 4: Odziv glasača među mladima, uzrasta od 22 do 25 godina, po rodu

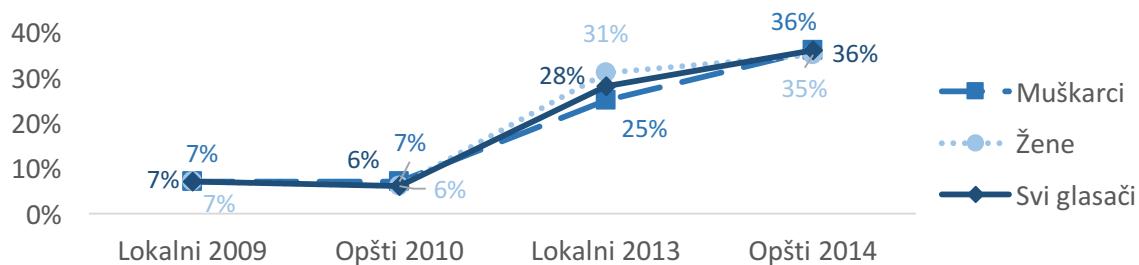

Slika 5: Odziv glasača među mladima, uzrasta od 26 do 29 godina, po rodu

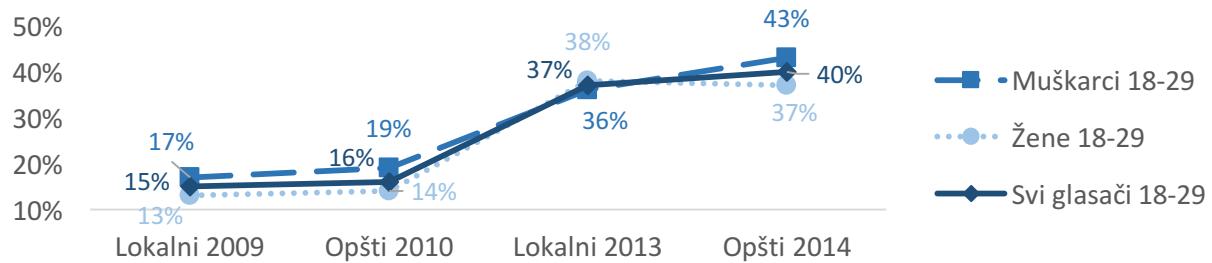

28. ZUBIN POTOK

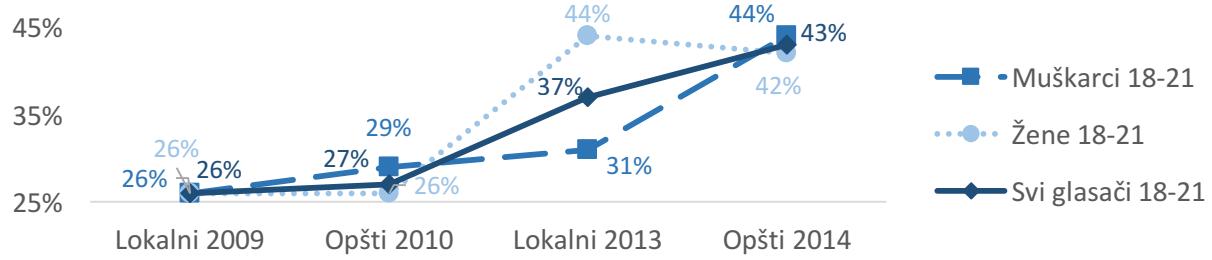
Slika 1: Odziv svih glasača, po rodu

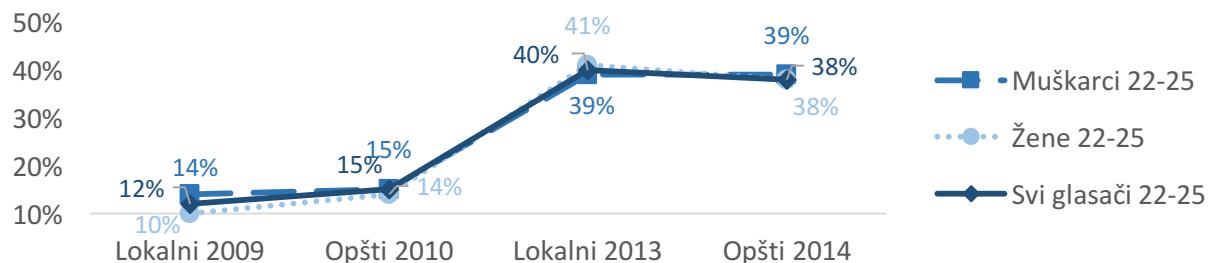
Slika 2: Odziv glasača među mladima, uzrasta od 18 do 29 godina, po rodu

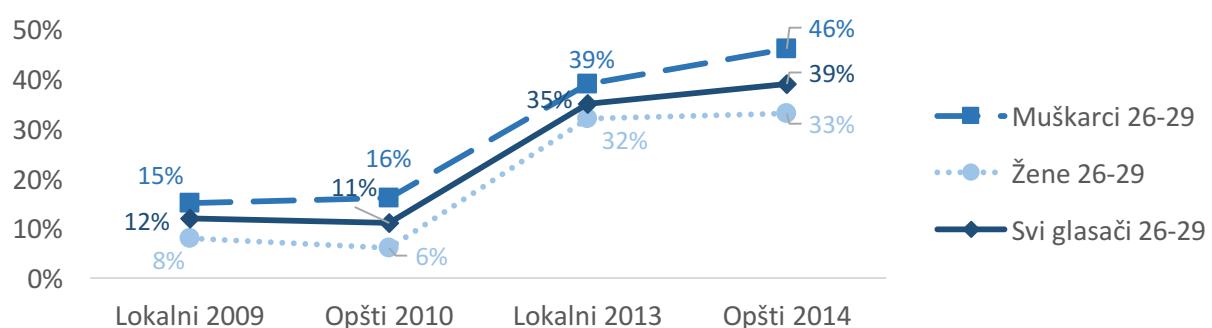
Slika 3: Odziv glasača među mladima, uzrasta od 18 do 21 godine, po rodu

Slika 4: Odziv glasača među mladima, uzrasta od 22 do 25 godina, po rodu

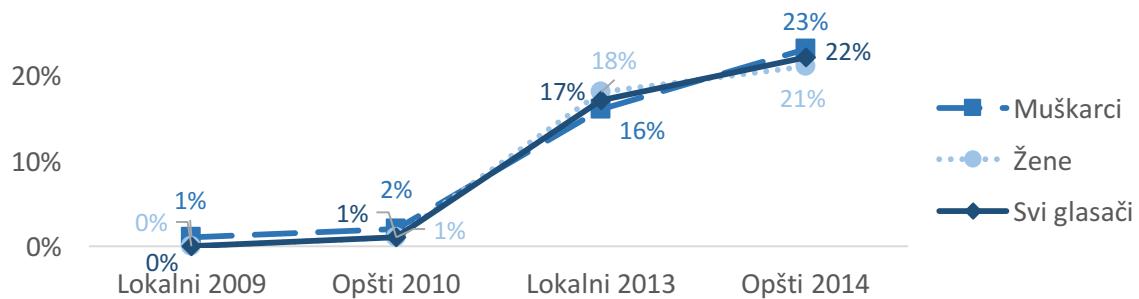

Slika 5: Odziv glasača među mladima, uzrasta od 26 do 29 godina, po rodu

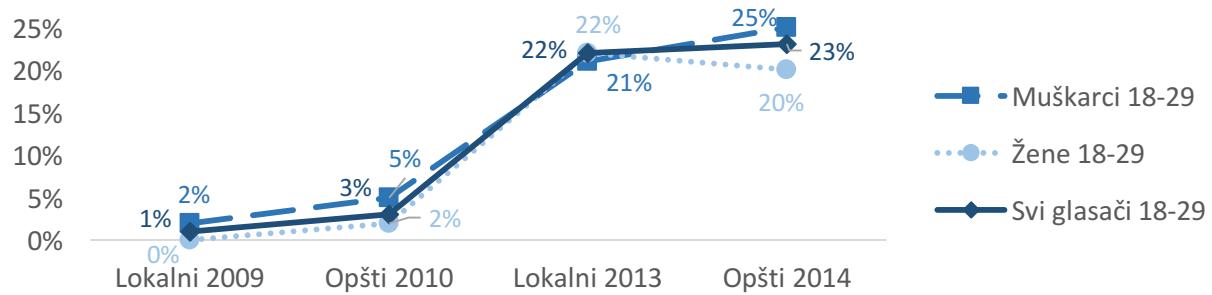

29. ZVEČAN

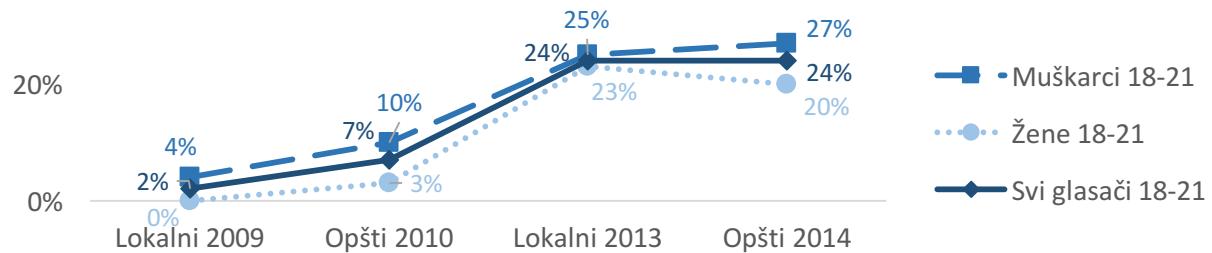
Slika 1: Odziv svih glasača, po rodu

Slika 2: Odziv glasača među mladima, uzrasta od 18 do 29 godina, po rodu

Slika 3: Odziv glasača među mladima, uzrasta od 18 do 21 godine, po rodu

Slika 4: Odziv glasača među mladima, uzrasta od 22 do 25 godina, po rodu

Slika 5: Odziv glasača među mladima, uzrasta od 26 do 29 godina, po rodu

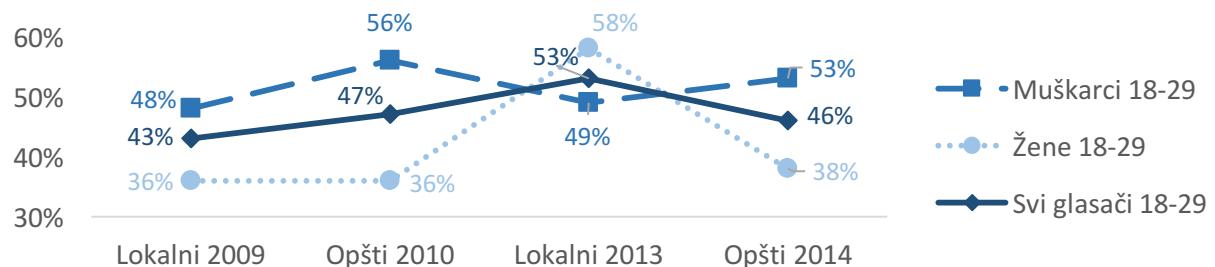

30. MALIŠEVO

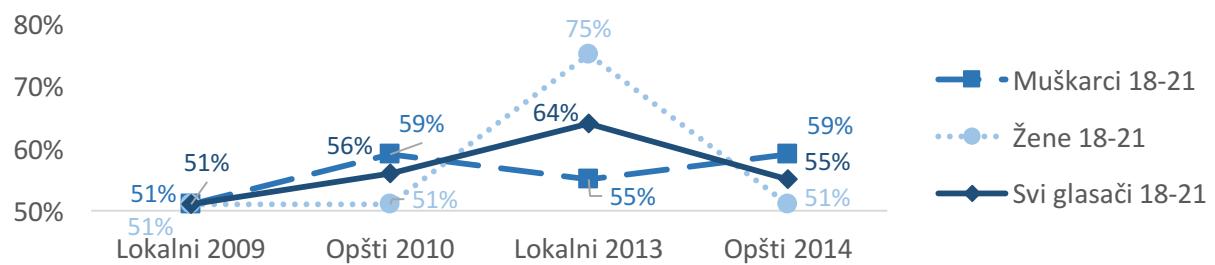
Slika 1: Odziv svih glasača, po rodu

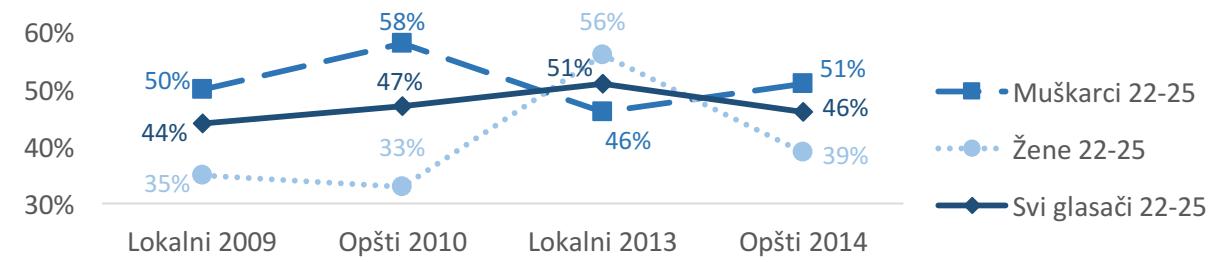
Slika 2: Odziv glasača među mladima, uzrasta od 18 do 29 godina, po rodu

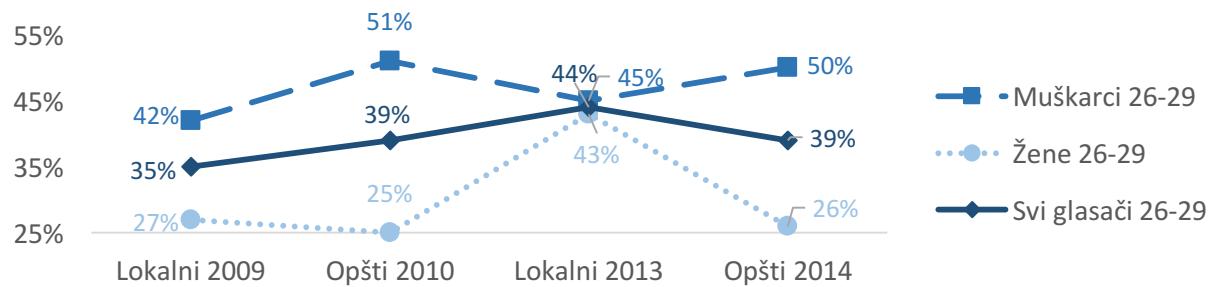
Slika 3: Odziv glasača među mladima, uzrasta od 18 do 21 godine, po rodu

Slika 4: Odziv glasača među mladima, uzrasta od 22 do 25 godina, po rodu

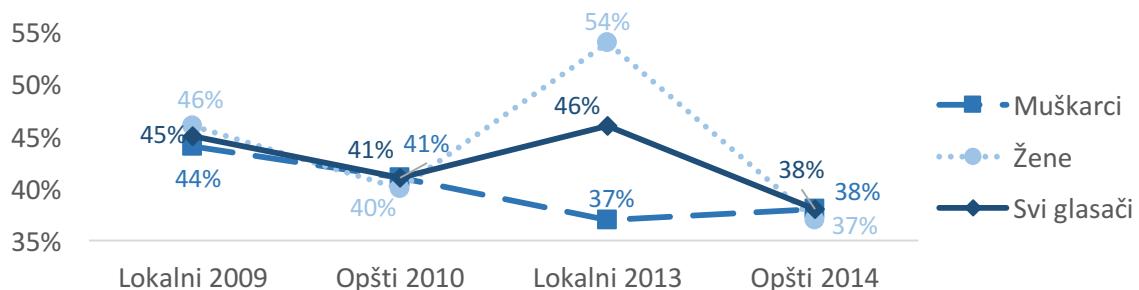

Slika 5: Odziv glasača među mladima, uzrasta od 26 do 29 godina, po rodu

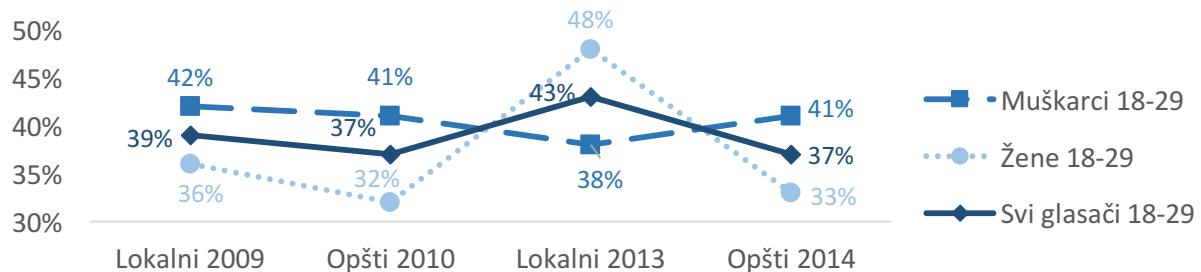

31. JUNIK

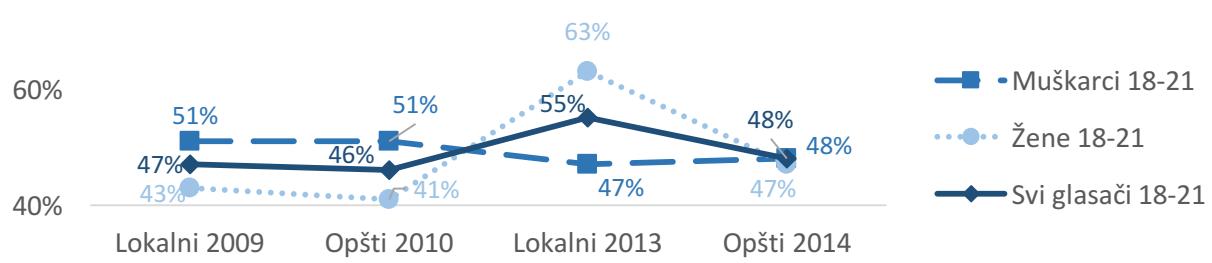
Slika 1: Odziv svih glasača, po rodu

Slika 2: Odziv glasača među mladima, uzrasta od 18 do 29 godina, po rodu

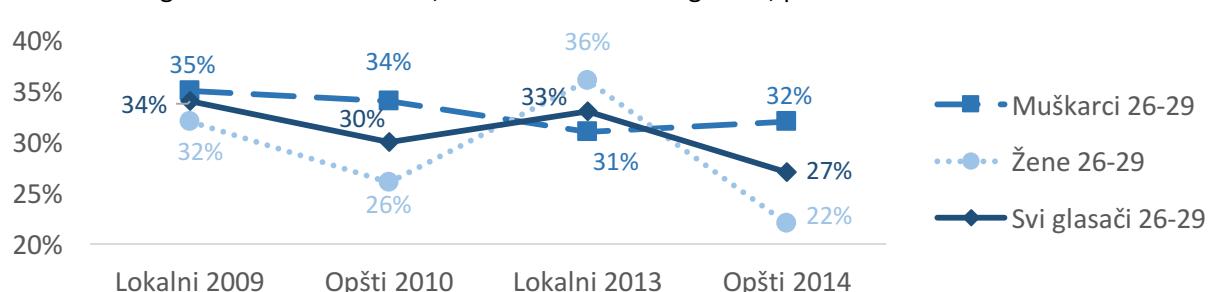
Slika 3: Odziv glasača među mladima, uzrasta od 18 do 21 godine, po rodu

Slika 4: Odziv glasača među mladima, uzrasta od 22 do 25 godina, po rodu

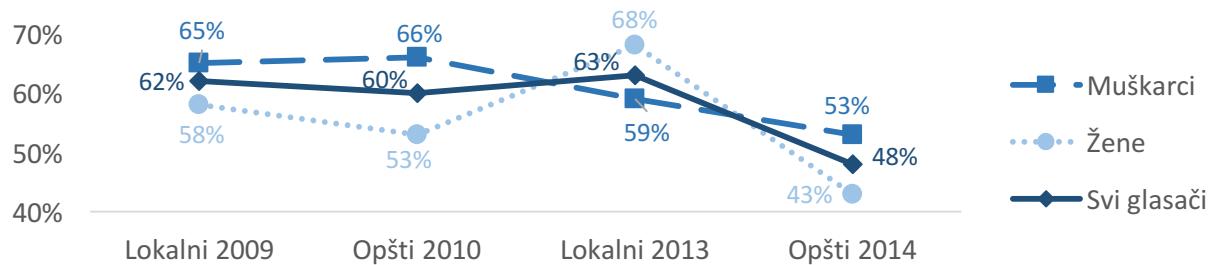

Slika 5: Odziv glasača među mladima, uzrasta od 26 do 29 godina, po rodu

32. MAMUSHA

Slika 1: Odziv svih glasača, po rodu

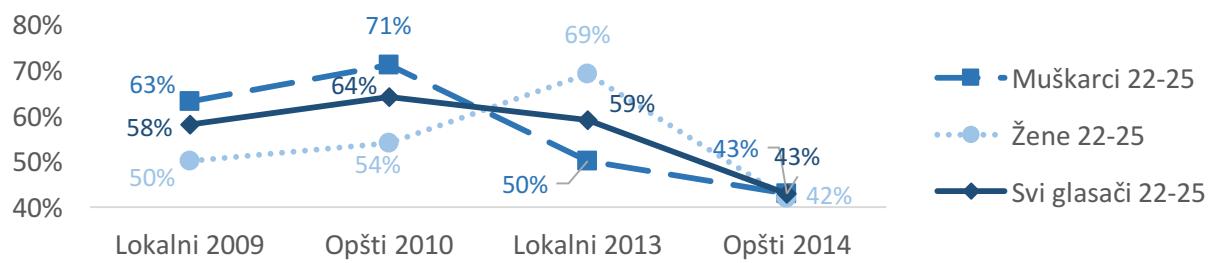
Slika 2: Odziv glasača među mladima, uzrasta od 18 do 29 godina, po rodu

Slika 3: Odziv glasača među mladima, uzrasta od 18 do 21 godine, po rodu

Slika 4: Odziv glasača među mladima, uzrasta od 22 do 25 godina, po rodu

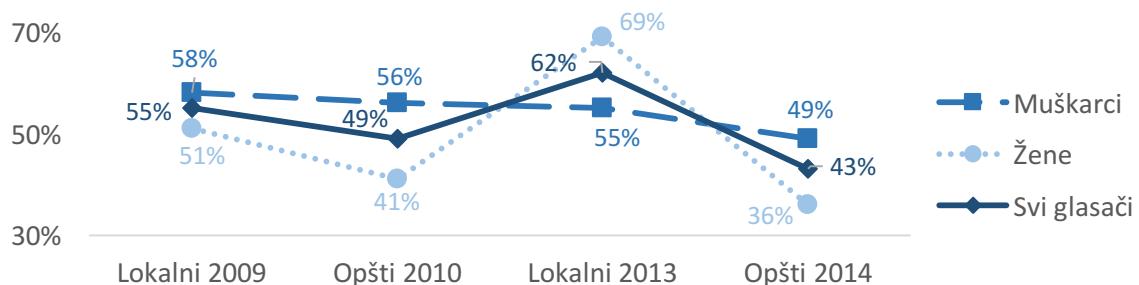

Slika 5: Odziv glasača među mladima, uzrasta od 26 do 29 godina, po rodu

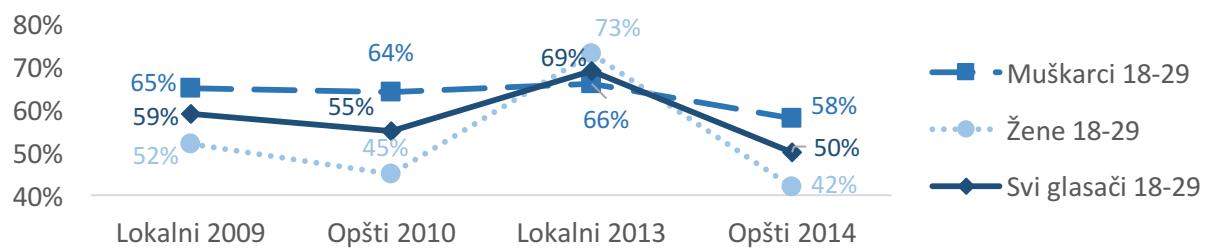

33. ELEZ HAN

Slika 1: Odziv svih glasača, po rodu

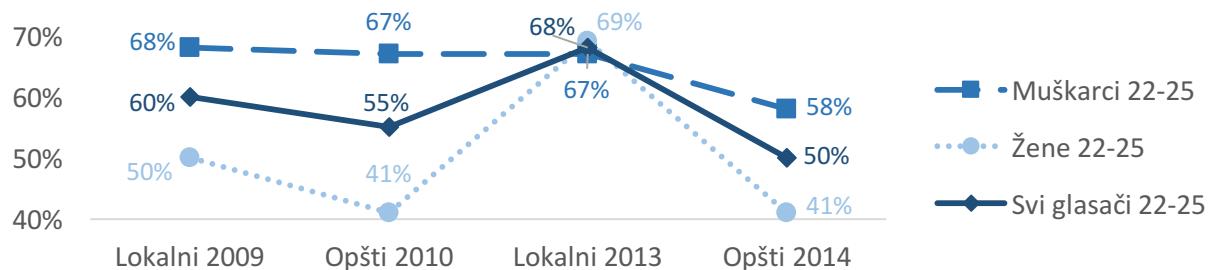
Slika 2: Odziv glasača među mladima, uzrasta od 18 do 29 godina, po rodu

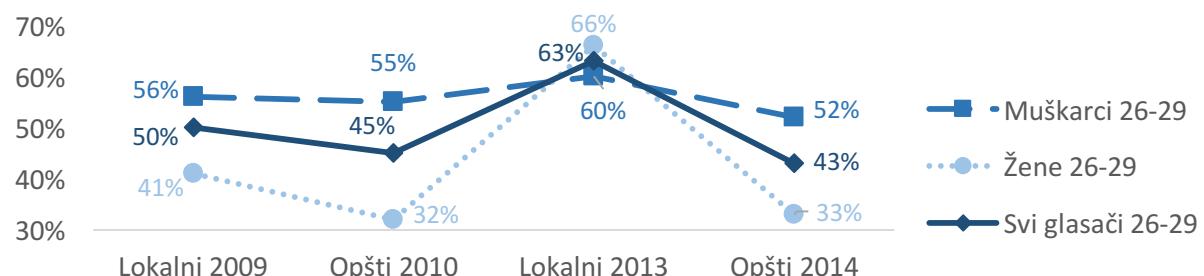
Slika 3: Odziv glasača među mladima, uzrasta od 18 do 21 godine, po rodu

Slika 4: Odziv glasača među mladima, uzrasta od 22 do 25 godina, po rodu

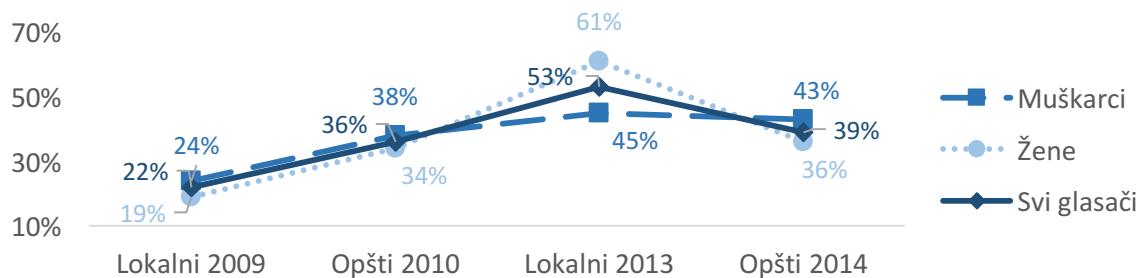

Slika 5: Odziv glasača među mladima, uzrasta od 26 do 29 godina, po rodu

34. GRAČANICA

Slika 1: Odziv svih glasača, po rodu

Slika 2: Odziv glasača među mladima, uzrasta od 18 do 29 godina, po rodu

Slika 3: Odziv glasača među mladima, uzrasta od 18 do 21 godine, po rodu

Slika 4: Odziv glasača među mladima, uzrasta od 22 do 25 godina, po rodu

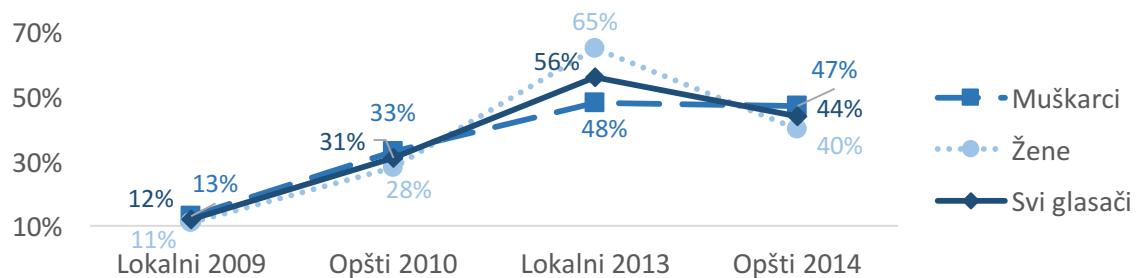

Slika 5: Odziv glasača među mladima, uzrasta od 26 do 29 godina, po rodu

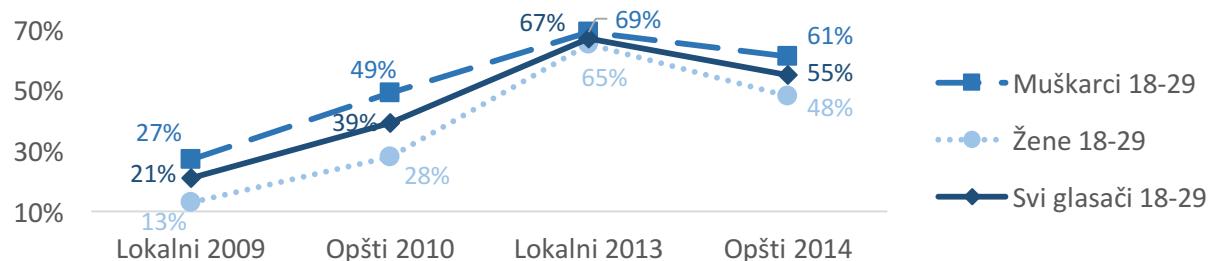

35. RANILUG

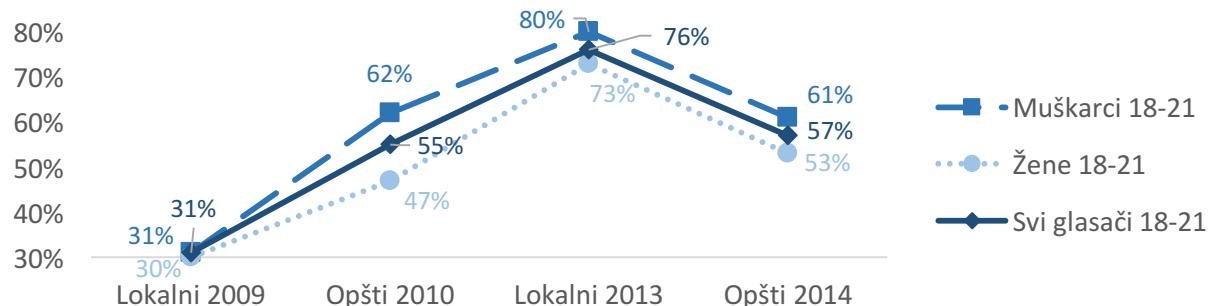
Slika 1: Odziv svih glasača, po rodu

Slika 2: Odziv glasača među mladima, uzrasta od 18 do 29 godina, po rodu

Slika 3: Odziv glasača među mladima, uzrasta od 18 do 21 godine, po rodu

Slika 4: Odziv glasača među mladima, uzrasta od 22 do 25 godina, po rodu

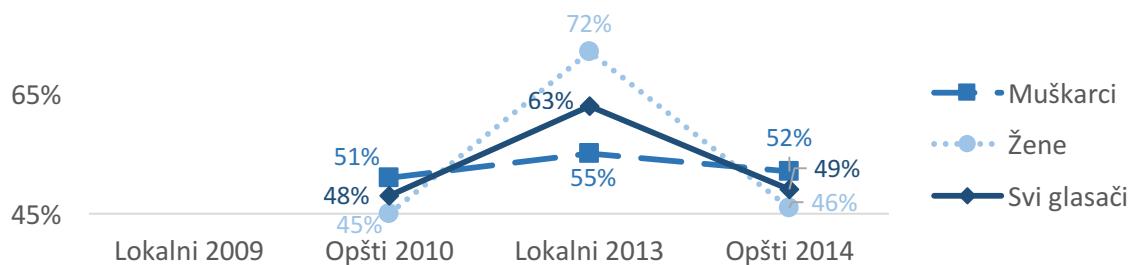

Slika 5: Odziv glasača među mladima, uzrasta od 26 do 29 godina, po rodu

36. PARTEŠ

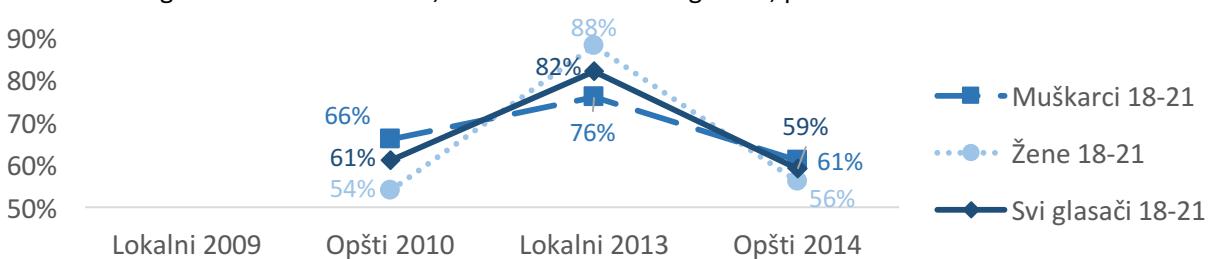
Slika 1: Odziv svih glasača, po rodu

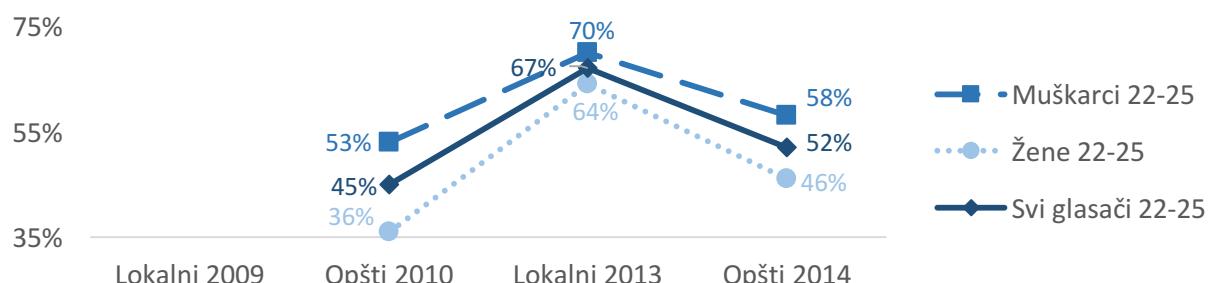
Slika 2: Odziv glasača među mladima, uzrasta od 18 do 29 godina, po rodu

Slika 3: Odziv glasača među mladima, uzrasta od 18 do 21 godine, po rodu

Slika 4: Odziv glasača među mladima, uzrasta od 22 do 25 godina, po rodu

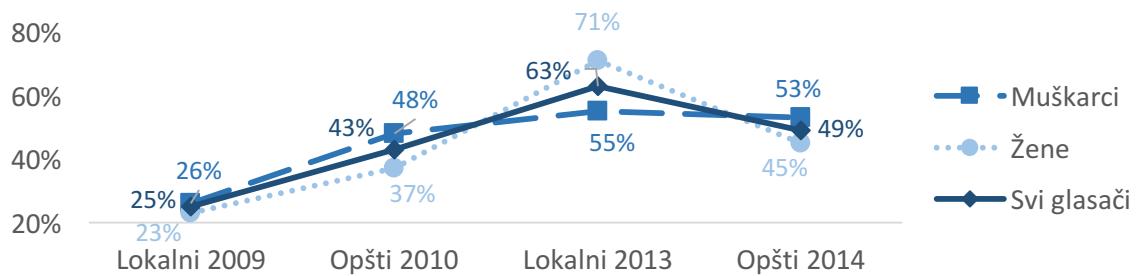

Slika 5: Odziv glasača među mladima, uzrasta od 26 do 29 godina, po rodu

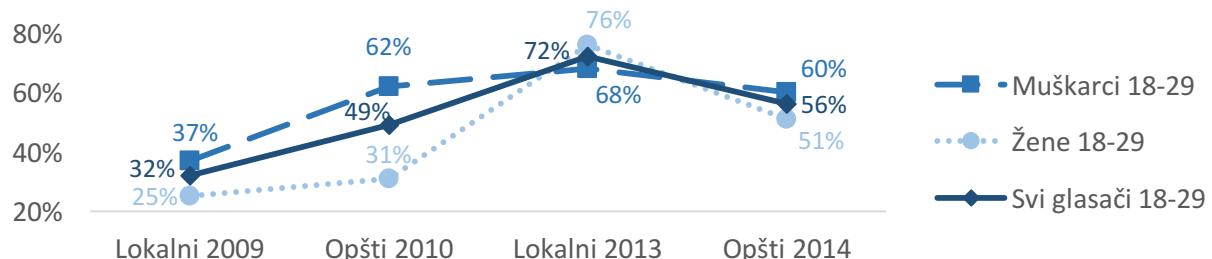

37. KLOKOT

Slika 1: Odziv svih glasača, po rodu

Slika 2: Odziv glasača među mladima, uzrasta od 18 do 29 godina, po rodu

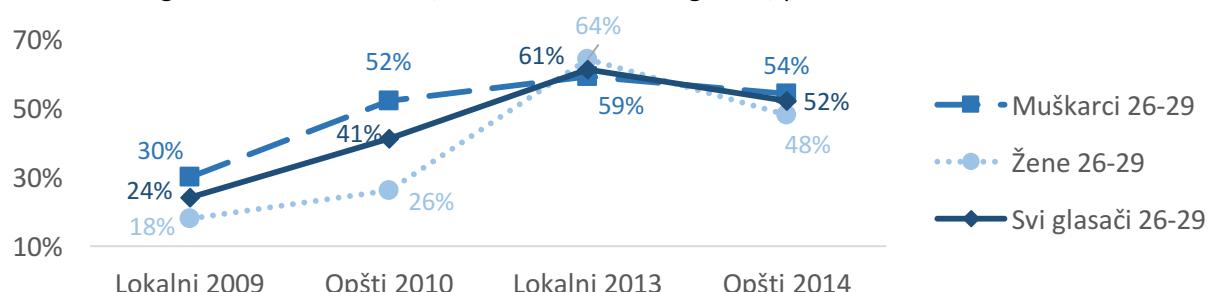
Slika 3: Odziv glasača među mladima, uzrasta od 18 do 21 godine, po rodu

Slika 4: Odziv glasača među mladima, uzrasta od 22 do 25 godina, po rodu

Slika 5: Odziv glasača među mladima, uzrasta od 26 do 29 godina, po rodu

38. SEVERNA MITROVIC

Slika 1: Odziv svih glasača, po rodu

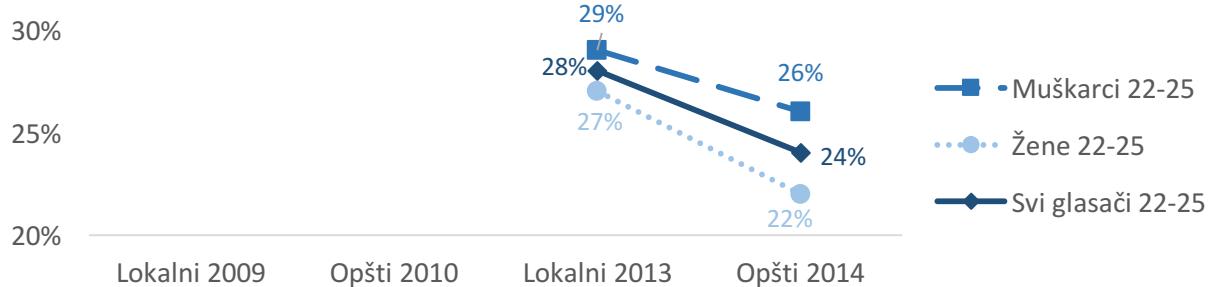
Slika 2: Odziv glasača među mladima, uzrasta od 18 do 29 godina, po rodu

Slika 3: Odziv glasača među mladima, uzrasta od 18 do 21 godine, po rodu

Slika 4: Odziv glasača među mladima, uzrasta od 22 do 25 godina, po rodu

Slika 5: Odziv glasača među mladima, uzrasta od 26 do 29 godina, po rodu

